

THE ADAMS SYSTEM

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

THE ADAMS SYSTEM OF BOOK-BINDING

3030 min 17 20 21 min

3030 min 17 20 21 min

3030 min 17 20 21 min

3030 min 17 20 21 min

3030 min 17 20 21 min

William Robert
is Book

CAVALRY REGIMENT

1861-1865

1861-1865

1861-1865

1861-1865

1861-1865

CANIADAU SEION;

SEF

CASGLIAD O DONAU ADDAS I'W CANU YN YR ADDOLIAD DWYFOL:

YN CYNWYS

NIFER LLUOSOG O ERDDYGANAU GWREIDDIOL,

YN

NGHYDA PHIGION O'R GOREUON O WAITH YR AWDURON GORAF, HEN A DIWEDDDAR,

WEDI EU TREFNU

YN UNOL A PHRIOD-DDULL CERDDORIAETH EGLWYSIG GYMREIG.

GAN RICHARD MILLS, LLANIDLOES.

YR AIL ARGRAFFIAD AMERICANAIDD, GYDAG YCHWANEGIADAU;
DAN OLYGIAD JOHN MILLS, (BRAWD YR AWDWR) EDWARD J. LEWIS, AC EREILL.

U T I C A :

ARGRAFFWYD GAN E. E. ROBERTS, RHIF. 2, SENECA STREET,
DROS Y PARCH. THOS. T. EVANS,—CYHOEDDWR.

1853.

Digitized by the Internet Archive
in 2013

<http://archive.org/details/caniadauseionsef00mill>

RHAGY MADRODD.

O bob rhan o'r addoliad dwyfol, nid oes un rhan yn fwy urddasol a phwysfawr na chanu mawl, yr hyn yw y cyfrwng mwyaf effeithiol ac uniongyrchol trwy ba un y cyflwynir mawl, addoliad, a diolchgarwch i'r Bod Dwyfol gan eglwys Dduw yn y byd hwn a'r hwn a ddaw; ac o gymaint ag y mae yn rhagori mewn ardduniant a phwysfawrogrwydd ar bob rhan arall o'r addoliad, y dylai fod ein hymdrech i'w chyflawni mewn modd teilwng a dyladwy; ond gofidus yw meddwl nad oes un rhan yn cael ei hesgeuluso yn fwy na hon gan luodd mawr o gynulleidfa oedd Cristionogol, y rhai a ymddygant ati fel pe bae yn annheilwng o unrhyw ddiwylliad, ac nad ydyw o un pwys pa mor wael ac anhrefnus y cyflawnir hi.

Cerddoriaeth, yn ei cysylltiad âg addoliad y gwir Dduw, sydd wedi bod mewn bri ac arferiad dan bob goruchwyliaeth. Mor fore ag amser Moses yr ydym yn cael fod Cerddoriaeth grefyddol yn cael ei hystyried yn rhan arbenig o'r addoliad y Goruchaf; ac y mae y dull a threfniad y gân ardderchog a ganasant ar ol eu mynediad drwy y môr coch, (Exod. xv.) yn dangos y fath fedrusrwydd yn y gelfyddyd ag sydd yn brawf digonol nad hwn oedd y tro cyntaf iddi gael ei chysylltu â chrefydd, a'i dwyn i arferiad fel rhan o'r cyfiyw. Mewn rhanau dylynol o'r ysgrythyrâu santaidd yr ydym yn cael llaw mawr o anghreiffiau yn dangos yr arferiad o Gerddoriaeth gan bobl yr Arglwydd gynt fel rhan arbenig o'u cyflawniadau crefyddol. Gwel Num. xxi. 17, 18; Deut. xxxi. 19.—32, sef cân Moses; Barn. v, sef cân Debora a Barac. Hefyd gellid chwaneu anghreiffiau lluosog o ysgrifeniadau y prophwydi, y rhai gan mwyaf oeddynt feirdd a cherddorion medrus, er dangos eu harferiad o honi a'u hyfyrdwch ynddi. Fel hyn y dywedai y prophwyd Esay, pen xii. 4, 5,—“A chwi a ddwyedwch yn dydd hwnw, Molwch yr ARGLWYDD, gelwch ar ei enw, bysbyswch ei weithredoedd ef yn mhlith y bobloedd,

cofiwch mai dyrchafedig yw ei enw ef. Cenwch i'r ARGLWYDD; canys godidogirwydd a wnaeth efe; hysbysywch hyn yn yr holl dir.” Ond afaid yw chwaneu anghreiffiau fel hyn pan gosiom fod holl lyfr y Salmau, yr hwn sydd gasgriad o gyfansoddiadau beirdd ysbrydoledig, wedi ei fwriadu yn hollol i'w ganu yn ngwasanaeth ac addoliad Duw. Y mae yn amlwg fod rhan helaeth o'r caniadau dwyfol hyn o gyfansoddiad Dafydd frenin, yr hwn a elwir yn 2 Sam. xxiii. 1, yn “beraidd ganiedydd Israel.” Efe a ddyrchafodd y rhan hon o'r addoliad i harddwch a threfusrwydd mawr yn mysg yr Iuddewon. “Ac efe a osododd gerbron arch yr ARGLWYDD weinidogion o'r Lefiaid, i gofio, ac i foliannu, ac i glodfodi ARGLWYDD Dduw Israhel. Asaph oedd yn benaf, ac yn ail iddo ef Sechariah, Ieiel, a Semiramoth, a Icheuel, a Mattithiah, ac Eliab, a Benaiah, ac Obedom: a Ieiel âg offer nablau, a thelynnau; ac Asaph oedd yn lleisio i symbalau. Benaiah hefyd a Ishaziel yr offeiriad oedd âg udgyrn yn wastadol o flaen arch cyfannod Duw.” A diau mai efe oedd awdwr y rhan fwyaf o'r tonau oedd mewn arferiad yn eu mysg; canys yr oedd nid yn unig yn Fardd rhagorol, eithr hefyd yn Gerddor medrus a chywain, megys y dengys ei gyfarwyddiadau a'i fanylwydd yn newisiad cantorion a'r offerynnau mwyaf cymhwys i ddatgan y cyfiyw ganiadau, sef y Salmau. Y mae yn dra thebygol i wasanaeth y deml, yn ol fel ei sefydlwyd gan Dafydd, a Solomon ei fab, barhau felly hyd amser y caethgludiad i Babilon; ac yn amser yr adferiad dan Ezra, gosodwyd y Lefiaid meibion Asaph â symbalau, i foliannu yr ARGLWYDD, yn ol ordeinhad Dafydd brenin Israel.” Ezra iii. 10, yr hyn a barhaodd y mae yn debyg yn y deml hyd ymddangosiad ein Hiachawdwr, a thros amser ei arosiad y'r y ddaear, yr hwn ei hun a roddes i ni arwydd yn ei berson ei hun o'i foddlonrwydd i'r arferiad o Gerddoriaeth fel rhan o wasanaeth crefyddol; cynys dywedir i ni yn

Mat. xxvi. 30, iddo ef ar ol y swper diweddaf, ganu hymn gyda ei ddysgyblion cyn myned allan i fynydd yr Olewydd, yr hon hymn a dybir oedd y cxiii. Salm a'r Salmau dylynol, y rhai a elwid gan yr Iuddewon “yr Haleliwia fawr,” yr hon a genid ganddynt yn eu gwanol deuluoedd, amser gwyl y Pasc. Y mae Cerddoriaeth wedi bod mewn bri ac enwogrwydd o herwydd ei chysylltiad â chrefydd, nid yn unig dan oruchwyliaeth yr Hen Destament, eithr hefyd dan oruchwyliaeth y Testament Newydd. Y mae yn amlwg oddiwrth epistolau a gweithredoedd yr apostolion eu bod yn ystyried canu mawl i Dduw yn ddyledswydd orphwysedig ar holl ganlynwyr Crist. Gwel Col. iii. 16: “Gan ddysgu a rhybyddio bawb eich gilydd mewn Salmau, a hymnau; ac odlau ysbrydol, gan ganu trwy ras yn eich calonau i'r Arglwydd.” Eph. v. 19: “Gan lefaru wrth eich gilydd mewn Salmau, a hymnau, ac odlau ysbrydol, gan ganu a phyncio yn eich calon i'r Arglwydd.” 1 Cor. xiv. 15: “Canaf â'r ysbryd a chanaf â'r deall hefyd.” Iago v. 13: “A oes neb yn eich plith mewn adfyf? gweddied. A oes neb yn esmwyth arno? caned Salmau.”

Y mae yn amlwg gan hyny fod canu mawl yn ddyledswydd bwysig, ac yn rhan arbenig o'r addoliad y gwir Dduw dan bob goruchwyliaeth, ac yn galw yn uchel am ein sylw manylfa'n hymdrechion gwresocaf er gwneuthur y rhan ardderchog hon o'n gwasanaeth crefyddol yn y modd ag y fyddo yn cyfateb i natur ac ansawdd y cyfiyw. Gyda gofid dirfawr yr edrychwn ar yr anfanteision mawrion sydd ar ffordd ein cydgenedl y Cymry, a'r anhrefn dirfawr sydd mewn llawer o gynulleidfaoedd crefyddol y dywysogaeth yn nghyflawniad y rhan hon o'r addoliad dwyfol, yr hyn nis gellir yn iawn ei briodoli i ddim yn fwy na phrinder moddion a chyfarwyddiadau priodol yn ein hiaith ein hunain i gyflawni y rhan hon yn deilwng a daladwy.

RHAGYMADRODD.

Hyd yn hyn yr ydym wedi bod dan angenrheidrwydd i fenthyca gan y Sacson a chenodloedd ereill, yr hyn a'n gosododd dan anfanteision dirfawr o herwydd aungmyh-wysder ac aneffeithioldeb eu cyfansoddiadau, er gwyched a rhagored y gallent fod, pan eu cysylltiad i geriaur *disfriddwys*, *parabl-bêr*, a *llawn-lythyr* y Gymraeg, yr hyn a achosid gan y cysylltiad anwahanol sydd rhwng Cerdoriaeth ac Iaith, yn nghyda'r llywodraeth a fedd priod-ddull (*idiom*) y naill ar y llall.

Yn nghylch y dull o ganu y gwahanol leisiau nid wyf yn gosod unrhyw reol neillduol gyda golwg ar y "CANIADAU;" rhai a ddewisant roddi y meibion yn unig i ganu y cyfalaw, (*air*) a'r merched yn unig i ganu y meinnlais; ac ereill y merched yn unig i ganu y cyfalaw, a'r meibion i ganu y meinnlais neu y canol-lais, yr hyn efallai yw y dull cywiraf mewn canu *côradd*, er nas gallaf feddwl ei fod y dull goraf mewn canu cynulleidfao! gan hyny, gadawaf ddewisiad y dull at ddeall da arweinwyr a blaenoriaid canu, y rhai a ystyriant alluoedd a chymhwysderau y cynulleidfaoedd y rhai y maent yn blaenori yn eu plith, gan ddewis eu dull yn ol manteision neu anafanteision eu cynulleidfaoedd.

Cyn terfynu caf roddi rhai cyfarwyddiadau byrion i arweinwyr canu, yn gymaint ag mai ar eu hysgwyddau liwynt y gorphwysa yn benaf i iawndrefnu a hwylysu y rhan hon o'r addoliad:—

Yn Iaf.—Byddwch yn ymdrechgar a llafurus i gael cyfarfodydd canu mor fynych ag y byddo amgylchiadau a chyfleusdoraau yn caniatâu, oblegid y mae difyng yn hyn yn creu difatorwch ac anfyddlondeb yn eraill, yr llyn sydd yn sicr o beri i'r canu fyned yn oer a gwael: ac os bydd i'r canu fyned felly, bydd hyn yn sicr o effeithio ar bob rhan o'r gwaith, i'w gwneyd yn wael a difywyd: oblegid hyd y gwelais i, lle bynag y byddai y canu yn isel ac annhrefnus, byddai pob peth arall yn dwyn yr un ddelw; ond o'r tu arall, lle y byddid yn ddiwyd a llafurus gyda channu, ac y byddai y rhan hono yn drefnus ac yn cerdded yn hwyliu, byddai pob rhan o waith y cysegr yn fywiog a siroli.

Yn 2il.—Byddwch wylidwrus ar eich tymherau, ac na fyddwch ry feistolgar a chwannog i fynu eich ffordd

eich hun gyda phob peth; eithr byddwch yn barod i roddi
lle i gceisiadau ac argyhoeddion rhesymol eich cyfeillion,
ac hyd yn nod eich ysgolorion. Llawer gwaith y clywais
achwyniadau yn erbyn athrawon canu, eu bod y rhai
mwyaf pigog, hunanol, ac anhawdd eu trin o bawb yn y
byd; yn hynt, mor belled ag y mae yn wirionedd, yw y
nodweddiad gwaelaf ag y gall dyn byth fod yn deilwng o
hono, ac sydd hefyd yn ei natur yn magu rhagfarn yn
mynwesau creill yn erbyn canu a chantorion yn gyffred-
inol.

Yn 3ydd.—Byddwch ofalus yn newisiad y tonau a
fwriadoch eu dysgu, sef na byddont ry anhawdd a dyrys,
gan ystyried galluoedd ac amgylchiadau y gynulleidfia.

rhag i chwi wrth ymgyraedd at ormod gorchest a chy-
wreinrwydd, iaeu a llwfrhau meddyliau eich dysgyblion,
ac felly ddyfetha eu hawydd at ddysgu. Hefyd nis gellir
bod yn rhy ofalus i ddewis y cyfryw donau ag a fyddo yn
cyfateb mewn modd a chywair i ansawdd y geiriau a
fwriadoch eu canu. Ac na fyddwch yn rhy chwannog i
ddysgu gormod o donau newyddion, yr hyn sydd yn fai
fynadwy yn mysg rhai cantorion, fel pe byddent yn ys-
tyried eu holl lafur i fod yn gynwysedig mewn dysgu
tonau newyddion. yr hyn sydd yn sicr o effeithio er di-
galoni y gynulleidfa yn gyffredinol, a chyfranu y canu i
ryw ychydig o bersonau neillduol; ac ereill, o'r tu arall, o
ddiffyg barn ac ystyriaeth, ar ol dysgertôn newydd, a'i

canant ar bob achlysur, nes ei gwneyd yn ddiflas i'r gynulleidiaf. fel y darfu i lawer ton dda gael ei gwneyd yn hollol ddiwerth yn y cyfyr wle, a hyny trwy ei harfer yn ormodol ar y cyntaf, nes treulio allan eu hofider o honi, yr hyn a allesid yn hawdd ei gadw yn fyfwiog a pharhaus trwy arferiad doeth a chymedrol o honi.

Yn 4ydd.—Wrth ddechreu canu yn gyhoeddus, bydd-
wch ofalus i ddechreu y dŵn yn yr amser priodol, gan
roddi anghraifft i'r gynulleidia o'r amsera'r arddull (*style*)
yn mha un y dymunech iddi gael ei chanu; ac nid fel
rhai dechreuwy'r canu, y rhai a ruthrganant nodau cyntaf
pob ton heb amser na threfn, gan newid yr amser pan

ddyluno y gynulleidfa, yr hyn nas gall dim fod yn fwy anhardd ac annhrefnus. Byddwch ofalus hefyd i rodidi

RICHARD MILLS.

LLANIDLOES, *Awst 13eg*, 1840.

ELFENAU CERDDORIAETH.

ELFENAU CERDDORIAETH.

GAN JOHN MILLS.

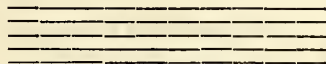
I.—YR ERWYDD.

Gofyniad. Beth yw cerddoriaeth?

Ateb. Y wybodaeth sydd yn egluro egwyddorion canu.

2. Beth yw y wers gyntaf yn y gelfyddyd?

Yr Erwydd; sef pum' llinell wedi eu gwneyd y naill uwchlaw y llall; fel hyn:—

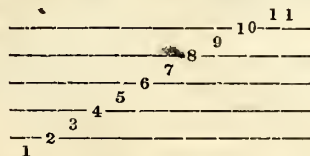

3. Beth yw dyben yr erwydd?

I ysgrifenu y don arno—hyny yw, ar y llinellau ac yn cyfryngau yr ysgrifenisir y nodau.

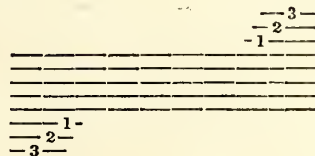
4. Pa faint o nodau a ellir roi ar yr erwydd?

Naw; ac os bydd eisieu ychwaneg, gellir rhoi un islaw y llinell isaf, ac un arall uwchlaw y llinell uchaf; fel hyn:—

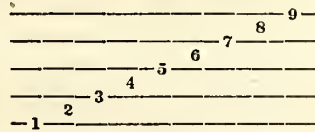

5. Beth os bydd eisieu ychwaneg nag un-ar-dddeg?

Gellir ychwanegu y nifer a fynir trwy wneyd gorlinellau oddiar neu islaw yr erwydd; fel hyn:—

6. Ai dyna y cwbl sydd eisieu ei wybod am yr erwydd? Ie, oddieithr un peth; sef, mai y dull o gyfrif y llinellau a'r cyfryngau yw tuag i fynu. Dyma fo ar un olwg:—

II.—YR ALLWEDDAU.

7. Beth yw allwedd?

Math o ddarlun a roddir ar un o linellau yr erwydd.

8. Beth yw dyben yr allwedd?

Penodi sefyllfaedd y nodau. Fel hyn—Y mae gwahanol seiniau cerddoriaeth yn cael eu dynodi â'r llythrenau *a, b, c, d, e, ff, g*, fel y cawn sylwi etto; yn awr, oni b'ai yr allwedd, nid allwn wybod ar ba linell, neu yn mha gyfrwng y dylai *a*, neu *b*, neu unrhyw un arall, fod.

9. A oes mwy nag un allwedd?

Oes, y mae dau mewn arferiad cyffredin yn ein dyddiau ni; sef, allwedd *g*, ac allwedd *ff*.

10. Beth yw allwedd *g*?

Dyma fo:—

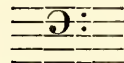

Y mae yn cael ei ysgrifenu bob amser ar yr ail linell, gan hyny, y mae yn rhoi sain yr *g* i'r nodau a fo ar y llinell hono. Gellwch ddoall y cwbl wrth yr anghraifft ganlynol:—

11. Beth yw allwedd *ff*?

Dyma fo:—

Y mae yn cael ei roddi bob amser ar y bedwaredd linell; ac felly, yn rhoddi sain yr *ff* i'r nodau a f'o ar y llinell hono, fel y gwelwch wrth yr anghraifft ganlynol:—

12. Ai dyna yr holl wahaniaeth sydd rhwng y ddau allwedd?

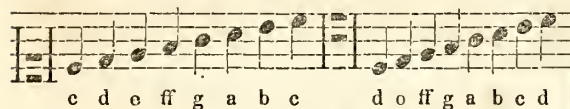
Ie, (heblaw y gwahaniaeth llun sy rhyngddynt) y mae y cwbl yn gynnwysedig yn hyn, fod yr allwedd *g* yn peri fod yr *g* ar yr ail linell; ond allwedd *ff* yn peri iddo fod ar y gyntaf; fel y gwelir oddiwrth y ddau anghraifft olaf.

13. A wnaiff y naill y tro i'w ddefnyddio yn lle y llall?

Na wna; fe barai hyny ddrysych: ond arferir yr

allwedd *f* yn unig at yr isalaw, a'r allwedd *g* at y lleisiau eraill.

Yr oedd allwedd arall mewn arferiad gynt, a elwid allwedd *c*; ond y mae yn awr wedi myned bron o arferiad, yn neillduol mewn cerddoriaeth grefyddol. Yr oedd yr allwedd yma yn cael ei ysgrifenu ar wahanol linellau yr erwydd; ond ar ba linell bynag y gosodid ef, byddai yn rhoddi sŵn yr *c* i'r llinell hono. Er anghraifft:—

III.—NODAU A'U GORPHWYSION.

14. Pa sawl math o nodau sydd mewn cerddoriaeth?

Chwech; sef, banig, adfanig, gorfaniig, crychyn, adgrychyn, a gorgrychyn. Gellwch ddysgu hyn ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Banig Adfanig Gorfaniig Crychyn Adgrychyn Gorgrychyn

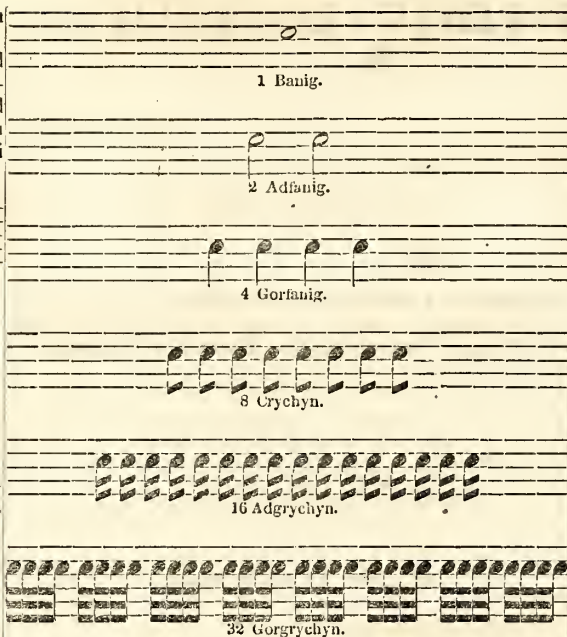
15. Paham y defnyddir cymaint o nodau?

Er mwyn rhoi sain hwy a byrach i wahanol seiniau y don.

16. Ai nid yr un hyd yw yr holl nodau uchod?

Nagê; y mae un banig cyhyd a dau adfanig; un adfanig cyhyd a dau gorfaniig; un gorfaniig cyhyd a dau grychyn; un crychyn cyhyd a dau adgrychyn; ac un adgrychyn cyhyd a dau gorgrychyn.

Gellwch ddysgu hyn eto ar un olwg oddiwrth y daflen ganlynol:—

17. A ydyw un banig cyhyd a 32 gorgrychyn? Ydyw; yr un hyd yw pob un o'r banau uchod.

18. Beth yw y gorphwysion?

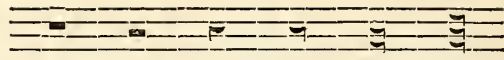
Math o luniau a ddefnyddir i lenwi yr amser yn lle rhyw un o'r nodau.

19. A oes gorphwysnod i bob nodyn?

Oes; a dylid gorphwys arno cyhyd ag y dylid swnio y nod i ba un y perthynna.

20. Pa fath rai ydynt?

Gellwch eu dysgu yn hawdd ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Banig Adfanig Gorfaniig Crychyn Adgrychyn Gorgrychyn.

Y mae *y* nodau olaf yma yn myned yn awr allan o arferiad, yn neillduol mewn cerddoriaeth grefyddol; a chedwir yn benaf at y tri math blaenaf.

IV.—AMSER.

21. Beth a feddylir wrth amser?

Yr hyn sydd yn llywodraethu symudiad unrhyw erddygau neu don o ran parhad y sain a roddir i'w gwahanol nodau; dyfina, yn gyffredin, a feddylir wrth amser.

22. Ai nid yr un hyd sydd i'r un nodyn yn mhob ton?

Nagê; y mae weithiau yn arafach, a phryd arall yn gyflymach.

23. Pa fodd y gellir gwybod y gwahaniaeth yn hyd y sain?

Oddiwrth yr arwydd a fyddo yn nechreu y don.

24. A oes llawer o'r arwyddion yma?

Y mae tri yn yr amser cyffredin, a thri yn yr amser triphlyg.

25. Beth a feddylir wrth amser cyffredin ac amser triphlyg?

Hyn—y mae yr amser cyffredin yn arwyddo nifer cyffartal o sillau mewn ban, megys dau, pedwar, wyth, &c.; ond y mae yr amser triphlyg yn arwyddo nifer anghyffartal, megys tri, &c. Ond cawn egluro hyn yn fanylach eto wrth son am aceniaeth.

26. Dywedasoeh fod tri o arwyddion yn yr amser cyffredin; pa rai ydynt?

Y rhai hyn:—

Modd 1af. 2il. 3ydd.

27. Wel, beth yw y gwahaniaeth sydd rhyngddynt?

Y cyntaf yw y modd arafaf. Y mae un ban o hono yn cynnwys dau darawiad, y rhai a genir tra b'o drunglyn awrlais yn symud pedwar gwaith; hyny yw, pedwar eiliad o amser. Nid oes dim gwahaniaeth rhwng yr ail a'r cyntaf, ond yn unig fod yn rhaid canu ban o hono un radd yn gyflymach na ban o hwn; felly cenir ban o'r ail fodd mewn tri eiliad, Am y trydydd eto; yr unig wahaniaeth rhyngddo a'r ail a'r cyntaf ydyw, y dylid canu ban o hono un gradd yn gyflymach na ban o'r ail, a dau radd yn gyflymach na ban o'r cyntaf; felly cenir ban o hwn mewn dau eiliad o amser.

28. Ai dyma y cwbl sydd eisieu ei gosio am yr amser cyffredin?

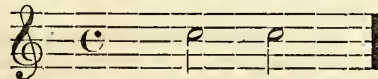
Iâ, yn awr; oddieithr y dylid crybwyll ei fod weithiau yn cael ei nodi a'r ffugurau.

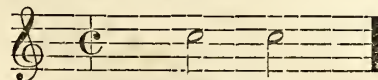
29. Beth y mae hyny yn arwyddo?

Dangos y mae fod ban o'r don hono yn cynnwys dau gorfani (neu nodau eraill cyfartal,) yn lle dau adfanig (neu nodau eraill cyfartal.) Mewn gair, nid yw yn ddim amgen na hanner ban yn y modd arafaf; felly, y mae ban, yn y modd yma, i'w ganu tra y rhifir dau.

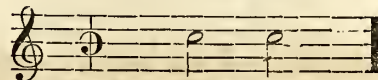
Gellwch ddysgu y cwbl o hyn ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Un ban mewn pedwar eiliad o amser.

Un ban mewn tri eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

30. Dywedasoeh fod tri o arwyddion neu foddau yn yr amser triphlyg hefyd; pa rai ydynt?

Y rhai canlynol:—

Modd Iaf. 2il, 3ydd.

31. Beth y mae y cyntaf yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri adfanig (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mewn ban. Dyma y modd arafaf; yr hwn a genir mewn tri eiliad o amser,

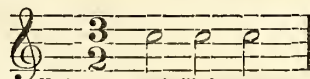
32. Beth y mae yr ail yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri gorfani (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mewn ban; y rhai a genir mewn dau eiliad o amser.

33. Beth y mae trydydd yn arwyddo?

Y mae yn arwyddo fod tri chrychyn (neu nodau eraill cyfartal iddynt) mewn ban; y rhai a genir mewn eiliad a hanner o amser.

Gellwch ddysgu hyn oll eto ar un olwg wrth y daflen ganlynol:—

Un ban mewn tri eiliad o amser.

Un ban mewn dau eiliad o amser.

Un ban mewn eiliad a hanner o amser.

34. Ai dyma yr holl amserau a moddau a ddefnyddir mewn cerddoriaeth?

Nagê; y mae ffurfiau eraill mewn arferiad mewn tonau i offerynnau; ond nid oes eisieu colli amser gyda rhei'ny, gan y bydd yn eithaf hawdd eu deall wrth eu gwledd, ar ol deall y rhai uchod.

35. Ai dyma y cwbl a ddefnyddir mewn caniaeth grefyddol?

Iâ; ac yn wir nid oes angen am gynnifer o foddau: gallai un modd yn nllhob amser wneyd y tro; gan fod hyd y nod mewn canu i ddibynu i raddau mawr ar y geiriau a ddefnyddir.

V.—ARWYDDNODAU.

36. A oes amryw luniau neu arwyddion yn ychwaneg mewn cerddoriaeth?

Oes; ac er mwyn i chwi eu hadnabod pan y cyfarfyddwch â hwy mewn llyfrau canu, myfi a osodaf daflen o honiut yn awr ger bron.

1	2	3	4	5	6	7	8
#	b	z	.	^	o	tr	f
Llonnod Lleddfnod Naturiol Mannod Llithren Saib Signod Gogwydden							
9	10	11	12	13			
3		◇	w	: :			
Rhifnod addurnawl Byr-seiniau Chwyddnod Cyfeirnod Attro							
14	15	16	17	18			
Alladrodnodau		Eau		Eau dyblyg		Diweddgtô Rhwymyn	

37. Beth yw dyben y llonnod?

Codi y nod a fyddo ar ei ol hanner ton yn uwch na'i sefyllfa naturiol. Bwriwch ein bod yn disgyn o d i c, yr hyn sydd yn don gyfan; ond os rhoddwn lennod o flaen c, ni fydd y disgyniad ond hanner ton.

38. Beth yw dyben y lleddfnod?

Y mae yn gweithredu bob amser yn groes i'r llonnod, sef gostwng y nod fyddo ar ei ol hanner ton yn is. Bwr-iwch ein bod yn esgyn o *a* i *b*, yr hyn sydd yn dong gyfan; ond os rhoddwn lleddfnod o flaen *b* ni fydd yr esgyniad ond hanner ton.

39. Beth yw defnydd y naturiol?

Tynu ymaith effaith y llonnod a'r lleddfnod, a dwyn y nod i'w sefyllfa naturiol.

Gellir amgyffred dybenion y llonnod, y lleddfnod, a'r naturiol yn well, pan y deuwn ymlaen at y pennodau canlynol.

40. Beth yw dyben y mannod?

Chwanegu at hyd y nod y perthyna iddo hanner amser y nod hwnnw. Bwriwch ein bod yn ysgrifenu mannod ar ol banig; felly, byddai amser y banig hyn y gymaint a thri adfanig.

41. Beth yw swydd y llithren?

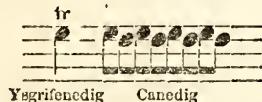
Arwydda y dylid canu y nodau fyddo dani ar un sillaf.

42. Beth yw dyben y saib?

Y mae yn arwyddo y dylid dal ar y nod y byddo uwch ei ben, yn hwy na hyd naturiol y nod hwnnw.

43. Beth yw swydd y siglnod?

Arwydda y dylid canu y nod y byddo uwch ei ben, yn debyg i saith o nodau cyflym, y naill is-law y llall; fel hyn:—

44. Beth yw dyben y gogwyddon?

Fe'i defnyddir o flaen neu ar ol nodau, i gyrhaedd sain y nodyn yn fwy ysgafn a llithrig; y mae yn cynnwys un rhan o bedair o amser y nodyn y perthyna iddo.

45. Beth yw dyben y rhifnod addurnawl?

Arwydda y dylid canu y nodau y byddo uwch eu penau'n gradd yn gyflymach; hyn yw, y rhifnod 3 uwchben tri nodyn, a ddengys y dylid canu y tri nod hyn yn amser dau. Y rhifnod 5 uwchben pump o nodau, addengys y dylid eu canu yn amser pedwar.

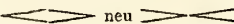
Y mae y dull cyffredin yma o nodi y rhifnod addurnawl yn wallus; y mae yn groes i ddull rhifnodiad arno. Dyben y ffygir yw cynnrychioli yr amser sydd i'w roddi i'r nodau f'o islaw iddo. Felly, 2 a ddylai fod, ac nid 3; a nesaf i'w ddeall?

46. Beth yw dyben y byr-seiniau?

Arwyddant y dylid canu y nod y byddont uwch ei ben yn gryf, ac yn hanner ei amser naturiol, gan orphwys yr hanner arall.

47. Pa ddyben sydd i'r chwyddnod?

Y mae yn dangos y dylid dechreu canu y nod neu nodau y byddo uwch eu penau, yn wan ac esmwyth, gan ymnyddu y sain hyd y canol, a diweddau yn wan fel y dechreuwyd. Gosodir y chwyddnod mewn gwanolodulliau, megys,

ond pa fodd bynag y gosodir ef, dylid cryfhau neu wanhau y sain yn gyfatebol i lun y nod.

48. Beth yw dyben y cyfeirnod?

Pan b'o y don yn parhau i'r tudalen nesaf, ysgrifenir y cyfeirnod ar ol y nod olaf o'r tudalen blaenaf, i ddadgosar ba linell neu gyfrwng y mae y nod cyntaf yn y tudalen nesaf. Aufnyrch y defnyddir ef yn awr.

49. Beth yw dyben yr attrö?

Dangos y dylid ail ganu rhyw air neu eiriau oddiwrth y nod y byddo uwch ei ben.

50. Beth yw defnydd ailadroddnodau?

Y mae y naill neu y llall yn dangos y dylid troi yn ol oddiwrth y fan y byddo, ac ail ganu y rhan hyn y o'r erddygan.

51. Beth yw dyben y ban?

I ranu y don yn ddosbeirith cyfartal.

52. Beth yw dyben ban dyblyg?

Fe'i defnyddir yn niwedd rhan gyflawn o'r geiriau.

53. Beth yw y diweddglö?

Y dull cyffredin o derfynu yr erddygan.

54. Beth yw dyben y rhwymyn?

Fe'i defnyddir yn gyffredin i rwymo y ddau brif-lais os bydd y don wedi ei threfnu i'w chwareu â g offeryn, sef yr orloes neu yr eiloneg.

VI.—SEINIAU CERDDORIAETH.

55. Ar ol ol dysgu yr arwyddnodau yma, beth sydd yn nesaf i'w ddeall?

Seiniau cerddoriaeth.

56. A oes llawer iawn o rhei'ny?

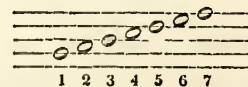
Nag oes; dim ond saith.

57. A oes dim ond saith yn yr holl donau sydd yn y byd?

Nac oes. Fel y mae ychydig o lythyrenau (sef yr egwyddor) trwy eu cysylltu yn wahanol yn ffurfio miloedd o eiriau mewn iaith; felly y mae saith o seiniau mewn cerddoriaeth yn ffurfio miloedd o wahanol donau.

58. Pa rai yw y seiniau hyn?

Unrhyw saith a genir yn olynol. Dechreuwch efo rhyw sain, a chodwch o un i un nes cyrhaedd snith; a'r seiniau rhei'ny fydd y rhai yr ydym yn son am danynt. Fel hyn:

Dyna gymaint o wahanol seiniau sydd yn ddichonadwy gael. Fe'i cenir yn gyffredin ar y llythyrenau *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *ff*, *g*.

59. Onid ellir codi i wyth a naw, ac ychwaneg, yn gystal ag i snith?

Gellir; ond nid gwahanol seiniau yw y rhei'ny; ond ail-adroddiad o'r rhai blaenaf, wyth radd yn uwch. Gellwch ddeall hyn yn well wrth yr anghraifft ganlynol:—

Yn awr, rhoddwch ryw sain benodol i'r nod cyntaf, a chodwch o sain i sain nes cyrhaedd y seithfed—chwi gan-

fyddwch yn amlwg fod pob sain yn wahanol i'w gilydd. Ond wrth godi o'r seithfed i'r wythfed, y mae y sain cyntaf yn dyfod i mewn drachefn—y nawfed yw yr ail—y degfed yw y trydydd; ac felly yn y blaen. Gan hyny, nid oes ond un rhifres o seiniau, sef y saith cyntaf; ond y gellir myned dros y rhai hyny, y naill rif-res ar ol y llall, nes eu dyblu liaws o weithiau.

60. Pa fodd y gellir profi mai yr un sain yw yr wythfed a'r cyntaf?

Y mae yn ddigon hawdd—tra b'o rhyw un yn swnio y cyntaf, swmied un arall yr wythfed; ac yna chwi a gewch brawf mai yr un sain yw y ddau, ond bod yr wythfed, fel y sylwyd, gymaint a hyny yn uwch yn y raddfa.

VII.—Y RADDDFA NATURIOL.

61. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth *raddfa naturiol*? Ystyr y gair *graddfa* mewn cerddoriaeth yw, cyfres o seiniau perthynasol; gan hyny, graddau naturiol yw y seiniau y buom yn son am danynt yn y bennod olaf, wedi eu rhoddi at eu gilydd i wneyd un rhes o seiniau.

62. Ai y saith sain yma yw y raddfa naturiol? Iê, dim mwy na dim llai; enw ydyw ar y seiniau hyny.

63. Wel, a oes eisiau gwybod rhywbeth ymhellach am danynt?

Oes, y mae eisiau gwybod y pellder sydd rhyngddynt, hyny yw, rhwng y naill sain a'r llall.

64. Ai nid yr un pellder sydd rhwng y cwbl?

Nage; y mae ton gyfan rhwng pump o honynt, ond dim ond hanner ton rhwng y ddau arall.

65. Ai y meddwl yw, mai hanner cymaint o sain yw dau o honynt ag ydyw y pump eraill?

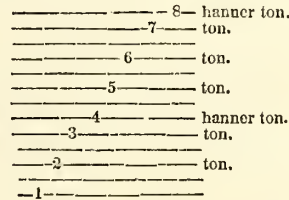
Nage; y mae pob un mor gyflawn fel sain a'u gilydd: hyny yw, y mae pob un, fel eu gilydd, yn sain perffaith.

66. Wel, pa le y mae y gwahaniaeth? Yn y pellder sydd rhyngddynt. Fel hyn:—bwriwch eich bod yn rhoddi tair carreg yn rhes, yr ail yn lathen oddiwrth y gyntaf, ond y drydydd ddim ond hanner lath

oddiwrth yr ail. Gall y ceryg fod yr un faint, yr un llun, a'r un pob peth; ond y mac y pellder sydd rhyngddynt yn wahanol. Wel, tebyg i hyna ydyw gyda'r seiniau. Y mae y seiniau yr un mor gyflawn a'u gilydd, ond y mae gwahaniaeth yn y pellder sydd rhyngddynt.

67. Rhwng pa rai y mae y tonau a'r hanner tonau?

Y mae yr hanner tonau yn gorphwys rhwng y trydydd a'r pedwerydd, a rhwng y seithfed a'r wythfed; felly y mae tonau cyfain rhwng y lleill. Gellir egluro y cyfan ar un olwg mewn taflen; fel hyn:—

Yn awr, fe welir fod ton gyfan o'r cyntaf i'r ail; ton gyfan o'r ail i'r trydydd; hanner ton o'r trydydd i'r pedwerydd; ton gyfan o'r pedwerydd i'r pummed; ton gyfan o'r pummed i'r chweched; ton gyfan o'r chweched i'r seithfed; a hanner ton o'r seithfed i'r wythfed.

68. Pa seiniau yw y cyntaf, yr ail, &c., yn y daflen uchod?

Nid yw o bwys pa un. Rhoddwch y swm a fynoch i'r gyntaf, a chodwch yn rheolaidd o sain i sain: fe fydd yr hanner tonau yn sicr o ddwygwydd fel y nodir hwy uchod.

69. Nid heb i'r canwr ofalu am eu swnio felly, ai fe?

Iê, peth naturiol ydyw—peth ag y mae pawb yn ei wneyd fel eu gilydd, yr anwybodus fel y mwyaf celfydd-gar.

70. Wel, beth yw yr achos fod ton gyfan rhwng y pump a nodwyd, a dim ond hanner ton rhwng y ddwy eraill?

Y mae yn anhawdd dywedyd. Pe treuliam ychwaneg o amser uwchben y pwnc, nid allem gyrhaedd nemawr pellach na hyn; sef ei fod yn bod—ei fod yn ffaith mewn cerddoriaeth, a ffaith nad ellir esbonio yr achos o honi.

Pa fodd bynag, ar hyn y mae holl rym cerddoriaeth yn dibynnu, fel y cawn weled wrth fyned ymlaen.

VIII.—Y RADDDFA OSLEFOL.

71. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth *raddfa oslefol*? *Goslef* yw hanner ton; felly yr un peth yw dywedyd goslefol a hanner-tonol: gan hyny, graddfa oslefol yw graddfa yn symud trwy hanner tonau.

72. Pa wahaniaeth sydd rhwng y raddfa yma a'r un naturiol?

Hyn:—y mac hono yn cynnwys tonau cyfain yn benaf; ond hon dim ond hanner tonau.

73. Felly y mae dwy rês o seiniau gwahanol yn bod? Na, fel hyn y mae. Y mae y saith sain, fel y sylwyd, yn eu ffurf naturiol, yn cynnwys pum' ton gyfan, a dwy hanner ton, ac yn y ffurf hyny fe'i gelwir yn raddfa naturiol; ond y mae modd rhanu y tonau rheiny yn hanner tonau, ac felly gwneyd y cwbl yn hanner tonau, ac yn y ffurf newydd yma fe'i gelwir yn raddfa oslefol.

74. Felly, yr un seiniau yw sylwedd y ddwy raddfa, onidê? Iê; yn y gyntaf y maent yn eu sefyllfa naturiol; ond yn yr ail yn eu sefyllfa gelfyddydol.

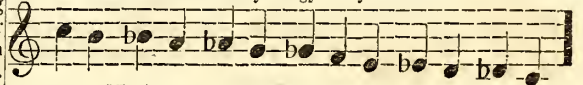
75. Pa fodd y mae y raddfa oslefol yn cael ei ffurfio? Trwy ddefnyddio llofnodau alledffnodau. Wrth esgyn, defnyddir y llofnodau; ond wrth ddisgyn, y lleddffnodau.

66. A ellwch chwi egluro hyn drwy anghraifft? Gallaf. Dyma i chwi daflenau yn cynnwys y pwnc ar un olwg.

Y raddfa Oslefol yn esgyn trwy llofnodau.

Y raddfa Oslefol yn disgyn trwy lleddffnodau.

77. Pa fodd y mae eu deall?

Y mae hyn yn bur hawdd; fel hyn. *O c i c l o n*, y mae hanner ton; *o c l o n i d* naturiol, y mae hanner ton; *o d* naturiol i *d* lon, y mae hanner ton; *o d l o n i e* naturiol, y mae hanner ton; *o e i f f y* mae hanner ton; *o f f* naturiol i *f f* lon y mae hanner ton; *o f f l o n i g* naturiol y mae hanner ton; *o g* naturiol i *g* lon y mae hanner ton; *o g l o n i a* naturiol y mae hanner ton; *o a* naturiol i *a* lon y mae hanner ton; *o a l o n i b* naturiol y mae hanner ton; *ac o b* naturiol i *c y* mae hanner ton.

Dyna ni wedi myned trwy esgyniad y raddfa—y mae y disgyniad fel hyn eto. *O c* naturiol i *b y* mae hanner ton; *o b* naturiol i *b* leddf y mae hanner ton; *o b* leddf i *a* naturiol y mae hanner ton; *o a* naturiol i *a* leddf y mae hanner ton; *o a* leddf i *g* naturiol y mae hanner ton; *o g* naturiol i *g* leddf y mae hanner ton; *o g* leddf i *f f* naturiol y mae hanner ton; *o f f i e* naturiol y mae hanner ton; *o e* naturiol i *e* leddf y mae hanner ton; *o e* leddf i *d* naturiol y mae hanner ton; *o d* naturiol i *d* leddf y mae hanner ton; *o d* leddf i *c y* mae hanner ton.

78. Ai dyna y cwbl sydd eisieu ei ddeall am y raddfa yma?

Ie: y cwbl sydd yn anghenrheidiol i chwi ei ddeall a dal arno. yw y dull y mae y tonau cyfain yn cael eu rhanu yn hanner tonau, trwy ddefnyddiad y llonnodau a'r lleddfnodau.

79. I ba ddyben y rhenir y tonau fel hyn, yn hanner tonau?

Ni a ganfyddwn y dyben yn well yn ein hymdriniad a'r pennodau canlynol, nag y gellir ei egluro yn y lle hwn.

IX.—Y CYWEIRIAU.

80. Beth ydyw cywair?

Cywair yw ysgogiad neu symudiad peroriaethol unrhyw don. Neu, mewn geiriau eraill, y dull neu y modd y b'o seiniau cerddoriaeth wedi eu huno a'u gilydd i wneyd ton, ydyw y cywair.

81. O'r braidd yr wyf yn deall yr atebiad; a oes dim modd ei wneyd yn fwy amlwg?

Dichon y gellir; er, efallai, y gellwch amgyffred y pwnc yn well oddiwrth yr ymdrafiad a wnawn arno ymbellach, nag oddiwrth unrhyw ddarnodiad a ellir wneyd o hono. Gwyddoch eisoes mai saith o seiniau sydd mewn cerddoriaeth, ac mai trwy gysylltu rhai hyn a'u gilydd y gwneir ton neu erddygau. Yn awr, y mae effaith y don hono yn dibynu ar y ffurf yr unir y seiniau, a'r ffurf hyn a elwir yn gywair.

82. A oes mwy nag un ffurf?

Oes, y mae dau ffurf cyffredinol; un yn rhoi effaith llawen yn y don; a'r llall yn rhoi effaith trist.

83. Felly, dau fath o gywair sydd yn bod, ai i'e?

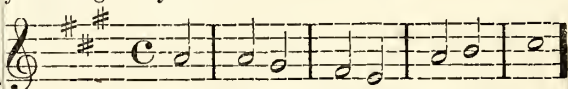
Ie, dim ond dau fath; sef cywair llon, a chywair lleddf.

84. Ai yr un peth yw cywair a chyweirnod?

Nage; cyweirnod yw y nod y byddys yn cychwyn o hono, ac yn terfynu ynddo. Neu, mewn geiriau eraill, cyweirnod yw prif sain y don—y sain, ar ba un y mae y seiniau eraill yn dibynu.

85. A ellwch chwi egluro hyn drwy anghraifft?

Gallaf. Cymerwn yr 'Hen Gaufed,' y mae ei halaw yn rhedeg fel hyn:—

Yn awr, y cyweirnod yw *a*, ac yn y cyweirnod y mae yn cychwyn, ac os deliwech sylw wrth ganu y don uchod, chwi deimlwfod yw y llais yn gorphwys ar y nod hwnw; ond ar y nodau eraill y mae megys oddicartref. Felly y mae trwy y don; a rhaid i'r llais gael gafael ar yr *a* cyn y caiff orphwysfa.

86. Ai yr un nod bob amser yw y cyweirnod?

Nage; gellir gwneyd unrhyw un o nodau y raddfa yn gyweirnod llon neu leddf; er mai dau naturiol sydd.

87. Pa rai ydyw y rhai hyn?

Y cyweirnod llon yw *a*, a'r cyweirnod lleddf yw *a*.

88. Paham yr ydych yn galw y rhai hyn yn gyweirnodau naturiol?

Am nad oes eisiau na llonnod na lleddfnod yn nechreu y don efo y rhai hyn.

89. A oes eisieu llonnod neu leddfnod efo cyweirnodau eraill?

Oes, fel y cawn ddangos yn y bennod nesaf.

90. Beth sydd eisieu i mi ei ddeall am y cyweiriau yma?

Y mae eisiau i chwi ddeall sefyllfa yr hanner tonau yn y ddau gywair; neu mewn geiriau eraill, y pellter sydd rhwng y cyweirnod a'r hanner tonau, yn y cywair llon ac yn y cywair lleddf.

91. A ydyw deall hyn yn beth anhawdd?

Nac, ydyw; y mae yn beth hawdd. Nyni a ddechreuwn efo y cywair llon; ac fe saif y pwnc fel hyn:—

—C-8— hanner ton.

—B-7— ton.

—A-6— ton.

—G-5— ton.

—F-4— hanner ton.

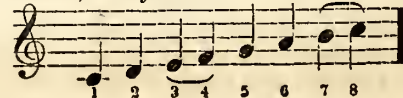
—E-3— ton.

—D-2— ton.

—C-1—

Yn awr, y cyweirnod yw y cyntaf, sef *c*, ac fe welir fod ton gyfan rhwng y cyntaf a'r ail; ton gyfan rhwng yr ail a'r trydydd; hanner ton rhwng y trydydd a'r pedwerydd; ton gyfan rhwng y pedwerydd a'r pummed; ton gyfan rhwng y pummed a'r chweched; ton gyfan rhwng y chweched a'r seithfed; a hanner ton rhwng y seithfed a'r wythfed. Felly, y mae yr hanner tonau yn y cywair llon, rhwng y trydydd a'r pedwerydd, a rhwng y seithfed a'r wythfed oddiwrth y cyweirnod.

Efallai y cofiwch y peth yn well pe troem y dafael uchod i nodau; fel hyn:—

Y mae y rhwymynau yn dangos sefyllfaoedd yr hanner tonau.

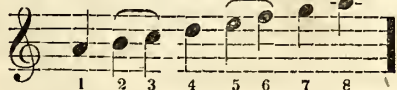
92. Tybiwn fy mod yn deall y cywair llon; ond sut y mae y cywair lleddf?

Y mae hwnw yn sefyll fel hyn:—

—A—8—	ton.
—G—7—	ton.
—F—6—	hanner ton.
—E—5—	ton.
—D—4—	ton.
—C—3—	hanner ton.
—B—2—	ton.
—A—1—	

Yma, eto, y cyweirnod yw y cyntaf, sef *a*, ac fe weli fod ton gyfan rhwng y cyntaf a'r ail; hanner ton rhwng yr ail a'r trydydd; ton gyfan rhwng y trydydd a'r pedwerydd; ton gyfan rhwng y pedwerydd a'r pummed; hanner ton rhwng y pummed a'r chweched; ton gyfan rhwng y chweched a'r seithfed; a thon gyfan rhwng y seithfed a'r wythfed. Felly, y mae yr hanner tonau, yn y cywair lleddf, rhwng yr ail a'r trydydd, a rhwng y pummed a'r chweched, oddiwrth y cyweirnod.

Nyni a drow'n y daflen uchod eto i nodau; fel hyn:—

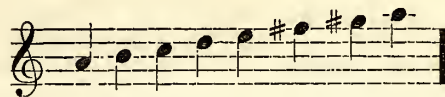
Y mae y rhwymynau yn dangos sefyllfa yr hanner tonau.

93. Tybiwn fy mod yn deall hyn eto. A oes dim yn mhbellach eisieu ei wybod am y cyweiriau?

Oes, y mae eisieu i chwi wybod y gwahaniaeth sydd rhwng alaw y ddau gywair.

94. Pa wahaniaeth?

Wrth ffurfio yr wythawd yn y cywair llon yn don, nid oes eisieu un cyfnewidiad ar y nodau wrth esgyn nac wrth ddisgyn; ond yn y cywair lleddf, pan b'o y don yn esgyn i'r wythfed, fe lonir y chweched a'r seithfed yn y dull canlynol:—

95. Paham y mae eisieu lloni y ddau nodyn uchod?

Y mae eisieu lloni y seithfed, fel na byddo y pellder rhwng y seithfed a'r wythfed (neu *gyweirnod*) dros hanner ton. A llonir y chweched, fel na byddo y pellder rhwng y chweched a'r seithfed yn fwy na thon.

96. O'r braidd yr wyf yn deall. A eglurwch chwi yn mhbellach?

Fel hyn. Rhaid i'r pellder rhwng y seithfed a'r wythfed beidio bod ond hanner ton; ond yn y cywair lleddf, y mae yn don gyfan; am hynny, rhoddir llonnod ar y seithfed i godi y nod hwnw hanner ton yn uwch; felly, nid yw y pellder mwy ond hanner ton. Ar ol llonni y seithfed fel hyn, y mae y pellder rhwng y chweched a'r seithfed yn don a hanner, ond i attal hynny, rhoddir llonnod ar y chweched i godi hwnw hanner ton yn uwch; felly, nid yw y pellder mwy ond ton.

X.—TRAWSDDODIAD Y CYWEIRIAU.

97. Dywedasoeh yn y bennod olaf, fod modd gwneyd unrhyw nod o'r wythawd yn gyweirnod, onid do?

Do: a'r drefn o wneyd hynny a elwir yn *drawsddodiad y cyweiriau*.

98. Ond pa angen sydd am hynny?

Hyn. Bwriwch ein bod yn cyfansoddi ton yn *c*, ac wrth ei chanu yn cael ei bod yn rhy isel neu yn rhy uchel, fe fyddai eisieu ei symud i fynu os yn rhy isel, ond i lawr os yn rhy uchel.

99. A ellir dim gwneyd hynny yr un fath ag y rhoddiwyd hi ar y dechren yn *c*?

Y mae rheol i symud y cyweirnod, ac nid ellir ei symud ond yn ol y rheol hono.

100. Beth ydyw y rheol hono?

Dyma hi. Bod eisieu dwyn yr hanner tonau i'r un berthynas ag unrhyw gyweirnod, ac ydynt yn naturiol i *c* ac *a*.

101. A ellwch chwi ddim geirio hyn yna mewn dull arall eto?

Gallaf, fel hyn. Bwriwch mai ton lon fyddai, a bod eisieu ei symud i *d*; yn awr, y mae yn rhaid cael yr hanner tonau i'r un berthynas â *d*, ag oeddynt o'r blaen ag *c*, sef rhwng y trydydd a'r pedwerydd, a rhwng y seithfed a'r wythfed. Yn y cywair lleddf hefyd, y mae yn rhaid i'r hanner tonau fod yn yr un berthynas â'r cyweirnod newydd ag oeddent ag *a* naturiol, sef rhwng yr ail a'r trydydd, a rhwng y pummed a'r chweched.

102. Pa fodd y gellir gwneyd hynny?

Trwy ddefnyddio llonnodau a lleddfnodau. Dechreuwn gyda llonnodau.

103. Wel, beth yw y peth cyntaf i mi ddal arno?

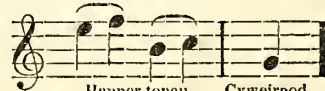
Cofio sefyllfa yr hanner tonau yn naturiol.

104. Beth yn nesaf?

Cofio, pa nod bynag a wneir yn gyweirnod llon, fod eisieu symud yr hanner tonau i'r un berthynas â'r nod hwnw, ag ydynt yn naturiol, &c.; a pha nod bynag a wneir yn gyweirnod lleddf, fod eisieu dwyn yr hanner tonau i'r berthynas uchod â hwnw hefyd, ag ydynt ag *a* yn naturiol.

105. Yr wyf yn dal hynny yn fy meddwl; ond sut y mae eu symud trwy lonnodau?

Trwy roddi llonnod o'r y nod uchaf a berthyn i'r hanner ton, i godi yr hanner ton un radd yn uwch. Fel hyn: bwriwch ein bod yn cyfansoddi ton â'i chyweirnod yn *g*, ond heb symud yr hanner tonau, fe saif y don fel hyn:—

Yn awr, cyfrifwch o'r cyweirnod i'r hanner tonau, a chwi a ganfyddwch fod y cyntaf, sef yr un rhwng *e* ag *ff*, rhwng y chweched a'r seithfed; a'r llall, sef yr un rhwng *b* a *c*, rhwng y trydydd a'r pedwerydd, oddiwrth *g*, y cyweirnod.

106. Y maent felly; ac y mae yr olaf yn ei le, onid yw?
Ydyw, y mae.

107. Y mae y llall o'i le, onid yw?
Ydyw; yn lle bod rhwng *e* ac *ff*, y chweched a'r seithfed, dylai fod rhwyng *ff* ac *g*, y seithfed a'r wythfed.

108. Pa fodd y ceir ef yno?
Trwy roddi llonnod ar *ff* i godi yr hanner ton un radd yn uwch. Fel hyn:—

109. Dyna yr hanner tonau yn awr yn eu lle, onide?
Ie, y mae *g* yn awr yn gyweirnod mor briodol ag oedd *c* yn naturiol.

110. A ydyw llonnod ar *ff* yn nechreu ton yn arwyddo bob amser bod y don hono a'i chwyweirnod yn *g*?
Ydyw, os bydd y cywair yn llon.

111. Beth os bydd y cywair yn lleddf?

Fo fydd y cyweirnod yn *e*.

112. Pa fodd y gall hyny fod?

Am fod y ddau gyweirnod yn canlyn o fewn trydydd i'w gilydd yn mhob symudiad.

113. A ydyw y cyweirnod llon a'r cyweirnod lleddf yn canlyn eu gilydd?

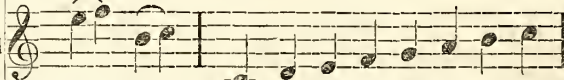
Ydynt; yr un fath ag yn eu sefyllfa naturiol. Gwydd-och fod *c* yn drydydd uwchlaw *a*, ac *a* yn drydydd islaw *e*; felly y mae yn mhob symudiad. Pan y gwneir unrhyw nod yn gyweirnod llon, y mae y trydydd islaw i'w ystyried yn gyweirnod lleddf; ac yn y gwrthwyneb, pan y mae unrhyw nod yn cael ei wneyd yn gyweirnod lleddf, y mae y trydydd uwchlaw i'w ystyried yn gyweirnod llon.

114. Ai nid yw bod llonnod yn nechreu y don yn arwyddo fod y don hono yn un lon?

Nag ydyw; ac nid yw bod lleddf nodau yn arwyddo ei bod yn un lleddf. Ond y mae pob symudiad ar yr hanner ton, pa un bynag ai trwy lonnod ai lleddf nod, yn gwneyd dau gyweirnod, un llon ac un lleddf.

115. Ond pa fodd y gellir gwneyd yr holl nodau yn gyweirnodau?

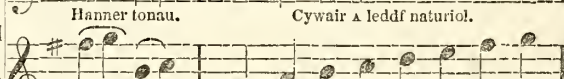
Yr un modd ag y gwnaed *g*, sef trwy yr hanner tonau; ac er mwyn cael golwg trwyadl o'r pwnc, ni a awn a chwi trwy yr holl symudiad, gan ddechreu yn y cyweirnodau naturiol.

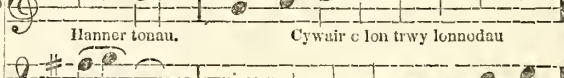
Hanner tonau.

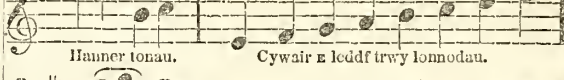
Cywair c lon naturiol.

Hanner tonau.

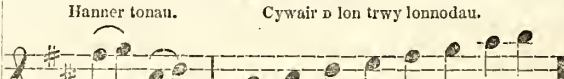
Cywair a lleddf naturiol.

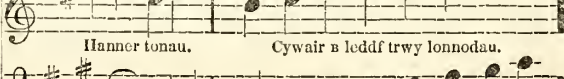
Hanner tonau.

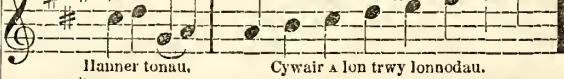
Cywair c lon trwy lonnodau.

Hanner tonau.

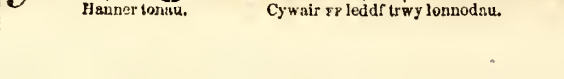
Cywair e lon trwy lonnodau.

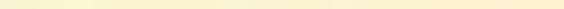
Hanner tonau.

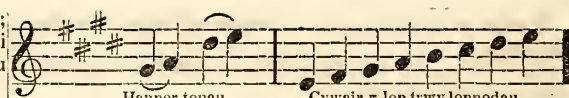
Cywair a lon trwy lonnodau.

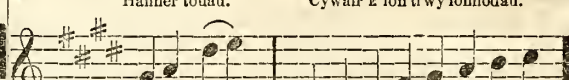
Hanner tonau.

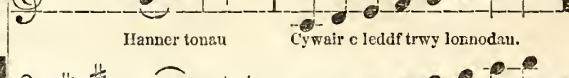
Cywair ff lleddf trwy lonnodau.

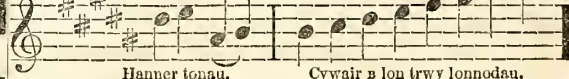
Hanner tonau.

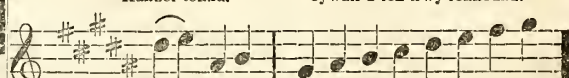
Cywair e lon trwy lonnodau.

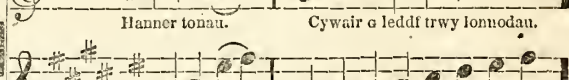
Hanner tonau.

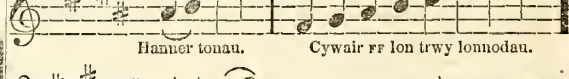
Cywair c lleddf trwy lonnodau.

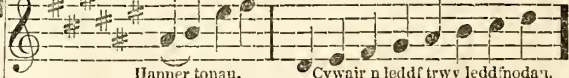
Hanner tonau.

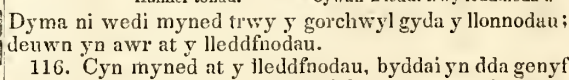
Cywair e lon trwy lonnodau.

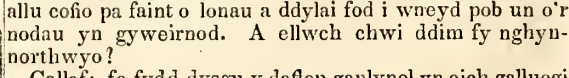
Hanner tonau.

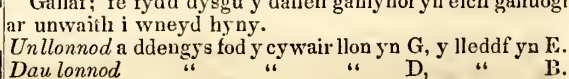
Cywair c lleddf trwy lonnodau.

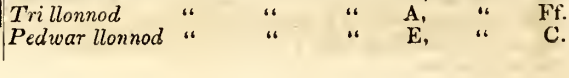
Hanner tonau.

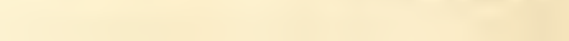
Cywair e lon trwy lonnodau.

Hanner tonau.

Cywair a lon trwy lonnodau.

Hanner tonau.

Cywair ff lleddf trwy lonnodau.

Dyma ni wedi myned trwy y gorchwyl gyda y llonnodau; deunwn yn awr at y lleddf nodau.

116. Cyn myned at y lleddf nodau, byddai yn dda genyf allu cofio pa faint o lonau a ddylai fod i wneyd pob un o'r nodau yn gyweirnod. A ellwch chwi ddim fy nghynorthwyo?

Gallaf; fe fydd dysgu y daflen ganlynol yn eich galluogi ar unwaith i wneyd hyny.

Unllonnod a ddengys fod y cywair llon yn G, y lleddf yn E.

Dau lonnod " " " D, " B.

Tri lonnod " " " A, " Ff.

Pedwar lonnod " " " E, " C.

Pum llonnod “ “ “ B, “ G.
Chwe' llonnod “ “ “ Ff, “ D.

117. Wel, a oes gwahaniaeth rhwng trawsddodi a lleddf nodi rhagor â llonnodau?

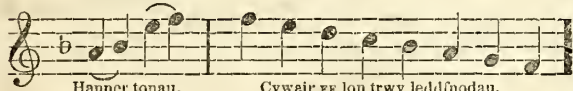
Dim ond hyn: fod y llonnod yn codi yr hanner ton un radd yn uwch, ond y lleddf nod yn tynu yr hanner ton un radd yn is. Felly, y mae y ddau yn gweithredu yn groes i'w gilydd. Ond er mwyn i chwi ddeall y pwngc yn drwyadl, ni awn eto trwy yr holl symudiadau trwy leddf nodau, gan ddechreu yn y cyweirnodau naturiol.

Hanner tonau. Cywair c lon naturiol.

Hanner tonau. Cywair a leddf naturiol.

Hanner tonau. Cywair ff lon trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair n leddf trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair e lon trwy leddf nodau.

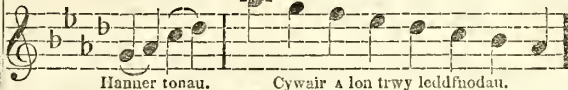
Hanner tonau. Cywair o leddf trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair e lon trwy leddf nodau.

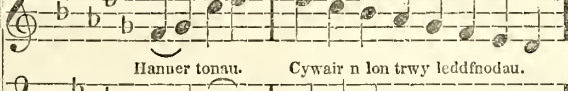
Hanner tonau. Cywair c leddf trwy leddf nodau.

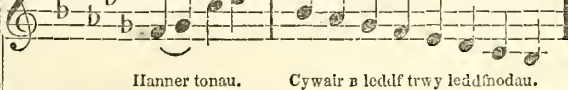
Hanner tonau. Cywair a lon trwy leddf nodau.

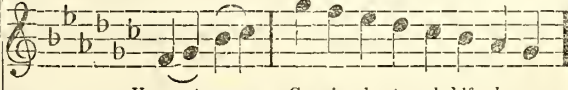
Hanner tonau. Cywair ff leddf trwy leddf nodau.

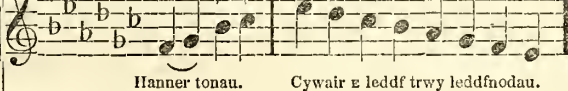
Hanner tonau. Cywair n lon trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair e leddf trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair e lon trwy leddf nodau.

Hanner tonau. Cywair e leddf trwy leddf nodau.

Dyma ni eto wedi myned trwy yr holl symudiadau trwy leddf nodau; a'ch gorchwyl chwi yw sylwi pa fodd y mae y lleddf nodau yn effeithio ar yr hanner tonau, i'w dwyn i berthynas briodol â'r cyweirnodau.

118. Tybiwyf fy mod yn deall pob symudiad; ond a ellwch chwi roddi taflen eto o'r lleddf nodau, er mwyn cynnorthywo y côf, fel y gwnaethoch efo y llonnodau?

Gallaf dyma hi:—

Un lleddf nod addengys fod y cyw. llon yn Ff, y lleddf yn D.
Dau leddf nod “ “ B, “ G.
Tri leddf nod “ “ E, “ C.
Pedwar leddf nod “ “ A, “ Ff.
Pum leddf nod “ “ D, “ B.
Chwe' leddf nod “ “ G, “ E.

XI.—TRAWSGYWEIRIANT.

119. Beth ydyw *Trawsgyweiriant*?

Y drefn o symud o un cyweirnod i gyweirnod arall, neu o un cywair i gywair arall yn nghanol ton neu antheni.

120. Ai nid yr un peth yw hyn a thrawsddodiad?

Nage: wrth drawsddodi yr ydym yn symud yr holl don yn nwech neu yn is; ond trawsgyweiriant yw symud megys darn o honi.

121. O'r braidd yr wyf yn deall hyn; a oes dim modd ei wneyd yn eglurach?

Fel hyn: bwrwch eich bod yn canu ton yn y cywair llon, ond bod rhyw gyfran o honi yn troi i'r cywair lleddf; yn awr, y drefn o newid o'r llon i'r lleddf yw trawsgyweiriant.

122. Trawsgyweiriant, gan hynny, yw newid o un cywair i gywair arall yn nghorff y don, onidê?

Y mae trawsgyweiriant yn cynnwys hynny, ond y mae yn cynnwys ychwaneg; y mae yn cynnwys, fel y dywedwyd, newid y cyweirnod yn yr un cywair. Felly, y mae trawsgyweiriant yn cynnwys symud o un cyweirnod i gyweirnod arall a chadw yr un cywair; neu symud o un cywair i gywair arall.

123. A oes eisieu gwybod rhywbeth yn ychwaneg na hyn a am drawsgyweiriant?

Oes; y mae eisieu gwybod y rheolau a berthyn i'r pwnc: neu, y gyfundaeth o drawsgyweirio.

124. Wel. beth yw y pwnc cyntaf?

Y peth cyntaf yw gwybod i ba le y gellir symud o unrhyw gyweirnod.

125. A ellir ddim trawsgyweirio i'r nod a fynir?

Na ellir; gan hyny; y mae o'r pwys mwyaf i ni wybod i ba le y gallwn drawsgyweirio yn gyfreithlawn.

126. Pa leoedd yw y rhai hyny?

Yn y cywair LLON, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod i'w bummed llon, ac i'w bedwerydd llon; a gellir trawsgyweirio i'r chweched lleddf, i'r trydydd lleddf, ac i'r eilfed lleddf.

Yn y cywair LLEDDF, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod i'w bummed lleddf, ac i'w bedwerydd lleddf; a gellir trawsgyweirio i'r trydydd llon, i'r seithfed llon, ac i'r chweched llon.

Dyma yr unig drawsgyweiriadau rheolaidd, ac y mae y rhai'n wedi eu seilio ar wir berthynas rhwng y naill sain a'r llall.

127. A oes eisiau gwybod rhywbeth eto?

Oes, y mae eisiau deall trwy ba foddion y gellir symud neu drawsgyweirio. Yn y bennod flaenorol, dangoswyd nad ellid trawsddodi i unrhyw gyweirnod newydd, heb symud yr hanner tonau trwy ddefnyddio llonnodau neu lleddf nodau. Felly yma hefyd, ac yn gymhwys i'r un dyben, y mae eisiau gwybod yn mha le a pha bryd y mae defnyddio llonnodau a lleddf nodau i drawsgyweirio.

128. Wel, pa fodd y gallaf ddeall hyny?

Efallai mai y drefn oreu fyddai i ni fyned dros yr holl drawsgyweiriadau a enwyd o un i un, a'u hegluro wrth fyned ymlaen. Nyni a ddechreuwn ef o y trawsgyweiriadau o'r cywair llon.

129. Pa un a nodwch yn gyntaf?

Y mwyaf naturiol yw y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod llon i'w bummed llon. Dyma i chwi anghraifft o hono trwy yr holl gyweirnodau.

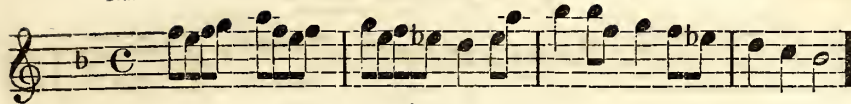
Myned o c lon i g lon, ei phummed.

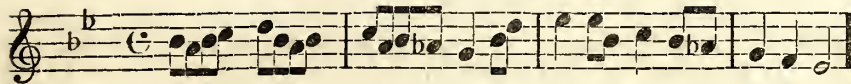
Myned o b lon i c lon, ei phummed.

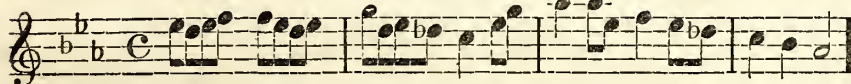
Myned o ff lon i b lon, ei phedwerydd.

Myned o b lon i z lon, ei phedwerydd.

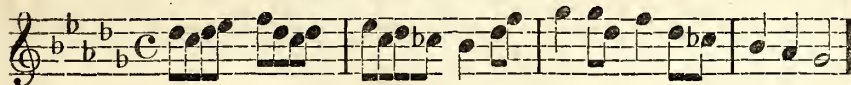
Myned o e lon i a lon, ei phedwerydd.

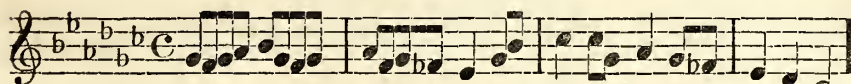
Myned o a lon i d lon, ei phedwerydd.

Myned o d lon i g lon, ei phedwerydd.

Myned o g lon i c lon, ei phedwerydd.

132. Mi dybiwn fy mod yn deall yr anghreiffiau uchod, ac y gallaf o hyn allan olrhain y ddau drawsgyweiriad yma, lle bynag y cyfarfyddaf â hwynt; ond a oes genych ddim y dymunech ddyweyd cyn myned yn mhellach?

Dim ond hyn; mai y ddau drawsgyweiriad uchod yw y prif drawsgyweiriadau yn y cywair llon; gan hyn, fod yn angenrheidiol i chwi eu deall yn dda, a bod yn hyddysg ynddynt cyn myned yn mhellach.

133. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod llon i'w chweched lleddf, neu y trydydd lleddf islaw; canys yr un nod ydyw y chweched a'r trydydd islaw. Y mae eisieu i

chwi sylwi yma, fod y trydydd islaw i gyweirnod llon yn gyweirnod lleddf perthynasol iddo, yr un modd ag y mae y trydydd uwchlaw unrhyw gyweirnod lleddf yn gyweirnod llon perthynasol iddo yntau. Er anghraifft, y mae a naturiol yn gyweirnod lleddf perthynasol i c naturiol; ac c naturiol yn gyweirnod llon perthynasol i a naturiol. Gan hyn, wrth drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w gyweirnod lleddf perthynasol, nid oes eisieu unrhyw gyfnewidiad yn yr hanner tonau; fel hyn:—

Myned o c lon i a, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

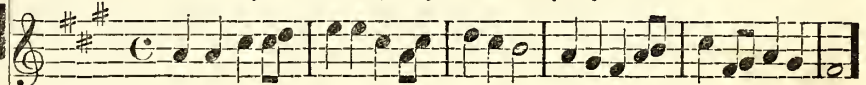
Myned o o lon i e, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o b lon i e, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o a lon i ff, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

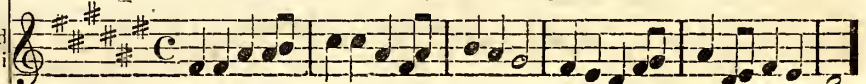
Myned o z lon i c, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o b lon i a, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

Myned o ff lon i d, ei chyweirnod lleddf perthynasol.

134. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

Y trawsgyweiriad hyn sydd o unrhyw gyweirnod llon i'r trydydd lleddf.
 I ddeall y trawsgyweiriad yma y mae yn rhaid ystyried y trydydd lleddf fel y cyweirnod lleddf perthynasol i'r pummed llon. Gan hyn, yr un cyfnewidiad sydd yn angenrheidiol wrth drawsgyweirio i'r naill a'r llall. Felly, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w drydydd lleddf trwy loni y pedwerydd. Fel hyn:—

Myned o c lon i e leddf, ei thrydydd.

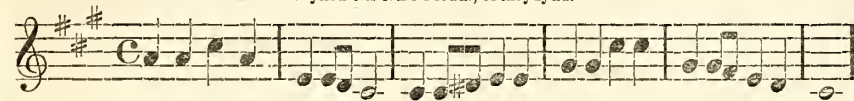
Myned o g lon i b leddf, ei thrydydd.

Myned o d lon i ff leddf, ei thrydydd.

Myned o a lon i c leddf, ei thrydydd.

Myned o e lon i g leddf, ei thrydydd.

Myned o b lon i d leddf, ei thrydydd.

Myned o ff lon i a leddf, ei thrydydd.

135. Pa un yw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pummed a'r olaf, sydd o unrhyw gyweirnod llon i'w eilfed lleddf. Y mae yr eilfed yma eto i'w ystyried fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r pedwerydd llon. Gan hyn, yr un cyfnewidiad sydd yn angenrheidiol wrth drawsgyweirio i'r naill a'r llall. Felly, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w eilfed lleddf trwy leddfu y seithfed. Fel hyn:—

Myned o c lon i d leddf, ei heilfed.

Myned o ff lon i g leddf, ei heilfed.

Myned o b lon i c leddf, ei heilfed.

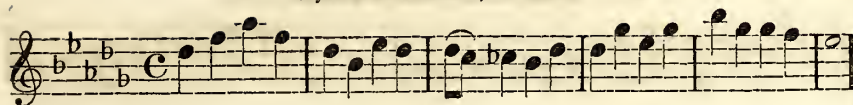
Myned o e lon i ff leddf, ei heilfed.

Myned o a lon i b leddf, ei heilfed.

Myned o d lon i e leddf, ei heilfed.

Myned o e lon i a leddf, ei heilfed.

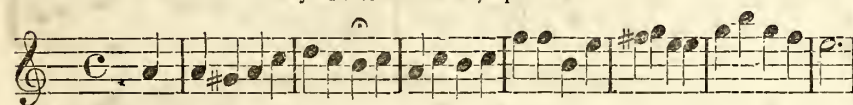
Dyma ni yn awr wedi myned drwy yr holl drawsgyweiriadau yn y cywair llon, deunw yn awr at y lleddf.

136. Pa un yw y cyntaf?

Y trawsgyweiriad cyntaf sydd o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bummed lleddf.

I ddeall y trawsgyweiriad yma, y mae eisieu ystyried y pummed lleddf yr eir iddo fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r seithfed llon, yr un fath ag y mae y cyweirnod lleddf y byddys ynddo yn gyweirnod lleddf perthynasol i'r trydydd llon, uwchlau iddo. Yn awr, yr un moddion ag a ddefnyddir i drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod llon i'w bummed llon, a ddefnyddir hefyd i drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bummed lleddf. Gan hynny, trawsgyweirir o unrhyw gyweirnod lleddf i'r pummed lleddf trwy loni y chweched. Fel hyn:—

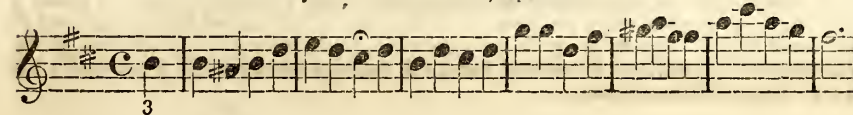
Myned o a leddf i e leddf, ei phummed.

Myned o e leddf i n leddf, ei phummed.

Myned o a leddf i ff leddf, ei phummed.

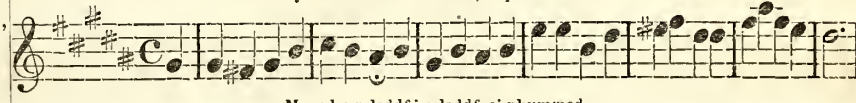
Myned o ff leddf i c leddf, ei phummed.

Myned o c leddf i a leddf, ei phummed.

Myned o o leddf i d leddf, ei phummed.

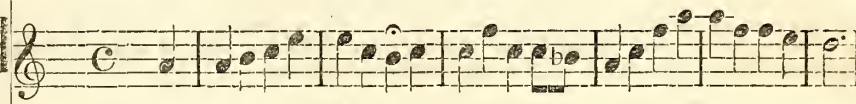
Myned o n leddf i a leddf, ei phummed.

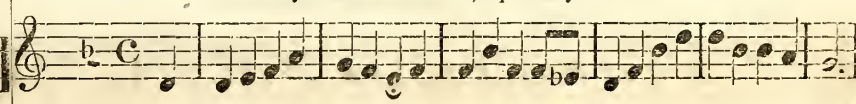
137. Pa un yw yr ail?

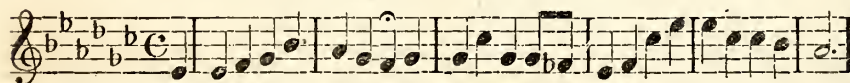
Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bedwerydd lleddf. Y mae eisieu eofio fod y cyweirnod yma eto yn eael ei ystyried fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r trydydd llon uwch law iddo, yr un modd a'r trawsgyweiriad olaf; a'r pedwerydd lleddf y trawsgyweirir iddo fel cyweirnod lleddf perthynasol i'r trydydd uwchlau iddo yntau. Felly, gan mai trwy leddf seithfed unrhyw gyweirnod llon y trawsgyweirir i'r pedwerydd llon, gellir trawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w bedwerydd lleddf trwy leddfa yr eilfed; fel yn yr anghreiffitiau canlynol:—

Myned o a leddf i d leddf, ei phedwerydd.

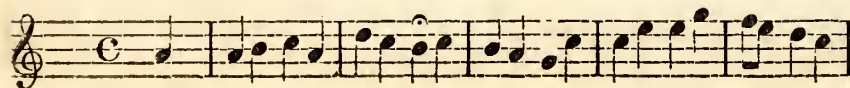
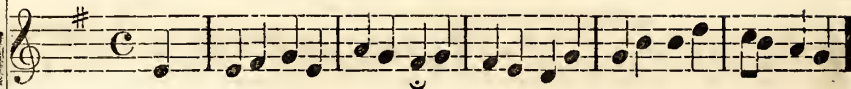
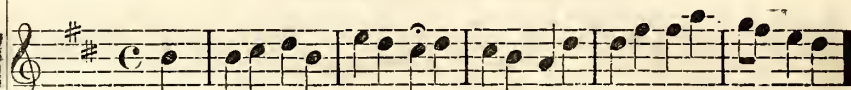
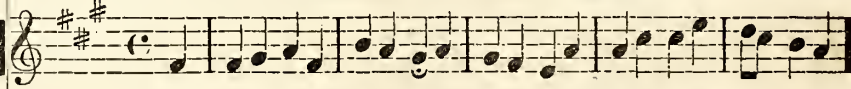
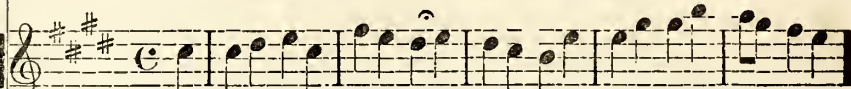
Myned o n leddf i a leddf, ei phedwerydd.

Myned o *a* leddf i *c* leddf, ei phedwerydd.Myned o *c* leddf i *ff* leddf, ei phedwerydd.Myned o *ff* leddf i *b* leddf, ei phedwerydd.Myned o *b* leddf i *e* leddf, ei phedwerydd.Myned o *e* leddf i *a* leddf, ei phedwerydd.

138. Pa un yw y trydydd?

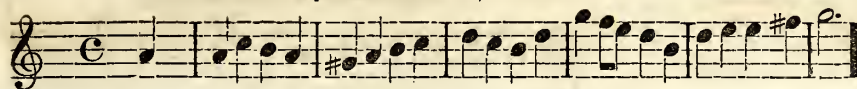
Y trawsgyweiriad o unrhyw gyweirnod lleddf i'w drydydd llon. Y mae y trydydd llon yma yn gyweirnod llon perthynasol i'r cyfryw gyweirnod lleddf. Gan hyny, wrth drawsgyweirio o unrhyw gyweirnod lleddf i'w drydydd llon, nid oes eisieu unrhyw gyfnewidiad, fel y gwelwch wrth yr anghreiftiau canlynol:—

Myned o *a* leddf i *c* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *e* leddf i *a* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *b* leddf i *b* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *ff* leddf i *a* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *c* leddf i *e* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *a* leddf i *b* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.Myned o *b* leddf i *ff* lon, ei chyweirnod llon perthynasol.

139. Pa un ydyw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pedwerydd yw hwnw o unrhyw gyweirnod lleddf i'w seithfed llon. I ddeall y trawsgyweiriad yma rhaid ystyried y seithfed yma fel cyweirnod llon perthynasol i'r pummed lleddf. Gan hyny, gellir trawsgyweirio i'r ddau trwy yr un moddion. Felly, trawsgyweirir o unrhyw gyweirnod lleddf i'w seithfed llon trwy loni y seithfed. Fel yn yr anghreiftiau canlynol:—

Myned o a leddf i a lon, ei seithfed.

Myned o n leddf i c lon, ei seithfed.

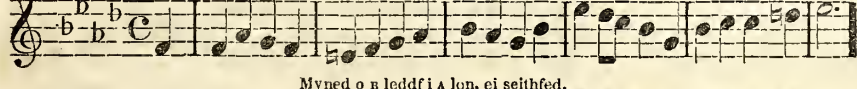
Myned o o leddf i ff lon, ei seithfed.

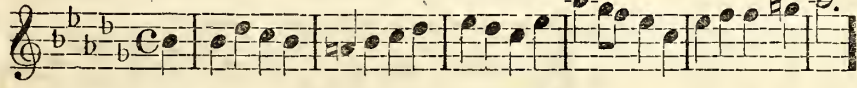
Myned o c leddf i b lon, ei seithfed.

Myned o ff leddf i g lon, ei seithfed.

Myned o b leddf i a lon, ei seithfed.

Myned o g leddf i d lon, ei seithfed.

Sylwch. Y mae y naturiol, yn yr anghreiffitiau uchod, yn gweithredu ar ol y lleddf-
nodau, fel llonnod.

139. Pa un ydyw y trawsgyweiriad nesaf?

Y pummed, a'r olaf, sydd o unrhyw gyweirnod lleddf i'w chweched. Y mae eisieu
cofio yma etto, fod y chweched llon i'w ystyried fel cyweirnod llon perthynasol i'r
pedwerydd lleddf. Gan hyny, trawsgyweirir i'r chweched llon trwy yr un moddion

ag y gwneir i'r pedwerydd lleddf. Felly, fe drawsgyweirir o unrhyw gyweirnod
lleddf i'w chweched llon trwy leddf y'r eilfed. Dyma i chwi anghreiffitiau:—

Myned o a leddf i ff lon, ei chweched.

Myned o n leddf i b lon, ei chweched.

Myned o o leddf i g lon, ei chweched.

Myned o c leddf i b lon, ei chweched.

Myned o ff leddf i d lon, ei chweched.

Myned o b leddf i a lon, ei chweched.

Myned o g leddf i c lon, ei chweched.

Dyma ni yn awr wedi myned trwy y holl drawsgyweiriadau cyffredin a rheolaidd;
a gellwch eu deall yn drwyadl, trwy efrydu yn fanwl y cyfarwyddiadau blaenorol.

XII.—ACENIAETH.

140. Beth yw aceniaeth?

Aceniaeth yw y drefn o ddosbarthu yr erddygan yn ol deddfau mydraeth.

141. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth fydraeth?

Y rheolau neu y drefn o wneyd barddoniaeth, gyda golwg ar acen a mesur.

142. Beth yw acen mewn barddoniaeth?

Y pwyslais sydd ar un sill yn fwy na'r llall, fel hyn:—

O hôll weithrêdoedd nèf yn ún,
Y bênaf ôll oedd prynu dyn—

Chwi welwch fod y nodau uwchben y llafariad yn nodi y pwyslais.

143. Yr wyf yn gweled y pwngc yn yr anghraifft uchod, ond pa fodd y gallaf ei ddeall ym mhob pennill?

Gellwch wybod hyn y hawdd ond cofio fod tri math o acen yn bod, a bod pob llinell yn perthyn i un o honynt.

144. Pa rai yw y tri?

Y corfan* rhywiog, y corfan talgrwn, a'r corfan crych-ddisgynedig.

145. Beth yw y gwahaniaeth sydd rhyngddynt?

Y mae y coafan rhywiog yn gynnwysedig mewn dwy sill, y gyntaf yn bwysleisiol, a'r ail yn ddibwys: fel hyn, *cân-u*.Y mae y corfan talgrwn hefyd yn gynnwysedig mewn dwy sill, y gyntaf yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol: fel hyn, *iach-âu*.Y mae y corfan crych-ddisgynedig yn gynnwysedig mewn tair sill; y gyntaf yn bwysleisiol, a'r ddwy eraill yn ddibwys; fel hyn—*Iesu gaiff*, &c.

146. A ellwch chwi roddi anghraifft o'r gwahanol gorffau hyn?

Gallaf; dyma beunill yn y corfan rhywiog:—

Marchog, Iësu, yn llwyddiannus,
Gwisg dy glêddyf â'r dy glun;
Nis gall dâear dy wrthsêfyll,
Chwâith nag uffern fawr ei hun:—

Wrth yr anghraifft yma, chwi welwch fod y sill gyntaf yn mhob llinell yn bwysleisiol, a'r nesaf yn ddibwys; ac felly bob yn ail hyd ddiwedd y llinell. Yr un modd y mae pob pennill a genir ar y corfan yma, o ba hyd bynag y byddo.

147. Pa fodd y mae y corfan talgrwn?
Dyma i chwi anghraifft, wrth ba un y canfyddwch fod y sill gyntaf yn mhob llinell yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol: felly bob yn ail sill hyd y diwedd; fel hyn:

Mae'r iachawdwriaeth fêl y môr,
Yn chwyddo byth i'r lân;
Mae ynddi ddigon, ðigon byth,
I'r truan âc i'r gwan.

148. Rhoddwch anghraifft eto o'r corfan crychddisgynedig?

Gwnaf: ac oddiwrtho chwi a ganfyddwch eto fod y sill gyntaf yn y llinell yn ddibwys, a'r ail yn bwysleisiol, y ddwy ganlynol yn ddibwys; ac felly un bwysleisiol a dwy ddibwys bob yn ail hyd y diwedd. Fel hyn:

Yr âfon a lifodd rhwng nêfoedd a llawr
Yw sâl fy ngorffoedd a'm cysur yn âwr;
Ar fynydd Calfaria y tarddodd yr hêdd,
A'Mhriod sy'n câdw agôriad y bêdd.

149. Tybiwn fy mod yn deall yr egluradau uchod; ond pa gysylltiad sydd rhyngddynt â cherddoriaeth?

Hyn. Mae yn rhaid i fan mewn cerddoriaeth gyfateb i gorfau mewn barddoniaeth, trwy i'r sill bwysleisiol ddisgyn yn nechreu y ban.

150. A ellwch chwi egluro hyn ymhellach?

Efallai mai y peth goreu fyddai i mi gysylltu y pennillion uchod ag anghreiffiau cerddorol; yna gellwch amgylfydd y pwngc yn rhwydd.

Anghraifft o'r Corfan Rhywiog.

Marchog Ie - su, yn llwydd - iannus

Gwisg dy glêddyf ar dy glun;

Nis gall dae - ar dy wrth - sef - yll,

Chwaith nag u - ffern fawr ei hun:

Mae dy e - nw mor ar - - - dderchog,

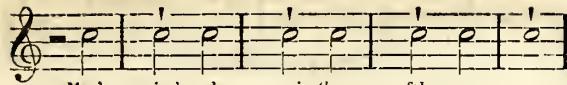
Pob rhyw e - lyn gil - ia draw;

Mae rhyw arswyd trwy'r gread - - ig - aeth

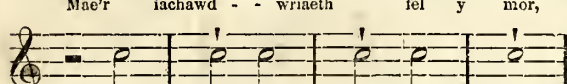
Pan y byddych di ger - - - llaw.

* Corfan yw y rhaniad lleiaf ar beunill, sef o acen i acen; fel hyn:—
O | holl weithr | êdoedd | nef yn | ún.

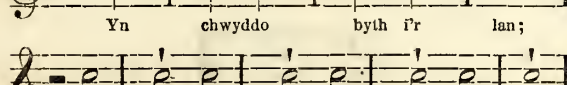
Anghraifft o'r Corfan Talgrwn.

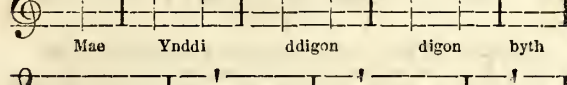
Mae'r iachawd - - wriaeth fel y mor,

Yn chwyddo byth i'r lan;

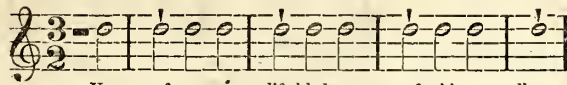

Mae Ynddi ddigon digon byth

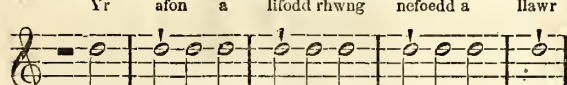

I'r truan ac i'r gwan

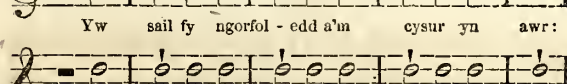
Anghraifft o'r Corfan Crych-ddisgynedig.

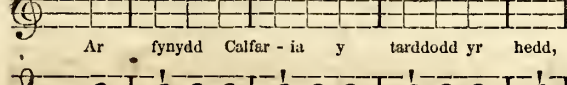
Yr afon a' lifodd rhwng nefeodd a llawr

Yw sail fy ngorfol - edd a'm cysur yn awr:

Ar fynydd Calfar - ia y tarddodd yr hedd,

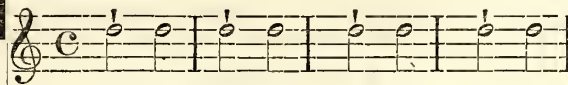

A 'Mhriod sy'n cadw a - gorlad y bedd.

Tybiwyf fod y sylwadau a'r angdreiffiau uchod yn ddigon i'ch arwain i ddeall y pwnc i bob dyben ymarferol. Ond rhag i chwi ymddyrysu wrth weled ambell don, dymunwn wneyd dau neu dri o sylwadau yn ychwaneg; sef, 1. Fod y gerddoriaeth weithiau mewn dull cyfansawdd—hyny yw, dau gorfau barddonol mewn un ban cerddorol. Pan y mae hyny yn dygwydd, y mae yr acen, yn y corfan rhywiog a thalgrwn, yn disgyn ar y sill gyntaf a'r drydedd; ac yn y corfan crych-ddisgynedig ar y gyntaf a'r bedwaredd.

Anghreiffiau o'r Corfanau Rhywiog a Thalgrwn.

FFURF SYML.

Cofia f'enaidd cyn it' dreulio.

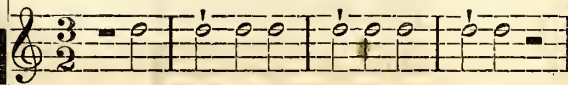
FFURF CYFANSAWDD.

Cof - ia f'enaidd cyn it' dreulio.

Anghreiffiau o'r Corfan Crych-ddisgynedig.

FFURF SYML.

Daw miloedd ar ddarfod am danynt.

FFURF CYFANSAWDD.

Daw miloedd ar ddarfod am danynt.

2. Y gellir llanw y ban o'r ddau gorfau blaenaf ag un sill, ond rhoi amser dwy sill iddo; ac y gellir llanw ban o'r corfan crych-ddisgynedig efo un neu ddwy sill, ond bod i'r cyfryw gael amser tair sill, fel y canlyn:

Corfanau Rhywiog a Thalgrwn.

Corfan Crych-ddisgynedig.

3. Y mesur cyffredin a ddefnyddir efo y corfanau rhywiog a thalgrwn; ond y mesur triphlyg efo y corfan crych-ddisgynedig.

XIII.—CYNGHANEDD.

151. Beth yw cynghanedd?
Dau, neu ychwaneg o seiniau yn cael eu canu ar yr un pryd.

152. Ac y mae canu unrhyw ddau sain yn ffurfio cyng-hanedd—a ydyw?

Na; y mae eisieu i'r seiniau fod yn rhai rheolaidd.

153. Ac a ydyw efo bwys pa seiniau a gydgenir?

Ydyw; a hyny yn benaf sydd yn gwahaniaethu rhwng cynghanedd reolaidd ac un afreolaidd.

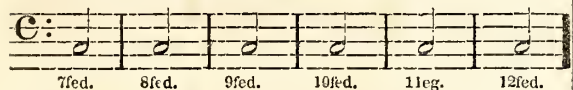
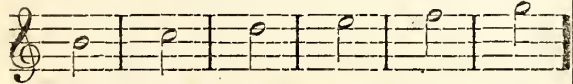
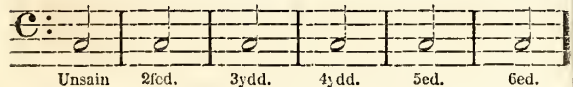
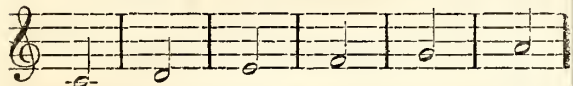
ELFENAU CERDDORIAETH.

154. A oes llawer o seiniau mewn cynganedd?
Dim ond saith: yr un faint ar un rhai ag sydd mewnol?
peroriaeth; sef y rhai y buom eisoes yn son am danynt.

155. Ac o'r saith yma y gwneir cynganedd?
Ië; ond bod y seiniau yn cael eu dyblu yn fynych:
megys y cyntaf i wneyd wythfed, a'r ail wneyd nawfed,
&c

156. A rhoddwch anghraifft i ddangos pa fodd y ffurfir
cynganedd o'r seiniau yma?

Gwnaf; dyma y cyfryngau a ddefnyddir yn gyffredin:

158. Yr wyf yn deall y daflen yma; ond beth ymhell-
ach sydd raid ei ddeall.

Ymaflir mewn nifer o'r cyfryngau uchod, a chysylltir
hwy ynghyd i wneyd un corff o swm, yr hyn a elwir cord.

159. O'r braidd yr wyf yn eich deall yn awr—eglur-
wch hyna eto?

Ystyrir pob un o'r cyfryngau neu bellderau uchod fel
cymal, a rhoddir dau neu ychwaneg o'r cymalau hyn yn
nghyd i wneyd cord.

160. Wel, pa faint o'r cordiau hyn sydd?

Y mae dau—y cydseiniol a'r anghydseiniol.

161. Beth yr ydych yn ei feddwl wrth gord cydsein-
iol?

Cord ag y byddo ei holl gymalau yn gydseiniol.

162. Beth yw cord anghydseiniol?

Cord ag y byddo un neu ychwaneg o'i gymalau yn
anghydseiniol.

163. Pa beth a elwir y cordiau cydseiniol?

Rhestrir hwy dan yr enw *cydseiniol*.

164. Beth a elwir y cordiau anghydseiniol?

Rhestrir hwy dan yr enw *anghydseiniol*.

DOSB. 1.—CYDSEINIAID.

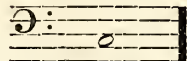
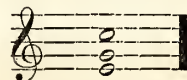
165. Pa sawl cydsain y sydd?

Tair; y cord *cyffredin*, cord y *chweched*, a chord y
chwech-pedwar.

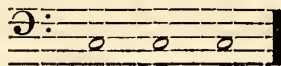
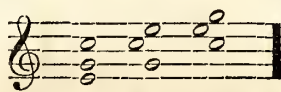
166. Beth yw y cord cyffredin?

Y mae yn gynnwysedig o bedair sain, sef unrhyw nod
ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i wythfed; fel hyn:—

Y Cord Cyffredin.

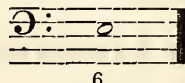
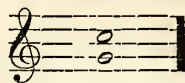
Nid yw yn angenrheidiol i'r cord yma fod yn y ffurf
uchod yn mhob man; hyny yw. bod y trydydd yn gyntaf,
y pummed wedi hyny, a'r wythfed yn olaf; ond gellir eu
trefnu yn wahanol, fel hyn:

167. Beth yw cynnwys cord y chweched?

Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i dry-
dydd a'i chweched; fel hyn:—

Cord y chweched.

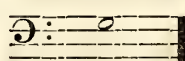

Gellir newid ffurf y cord yma fel y cord cyffredin.

168. Beth yw cynnwys cord y chwech-pedwar?

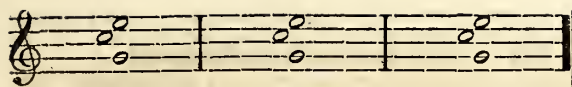
Y mao yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i bed-
werydd a'i chweched; fel hyn:—

Y Cord chwech-pedwar.

Gellir newid ffurf y cord yma eto fel y ddau gord blaen-
orol.

Wrth sylwi yn fanwl ar ffurfiau a chynnwys y cordiau
blaenorol, fe welir fod y chweched a'r chwech-pedwar yn
tarddu o'r cord cyffredin, trwy gadw nodau uchaf y cord
hwnw yn eu lleoedd priodol, a symud y nod isaf dri yn
uwch yn y chweched, a plump yn uwch yn y chwech-
pedwar. Dyma i chi daflen ar y tudalen nesaf a,
ddengys hyn ar un olwg:—

Cord cyffredin,
neu

3

5

8

Cord y chweched
neu

6

Y cord chwech-pedwar,
neu

6

4

DOSB. 2.—YR ANGHYDSEINIAID.

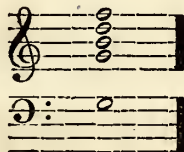
169. Tybiwyf fy mod yn deall y cydseiniaid hyn; ond pa sawl anghydsain sydd?

Pedwar a ddefnyddir yn gyffredin; sef y seithfed, y chwe'-phump, y pedwar-tri, a'r pedwar-dau.

170. Beth yw cord y seithfed?

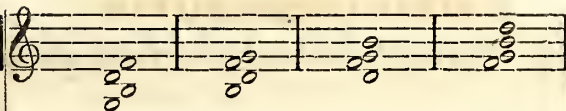
Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i seithfed; a gellir chwanegu yr wythfed; fel hyn:—

Cord y seithfed.

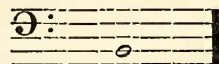
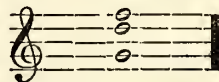
7

Fel y dywedwyd am ffurf y cydseiniaid y gellir eu sawid, gellir dyweyd eto am yr anghydseiniaid; fel y gwelir yn yr anghraifft ganlynol o gord y seithfed:

171. Beth yw cynnwys y cord chwe'-phump?
Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bummed, a'i chweched; fel hyn:—

Y Cord chwe'-phump.

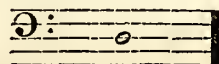
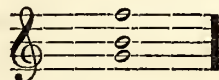

6

5

172. Beth yw cynnwys y cord pedwar-tri?
Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i drydydd, ei bedwerydd, a'i chweched; fel hyn:—

Y Cord pedwar-tri.

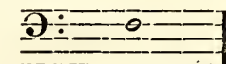
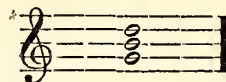

4

3

173. Beth yw cynnwys y cord pedwar-dau?
Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i eilfed, ei bedwerydd, a'i chweched; fel hyn:—

Y Cord pedwar-dau.

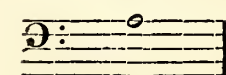
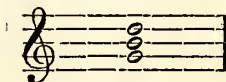

4

2

At y rhai hyn gellir ychwanegu un arall, sef y cord saith-pedwar-dau. Y mae yn gynnwysedig o unrhyw nod ynghyd â'i eilfed, ei bedwerydd, a'i seithfed; fel hyn:—

Y Cord saith-pedwar-dau.

7

4

2

Y mae yr anghydseiniaid uchod yn tarddu o'r anghydsain y seithfed, yr un modd ag y dangoswyd fod y cydseiniaid ereill yn tarddu o'r gydsain gyffredin. Dyma i chi anghraifft o hyn:—

Efallai na fyddai yn anfuddiol ychwanegu ychydig o gyfarwyddiadau at ymarfer y llais at ganu, fel y gallu yr efrdydd, ynghyda deall yr egwyddorion blaenorol, eu mwynhau mewn ymarferiad.

Efallai mai y wers fwyaf naturiol yw yr wythawd; fel hyn:—

Dechreuod yr efrdydd trwy roddi sain i *g*, yna codi yn raddol i *a*, *b*, &c.; ond yn lle dyweyd *g*, *a*, *b*, &c. wrth seinio, dywedw y rhifnodau 1, 2, 3, 4,* &c. Gwnaed yr un modd yn yr holl anghreiffiau.

Trawsddoded yr efrdydd y wers uchod i wahanol gy-weirnodau.

Ar ol ymarfer â'r wers uchod nes gallu cyrhaedd pob un o'r seiniau yn rhwydd a naturiol, elcd yr efrdydd dros yr un seiniau eilwaith, gyda chwanegu y *chwyddnod*† uwchben pob un; fel hyn:—

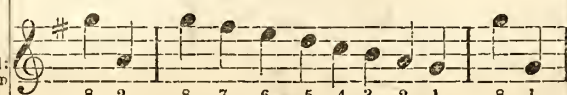
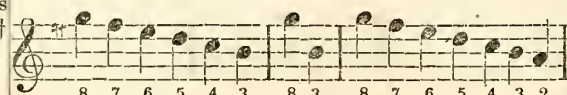
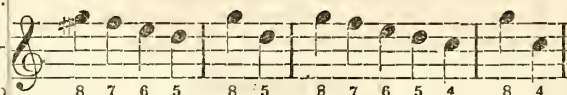
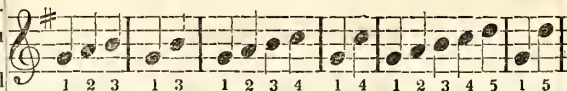
* Dylid seinio hwn yn fyr—FE'R, ac nid FEDWAR.

† Y mae'r lle yn rhy gyfyng i allu doddi chwyddnod uwchben pob nod, ond ni bydd hyn yn un rhwystr i ganu pob nod felly. Gwely CHWYDDNOD yn tudalen 7.

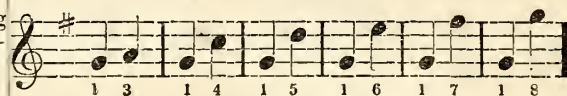

Tuedda y wers hon yn fawr i gryfau a phereiddio y llais; efallai fod yn anhawdd cael un yn tueddu yn fwy felly.

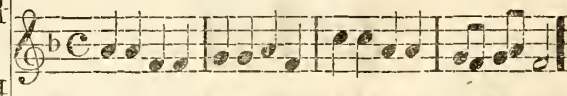
Ar ol ymarfer â'r gwersi uchod nes bod yn hyddysg ynddynt, elcd yr efrdydd ymlaen at ymarfer â'r un ganlynol:—

Y mae y wers blaenorol yn cynnwys digon o ymarferion i'r llais i gyrhaedd bob cyfrwng naturiol yn y raddfa; gan hynny, ymarfered yr efrdydd hi nes y bo yn alluog i godi a disgyn i unrhyw bellter yn yr wythawd. Gall brofi ei fedrusrwydd efo yr anghraifft a ganlyn:—

Wedi i'r efrdydd ymarfer yn ddigonol â'r gwersi blaenorol, elcd ymlaen i ganu tonau, gan ddechren gyda y rhai hawddaf. Gosodwn a ganlyn iddo gychwyn.

CANIADAU SEION:

SEF

CASGLIAD O DONAU ADDAS I'W CANU YN YR ADDOLIAD DWYFOL.

SAVOY. M. H. (L. M.)

MARTIN LUTHER.

The musical score is written for four staves, likely representing four voices. The key signature is one sharp (F#), indicating G major, and the time signature is common time (C). The music is a hymn tune with a simple, melodic structure. The first staff is the soprano line, the second is the alto line, the third is the tenor line, and the fourth is the bass line. The lyrics are written below the staves, aligned with the notes. The text 'Neu fel hyn.' appears at the end of the second staff, and 'Trigolion y ddaear i gyd.' appears at the end of the third staff.

Neu fel hyn.

I'r Arglwydd cenwch lafarglod, A gwnewch ufydd-dod llawen fryd; Dowch o flaen Duw â pheraidd dôn, Trigolion y ddaear i gyd. Trigolion y ddaear i gyd.

Ty - di fy Nuw, Ty - di i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud; Yr wyt yn well, Yr

Go gyflwm.

wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud. Ymhell, yn mhell, yn mhell uwch swm daearol fyd, Mae fy nhrysorau oll i gyd; Y wlad lle mae, Y

Araf a thynner.

wlad lle mae Rhyw fôr didrai o berffaith hedd, Rhyw fôr didrai o berffaith hedd. O hyfryd fan! tra ynof chwyth, Sychedaf ann fod ynddo byth; Fe dry fy ngwne

Araf.

Fe dry fy ngwae yn llawenhau, yn llawenhau, Yn llawenhau yn nhŷ fy Nhad. Aed heibio'm dyddiau bob yr un, I garu'm Cre - wr mawr yn ddyn, I

*T'ynner.**Gwan.*

garu'm Cre - wr mawr yn ddyn; Fy enaid câ — n, fy enaid câ — n, fy enaid câ — n, I'th Brynwr glân, a dos i'r

*Cyn.**Cryf.**Araf iawn.*

bedd! I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, I'th Brynwr glân, a dos i'r bedd.

Gwan. *Cryf.* *Gwan.*

Wrth droi fy ngolwg yma i lawr, I gyrau'r gre - ed - - ig - aeth fawr, Gwrth - ddrych ni

Cryf.

wêl fy en - - - aid gwan, Ond Iesu i bwyso arno'n rhan, Ond Iesu i bwyso arno'n rhan.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody is written across the staves with various note values including eighth and sixteenth notes, and rests. The lyrics are written below the bottom staff.

Rhed - - wn ar frys, mawr y - - dyw'r fraint, Y nef yw diwedd gyr - fa'r saint; Er maint y lld, par-

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody continues from the first system. The lyrics are written below the bottom staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the third and fourth staves respectively.

toed eu lle Yn myn - wes NAF o fewn i'r ne', Yn mynves NAF o fewn i'r ne'.

ARWEINIAD. M. H. (L. M.)

W. HOWELL.

Gwan. *Cryf.*

'Rwy'n dewis Iesu a'i farwol glwy', Yn Frawd a Phriod i mi mwy, Ef yn ar - weinydd, Ef yn ben, I'm dwyn o'r byd i'r nefoedd wen.

BOSTOCK. M. H. (L. M.)

VOLGER.

Gwan. *Cryf.*

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angau loes, Pryd hyni 'rwyf yn dibrisio'r byd, A'r holl ogoniant, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

Tydi, fy Nuw, tydi i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, Yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud.

CASCOD. M. H. (L. M.)

J. PARRY.

Pr Arglwydd cenwch lafar glod, A gwnewch ufudd-dod llawen fryd, Dewch o flaen Duw a pheraidd dôn, Trig - ol - ion y ddacae i gyd.

Yn mlaen yr awn dan ganu'n nghyd, Yn ngwyneb gwg a gwawd y byd; Mae'n ffraind i ni gael dwyn y groes, Dan

CYDGAN.

faner sobrwydd hyd ein hoes, hyd ein hoes, hyd ein hoes, Dan faner sobrwydd hyd ein hoes.

*Cym.**Gwan.**Cryf.*

Cysegryn flaenfrwyth dyddiau'n hoes, I garu'r hwn fu ar y grŷs Mae mw y o bleser yn ei waith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith.

DEDWYDDLE. M. H. (L. M.)

T. WILLIAMS ac R. LOWE.

O ddedwydd le, preswylfa'm Ner, Yn yr e - ang - der - wch y ser, Y man dysgleiria'm Iesu 'maes, Yn nghyflawnderau maith ei ras, Yn nghyflawnderau maith ei ras.

Yn dyner iawn.

1.—O ddydd i ddydd, O awr i awr, 'Rwy'n nesu i'r tra; wydd - ol - fyd mawr; Ac yno byddaf cyn bo hir:
 2.—O fryn i fryn, O bant i bant, Hwn ydyw llwybyr blin y plant; Daw diwedd ar y lludded llawn:

O am gael o - - - ti - - - fe - ddu'r gwir! O am gael e - - - - ti - - - - fe - ddu'r gwir!
 O am gael gor - - - - phwys tawel iawn! O am gael gor - - - phwys tawel iawn!

Go gryf.

Gwan.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 2/4. The music is written in a simple, folk-like style with many beamed eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the third staff.

Dewch adew - - - id - ion, dewch yn awr. Dy - - hid - lwch eich try - - sor - au lawr: Myrddynau ar fydd-

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics are written below the third staff.

yn - au sydd, Yn dysgwyl am eich bo - - re ddydd, Yn dysgwyl am eich bore ddydd.

Iesu yw Rhos - - yn Saron mwyn, A'r Li - li mae'r dyffryn - au'n ddwyn, A Phren y Bywyd

heb ei ail, Ac iach - awd - - wr - iaeth yn ei ddail, Ac iach - awd - wr - iaeth yn ei ddail.

DREF NEWYDD. M. H. (L. M.)

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angeu loes' Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

Henffych i e — nw Iesu gwiw! Syrth - ied o'i flaen ang — yl — ion Duw; Rho'wch iddo'r parch holl deulu'r

This system contains the first four staves of the musical score. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 2/4. The melody is written on a treble clef staff, with piano accompaniment on two additional treble clef staves and a bass clef staff. The lyrics are written below the first treble staff.

Rhowch iddo'r— Yn Arglwydd— Coronwch—

Gwan. Cyn.

nef, Rhowch iddo'r parch holl deulu'r nef, Rhowch iddo'r parch holl deulu'r nef, Yn Arglwydd pawb co - ron - wch ef, Yn Arglwydd pawb co - ron - wch ef.

This system contains the next four staves of the musical score. It continues the melody and piano accompaniment from the first system. The lyrics are written below the first treble staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cyn.' are placed below the first two staves of this system.

Cy - - segr - wn flaenffrwyth dyddiau'n hoës, I gar - - u'r Hwn fu ar y groes, Mae mwy o bleser

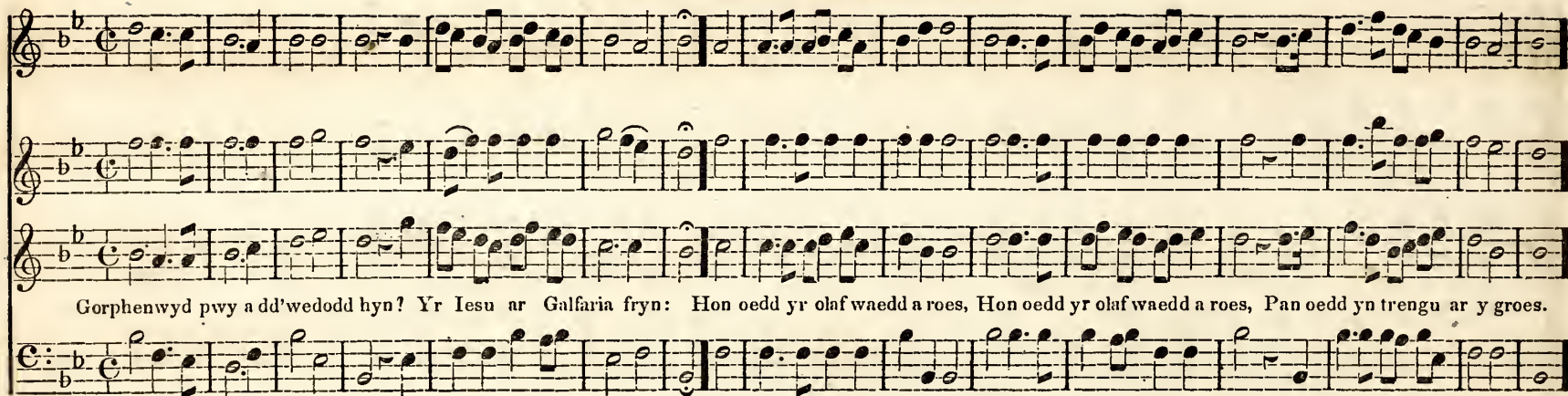
Na dim, &c.

Na di - - - m, &c.

yn ei waith, Na dim, Na dim a feld y dlaear ffaith. Cael bod yn fo - re dan yr ian, Sydd gan' mil gwell na peleser gau, Mae

ffyrdd doethineb oll i gyd, Yn gysur ac yn hedd o hyd, Yn gysur ac yn hedd o hyd.

O na threuliaswn yn ddigoll, O dan iau Crist fy mebyd oll: Mae'r hwn a'm prynodd ar y groes, Yn deilwng o bob awr o'm hoës.

2 *Gorphenwyd!* pa orpheniad fu?
Gorphenwyd maeddu uffern ddu:
Gorphenwyd angu angu'i hun,
Gorphenwyd prynedigaeth dyn.

3 *Gorphenwyd!* Beth? gorphenwyd poen
Y croeshoeliedig unig Oen:
Dolefodd ef, heb ing na gloes,
Y gair *Gorphenwyd* ar y groes.

4 *Gorphenwyd!* do'r cysgodau oll,
A'r addewidion yn ddi-goll;
Prophwydoliaethau llawer oes,
A lwyr gyflawnwyd ar y groes.

5 *Gorphenwyd!* talu'r ddyled fawr
Oedd bron a llethu plant y llawr,
Nad all'sai neb ei thalu byth,
Ond y Messia mawr dilyth.

6 *Gorphenwyd!* ffordd i ddynol ryw
Colledig, at orseddfainc Duw;
Yn awr mae trugareddfa rad,
O flaen yr holl grediniol hâd.

7 *Gorphenwyd!* gwisg cyflawnder mawr,
I deulu noethion llymion llawr;
Gan Iesu ar Galfaria fryn,
Yn berffaith y gorphenwyd hyn.

8 *Gorphenwyd!* cenir yn y man,
Pan ddelo Seion lesg i'r lân;
Yn llaw ei Phriod, ar ei wedd,
Yn iach i gyd o'r byd a'r bedd.

9 *Gorphenwyd!* O bereiddiaf air!
Yn llys y nef uulleisio wnair,
Gan deulu grâs, â blas heb lyth,
Fydd ar y gair *Gorphenwyd* byth!

10 *Gorphenwyd!* boed i minau mwy,
'Tra byddwyf, geisio treiddio trwy
Y rhyfeddodau sy'n y gair,
Yr hyn yn berffaith byth ni wnair.

J. HUGHES, (*Iago Trichrug.*)

HOLL SAINT. M. H. (L. M.)

REED.

41

Gwan.

Cryf.

Gwan.

Cryf.

Cysegrwn flaenffrwyth dyddiau'n hoes, I garu'r hwn fu ar y groes; Mae mwy o bleser yn ei waith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith, Na dim a fedd y ddaear faith.

JOB. M. H. (L. M.)

W. ARNOLD.

Fe syrth y ser i lawr o'r nen, Fe d'w'lla'r bydoedd mawr uwch ben, Fe sych y môr, Fe sych y môr, Bydd f'Arglwydd Iôr, Bydd f'Arglwydd Iôr yr un o hyd.

I Grewr santaidd yr holl fyd, Rhoad dynol - - - ryw eu mawl yn nghyd; Pob perchen llais dyrch - - af - ed

lef, mewn cân les - meir - iol i - ddo Ef, mewn cân les - meir - iol i - ddo ef.

Dylynwyr Crist, deffrowch! deffrowch! I anfon yr e - - fengyl de'wch: Rho'wch rho'wch o'ch da, A chodwch gri - 'O doed, O doed y Ju - bi li,' 'O doed, O doed y

CYDGAN.

Jubili,' 'O doed O doed y Jubili,' Henffych, henffych, fore tirion, Pan bo'r holl fyd o un galon, Yn moliannu Brenin Seion: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - men.

LLANRHWYDRUS. M. H. (L. M.)

O Iesu mawr y meddyg gwell, Gobaith yr holl ynysodd pell; Dysg fi i seinio, Dysg fi i seinio maes dy glod, Mai di-gyf - - - new - - id wyter - ioed.

Tyner.
Gwan. *Cryf.*

LLANTRYDYDD. M. H. (L. M.)

T. DAVIES.

Melys yw dydd y Sabboth llon, Na flined gofal byd mo'm bron; Ond boed fy nghalon i mewn hwyl, Fel telyn Dafydd ar yr wyl.

Gwan.

Mi af yn mlaen er pell - ed yw, I'r wlad 'rwyf am fyn'd i - - ddi fyw; O'r diwedd tiria'm henaid

Cryf.

gwan o ddynfnder moroedd maith i'r lan, O'r diwedd tiria'm henaid gwan, O ddynfnder moroedd maith i'r lan.

*Yn fawreddus.**Gwan.**Cryf.*

Mae Brenin nef ar fyr yn d'od, Mewn rhwysg na welodd neb er - - io'd, Mewn rhwysg na welodd neb erio'd.

This system contains the first four staves of the musical score. The first three staves are vocal parts (Soprano, Alto, and Tenor) and the fourth is the bass line. The music is in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The tempo/mood is marked 'Yn fawreddus' (slowly and majestically), 'Gwan' (softly), and 'Cryf' (strongly).

*Gwan.**Cryf.*

Mae angau, u - ffern fawr ar bedd, yn ofni edrych ar ei wedd, Yn ofni edrych ar ei wedd.

This system contains the next four staves of the musical score. It continues the vocal parts and bass line from the first system. The tempo/mood markings 'Gwan' and 'Cryf' are repeated above the staves.

Yr Iach - awd - wriaeth fawr yn Nghrist, Sŵn mel - us hyfryd yw i'm clust, Sŵn melus hyfryd yw i'm clust;

Gwan. *Cryf.*

This system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). It contains a melody with various note values and rests. The second staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a melody that often moves in parallel motion with the first staff. The third staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a melody. The fourth staff is a bass clef with the same key signature and time signature, containing a bass line. The lyrics are written below the second staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed below the first and third staves respectively.

Balm cryf i'm clwyfau o bob rhyw, A chordial im' rhag ofnau yw, A chordial im' rhag ofnau yw.

Gwan. *Cryf.*

This system also consists of four staves, following the same format as the first system. The lyrics are written below the second staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed below the first and third staves respectively.

Pe — rer — in wyf mewn an — ial dir, Sy — ched - ig am gy — sur — on gwir,

Yn crwyd - ro f'am - ser, a llesg — âu, O hir — aeth pur am dy fwyn — hau.

SALEM NEWYDD.

'Ry'm yn dy erfyn, Arglwydd mawr, Disgyn o entrych nef i lawr; Hyd ysgol faith Jehofa'n ddyn, Hyd ysgol faith Jehofa'n ddyn, Rho fendith Jacob i bob un, I bob un, Rho fendith Jacob i bob un.

O Arglwydd cofia'th angau drud, A'th boenau mawrion yn y byd; A dadleu rhai'n âg

A dadleu rhai'n âg uchel lef, Tros

A dadleu rhai'n âg uchel lef,

dadleu rhai'n âg uchel lef, Tros f'enaïd tlawd,

uchel lef, Tros f'enaïd tlawd yn nghanol nef, Tros f'enaïd tlawd yn nghanol nef.

f'enaïd tlawd yn nghanol nef,

Mae rhyw ddirgelwch llawer mwy, Oes Iesu yn dy farwol glwy', Oes Iesu yn dy farwol glwy', Nag y gall sant, tra

yn - ddo chwyth, Na seraph pur ei ddeall byth, Na seraph pur ei ddeall byth, Na seraph pur ei ddeall byth.

Na seraph pur ei ddeall byth, ei ddeall byth,

Un llais un swm, un enw pur, O'r deau fo i'r gogledd dir, O'r deau fo i'r gogledd dir, O

Sef enw Iesu, Sef enw Iesu, Iesu mawr o hyd, (2il.)

fôr, i fôr, O gylch y byd, Sef enw Iesu, Sef enw Iesu Sef enw Iesu mawr o hyd, mawr o hyd.

Ffarwel gyfeillion anwyl iawn, Dros enyd fechan ni 'madawn, Dros enyd fechan ni 'madawn. Henffych i'r dydd cawn eto gwrdd, Yn

Salem bur o - ddeutu'r bwrdd, Henffych i'r dydd cawn eto gwrdd Yn Sa - - - - - lem bur o - ddeutu'r bwrdd.

Ymadael Arglwydd 'rym yn awr; O cynorth - - wya lwch y llawr, I dreulio byrion dyddiau'n hoes, I ganu concwest mawr y groes.

Gwan. *Cryf.*

Per Hale - liwia, Per Hale - liwia, Per Hale - liwia, clod i Dduw, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia clod i Dduw.

Gwyn fyd yr hwn nid a ar hyd Ffordd lydan annwoliolion byd: Ni char gy - feill - ach gwyr di - rās, Ni

siarad— Ni siarad—
 Ni siarad fel gwatwarwyr cās, Ni siar - ad fel gwatwarwyr cā - - - s, Ni siarad fel gwatwarwyr cās.
 siarad— Ni siarad— Ni siarad—

Gwan. *Cryf.*

Wrth edrych Iesu ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angau loes, Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd, Ar holl ogoniant sy ynddo i gyd.

DREF NEWYDD. M. H. (L. M.)

Wrth edrych, Iesu, ar dy groes, A meddwl dyfnder d'angau loes, Pryd hyn 'rwyf yn dibrisio'r byd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd, A'r holl ogoniant sy ynddo i gyd.

O tyr'd i ben ddedwyddaf ddydd, A gad i'm lysbryd fyn'd yn rhydd; Rho brawf, rho brawfar frys i mi, O ddwyfol haeddiant Calfari:

Fel— Felgallwyfrodio'n ddinacád, Dan avel hyfryd rhin dy waed, A threulio'famser ddydd a nos, A threulio'famser ddydd a nos, Mewn myfyr am dy angu loa.

Yr eang faith ffurfafen fry, Yr wybren las uwch ben y sy', A'r nef serenog ddysglar wiw, Sy'n datgan mawr ogoniant Duw.

Gwan.

Cryf.

Yr haul diflino o ddydd i ddydd, Yn dangos galu'i Grewr sydd, Ac yn cyhoeddi drwy bob gwlad, Weithredoedd Holl - all - u - og Dad.

Fy enaid hed tua'r nef o hyd, Ac aed dy galon y - - no'i gyd; A doed cys - - tudd - iau 'mewn yn lli', Mi - - nau a gwynaf wrthyt ti:

'Does unrhyw ofid unrhyw boen, Na was goddar yraddfryn Oen; Ac yn ei ofid lefa'i gri, Mae hollesmwythder f'enaid i, Ac yn ei ofid lefa'i gri, Mae hollesmwythder f'enaid i.

DEVIZES. M. C. (C. M.)

TUCKER.

Mi dafia 'maich i lawr i gyd, Trwy riawedd dwyfol loes; Euogwydd fel mynyddau'r byd. Dry'n ganu wrth dy groes, Dry'n ganu wrth dy groes.

Guan.

Mi dafla 'maich i lawr i gyd, Trwy rinwedd dwyfol loes; Eu - ogrwydd fel mynyddau'r byd, Dry'n

Cryf.

ganu wrth dy groes, Eu - - ogrwydd fel my - - nydd - au'r byd, Dry'n ga - - nu wrth dy groes.

O waed—

Mi welaf ffynnon lawn o waed, O waed Immanuel mawr, O waed, O waed Im - manuel mawr;

Gael— Gael—

Gwan. *Cryf.*

Lle gall troseddwy'r mwya' gaed, Gael bywyd ynddi 'nawr. Gael bywyd ynddi 'nawr, Gael bywyd yn - ddi 'nawr.

Musical score for 'CLEATON. M. C. (C. M.)'. The score is written for four staves in 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody is primarily in the treble clef, with some bass clef lines. The lyrics are in Welsh and English. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the third staff.

Gwan. *Cryf.*

Mae'r iachawdwriaeth fel y môr, Yn chwyddo byth i'r lan; Mae ynddi ddigon digon byth, I'r truan ac i'r gwan, I'r tru - an ac i'r gwan.

DUWIOLDEB. M. C. (C. M.)

Musical score for 'DUWIOLDEB. M. C. (C. M.)'. The score is written for four staves in 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). The melody is primarily in the treble clef, with some bass clef lines. The lyrics are in Welsh and English.

Goleuni ac an - - feidrol rym, Yw hyfryd eiriau'r nen, Yw hyfryd eiriau'r nen; Pob sill erioed a dd'wedodd Ef, Pob sill erioed a dd'wedodd Ef, Sy'n sicr o dd'od i ben.

Pech - ad - ur wyf y du - a'n fyw, Tru - gar - edd yw fy nghri; Gos - twng dy glust, a'm llef - ain clyw, O

Arglwydd cofia fi; Gostwng dy glust, a'm llefain clyw, O Arglwydd cofia fi, O Arglwydd cofia fi, O Arglwydd cofia fi.

Pan sycho'r moroedd dyfuion maith, Pan syrth - - - io sêr y nen, Yr hwn fu farw

Ar Seion— Ar Seion— Ar Seion—

ac sydd fyw, Ar Seion fydd yn ben, Ar Seion fydd yn ben, Ar Seion fydd yn ben.

Llewyrched pur ol - - euni'r nef. Dros wyneb dae - - - ar ⁴faith; Ac aed ef - - eng - yl

gadarn gref. Hyd at bob llwyth ac iaith, Hyd at bob llwyth ac iaith, Hyd at bob llwyth ac iaith.

Gwan. *Cryf.*

Mae brodyr i mi aeth yn mlaen, Yn holl iach a chyt - - un, Yn holl iach a chyt - un; Deng mil o

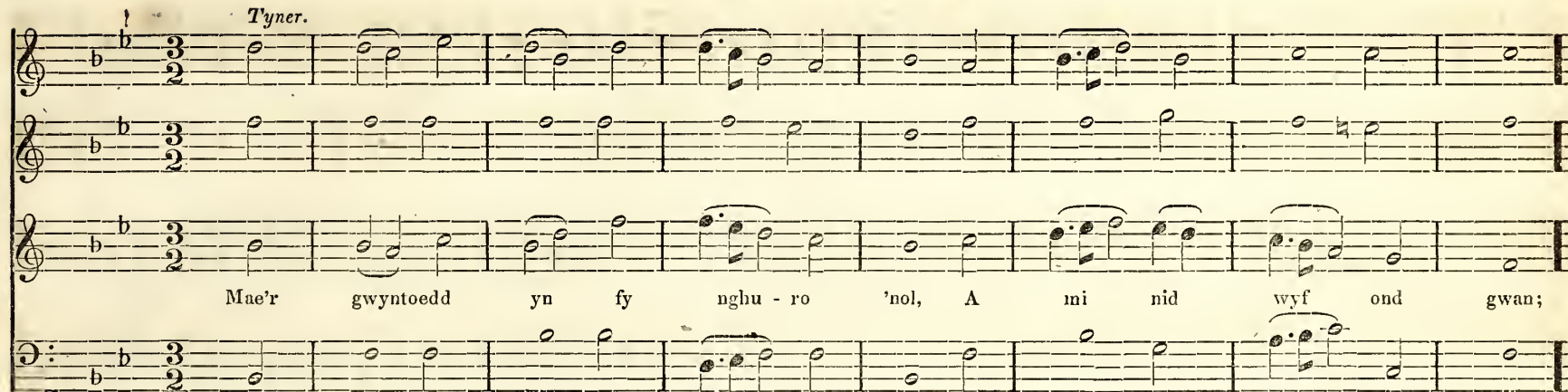
fil - oedd yw eu cân, Er hyn nid yw ond un, Er hyn uid yw ond un, Er hyn nid yw ond un.

9

An - fon O Dduw, yr Ysbryd Glân Yn e - nw Ie - su mawr, Yn e - nw Ie - su mawr,

Gwan. *Cryf.*
A'i weithred - - iadau megys tân, O deued ef i lawr, O deued ef i lawr.

T'gner.

Mae'r gwyntoedd yn fy nghu - ro 'nol, A mi nid wyf ond gwan;

Merched. *Gwan.*

Cryf.

O cymer Iesu fi'n dy gôl, O cymer Iesu fi'n dy gôl, Yn fuan dwg fi'r lan, Yn fuan dwg fi'r lan.

IMMANUEL. M. C. (C. M.)

Am Iesu Grist a'i farwol glwy', Aed— Aed— Aed—

Am— Aed— Aed—

Am Iesu Gri - - st a'i farwol glwy', Aed miloedd mwy o so - - - - n, Aed miloedd mwy o son:

Gwan. *Crif.*

A d'wedded pob rhyw e - - naid byw, Mai teilwng ydyw'r Oen, A d'wedded pob rhyw enaid byw, Mai teilwng ydyw'r Oen, Mai teilwng ydyw'r Oen, Mai

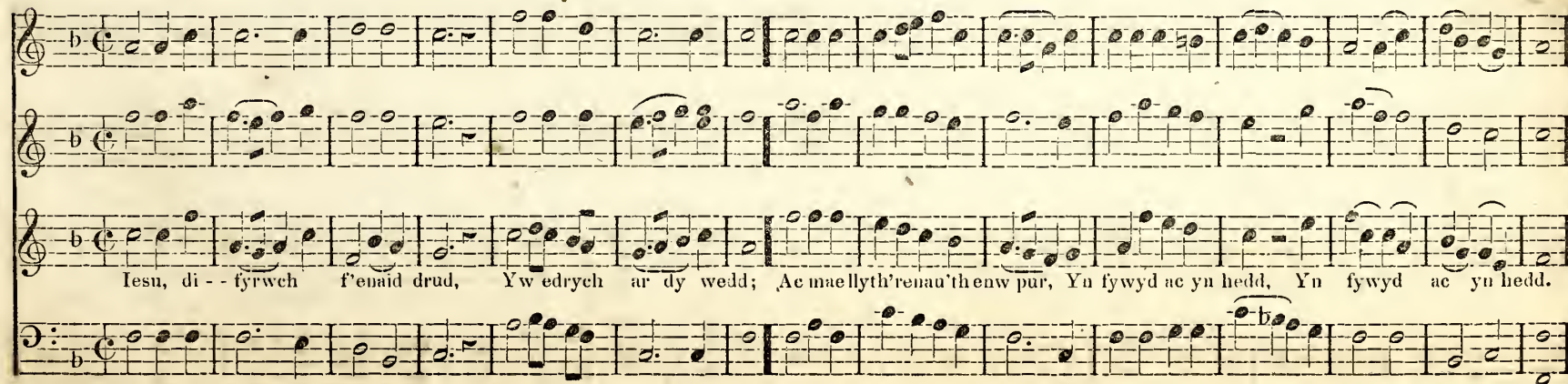

teilwng teilwng— Mai te — — — — — ilwng, teilwng ydyw'r Oen.

Mai teilwng, teilwng— Mai teilwng, teilwng, teilwng— Mai—

teilwng, teilwng ydyw'r Oen, Mai te — — — — — ilwng, teilwng ydyw'r Oen.

LYDIA. M. C. (C. M.)

Iesu, di - - fyrweh f'enaid drud, Yw edrych ar dy wedd; Ac maellyth'renau'thenw pur, Yn fywyd ac yn hedd, Yn fywyd ac yn hedd.

Cymedrol. *Gwan.*

Awn bechad - ur - iaid at y dwfr, A darddodd ar y bryn, A darddodd ar y bryn; Ac ni gawn

O'r frydiau— O'r frydiau—

O'r frydiau—

Cym. *Cryf.*

yf - - ed byth heb drai, O'r frydiau gloyw hyn, O'r frydiau gloyw hyn, O'r frydiau gloyw hyn.

Mae dyddiau gruddfan imi'n hir, Caeth - iw - ed Ebel fawr; O na chawn deimlo, O na chawn deimlo, O na chawn ddimlo'r Jubil fwyn, Yn agor dorau'r wawr, Yn agor dorau'r wawr, Yn agor dorau'r wawr.

ST. SIOR. M. C. (C. M.)

Fe'm siomwyd gan bleserau'r llawr, Fe'm twyllwyd gan bob un; Ffowch bob cilunod, rho'is ffarwel, I ddaear ac i ddyn, I ddaear ac i ddyn.

Araf a gwnn. *Cryf.*

Mae'r iachawdwriaeth rad mor fawr, Mae'n achub, mae'n glanhau, Mae'n achub, mae'n glanhau, Troseddwy'r duaf daear lawr, Gwnawn

Gwnawn— Gwnawn— lawen - hau, Gwnawn—

yn - ddi la - wen - - hau, Gwnawn yn - ddi la - wen - - hau, Gwnawn ynddi lawenhau, Gwnawn yuddi lawenhau.

Gwnawn— Gwnawn—

Aeth heibio'r gauaf chwerw du, Ystormydd oer a'r gwlaw; Ac fe nesa - - odd hyfryd Haul Cyflawnder pur ger-llaw, Ac fe nes - a odd hyfryd Haul Cyflawnder pur ger - - llaw.

AWYR CAERNARFON. M. C. (C. M.)

H. G.

Eisteddais dan ei gysgod Ef, A'i ffrwyth oedd felusiawn; Ac yma treuliaf ddyddiau 'foes, Fyth, fyth yn ddedwydd iawn, Fyth, fyth yn ddedwydd iawn.

Gwan. *Cryf.*

Clodforweh enw Mab Daw Ion, Angylion gwynion gwawr, Angylion gwynion gwawr, Angylion gwynion gwawr: O deuweh a choronweh Ef, Yn

O deuweh— O deuweh— co - - ronweh Ef,

Llywydd nef a llawr. O deuweh a choronweh Ef, O deuweh a choronweh Ef, O deuweh a choronweh Ef, Yn Llywydd nef a llawr.

Rhwng tonau maith 'rwy'n byw, Rhwng tonau maith 'rwy'n byw,

Rwy'n morio tu - a chartre'm NER, Rhwng tonau maith rwy'n byw, Rhwng tonau maith 'rwy'n byw, Rhwng tonau maith rwy'n byw

Gwan. *Cryf.*

Yn ddyn heb neges dan y ser, Ond 'mofyn am ei Dduw, Yn ddyn heb neges dan y ser, Ond 'mofyn am ei Dduw, Ond 'mofyn am ei Dduw.

Mae'r iachawd - wriaeth fel y môr Yn chwyd lo byth i'r lan, Yn chwyddo byth i'r lan; Mae ynddi

ddi - gon, di - - gon byth, I'r truan ac i'r gwan, I'r truan ac i'r gwan, I'r tru - an ac i'r gwan.

Floed negeseuon gwag y dydd, Tra - - - fferth - - ion o bob rhyw; Ac na pharhaed o dan y

Ond— Ond—

nef, Ond cariad pur fy Nuw Ond cariad pur fy Nu - - - w, ond car - - iad pur fy Nuw.

Gwan.

A'u doniau amal hwy, A'u doniau amal hwy.

Nis gall angylion pur eu dawn, A'u doniau amal hwy, A'u doniau amal hwy, Fyth osod allan haeddiant llawn An-

Cryf. *Anfeidrol, &c.*

feidrol ddwyfol glwy', Fyth osod allan haeddiant llawn, An - - - drol ddwyfol glwy'.

Gwan. *Cryf.*

Yr lawna dalwyd ar y groes, Yw sylfaen f'enaid gwan; Wrth bwysu arno ddydd a nos, 'Rwy'n dysgwyl d'od i'r lan, Wrth bwysu arno ddydd a nos, 'Rwy'n dysgwyl d'od i'r lan.

STEPHENS. M. C. (C. M.)

W. JONES.

Pan sycho'r moroedd dyfnion maith, Pan syrthio sêr y nen, Yr hwn fu farw, ac sydd fyw, Ar Seion fydd yn ben.

Yn nyfnder profed - - igneth ddu, Fy Nuw dos o fy mlaen; Ond i mi gael bod gyda thi, Nid ofaf ddŵr na tân.

SPROWSTON. M. C. (C. M.)

J. WHITE.

Ni feddaf ar y ddaear lawr, Ni feddaf yn y ne', Neb ag a bery'n flyddlou im', Yn unig ond Efe, Yn unig ond Efe, Yn unig ond Efe.
Guan. Cryf.

Guan. *Cryf.*

Wel, dyma gyfoeth gwerthfawr, llawn, Uwch holl drysorau'r llawr, Wedi' roi gadw olt yn nghyd, Yn haeddiant Iesu mawr, Yn haeddiant Iesu mawr, Yn haeddiant Iesu mawr.

CYDGAN. *Guan.* *Cryf.*

Boed tragwyddol barch a moliant, Byth i frenin y gogoniant, Ar ei 'fengyl wen b'u llwyddian', I ddwyn heddwch, I ddwyn heddwch I derfynau eitha'r byd.

Bywiog.

Os gwelir fi mewn goleu fan, Bech - ad - ur aflan noeth, Rhyfeddu wnaft tra byddaf byw, Fod genyf Dduw mor ddoeth;

Gwan. Ca - nu yr Anthem fydd fy ngwaith, I oesoedd maith di - - ri'; *Cryf.* Bydd swm y delyn fawr yn dal, Ar angen Calfari.

Fe welir Seion fel y wawr, Er salel yw ei gwedd, Yn d'ol i'r lan o'r cystull mawr, 'Nol agor pyrth y bedd; Heb glaf na chlwyfus yn en

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail.

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, gan Adda'r ail,

plith, Yn ddysgher fel yr haul, Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail.

Yn y cyfiawnder dwyfol pur, A wnaed gan Adda'r ail, A wnaed gan Adda'r ail, gan Adda'r ail,

Y ddau-fan a nodwyd â * ydynt yn cynwys 5au dylynol, y rhai y dewiswyd eu gadael heb eu cyfnewid, am y buasai hynny yn peri iddi golli ei thebygolrwydd cyntefig.

Aed swm efengyl bur ar led, Trwy barthau'r byd o'r bron; Boed llwyddiant trwy deyrnasoedd Cred, Lle mae pregethiad hon;

Gwan. Fel del - o miloedd eto i maes, O'r t'w'llwch cas i fyw; Trwy'r Ind a draw ac Asia fras, I gannol gras ein Daw.

Cryf.

O molwch yr Arglwydd o'r nef, Rhewch lef ar uchel luoedd; Molwch hwn holl angylion nef, Molwch ef ei holl luoedd, Molwch ef ei holl luoedd,

CYDGAN.

Mol - - wch ef ei holl luoedd, Molwch ef, Molwch ef, Molwch ef, Molwch ef: Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Molwch ef.

Wele, fod brodyr yn byw 'nghyd, Mor dda, mor hyfryd, ydoedd; Tebyg i olew o fawr werth,

Tebyg i olew o fawr werth, Mor brydferth ar y gwisgoedd, Mor brydferth ar y gwisgoedd, Mor brydferth ar y gwisgoedd.

Gwan. *Cryf.*

Clodfored pawb ein Harglwydd Dduw, doed dynol - - ryw i'w ganmol. Doed dynol - - ryw i'w ganmol; Ei hedd fel afon fawr ddi-

Tyner.

This musical system consists of four staves. The first three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 2/4. The fourth staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the first staff, with lyrics underneath. The second staff provides harmonic support. The third staff continues the melody with some trills and grace notes. The fourth staff provides a bass line. The lyrics are in Welsh and English.

drai, Ei hedd fel afon fawr ddi - - drai, Gaiff ddwfwrhau ei bobol, Gaiff ddwfwrhau ei bobol, Gaiff ddwfwr - - hau ei bobol

Bywiog.

This musical system also consists of four staves. The first two staves are in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 2/4. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 2/4. The fourth staff is in bass clef with a key signature of one flat and a time signature of 2/4. The melody is written on the third staff, with lyrics underneath. The first two staves provide harmonic support. The fourth staff provides a bass line. The lyrics are in Welsh and English.

Clod - foraf fi fy Arglwydd Ion, O'm calon ac yn holl - awl, O'm calou ac yn holl - - awl,

Ei ry - fedd - - od - - au rho'f ar led, Ac mae'n ddyl - ed eu can - - mawl, Ac mae'n ddyl - ed eu can -

Gwan. *Cyn.* *Cryf.*
mawl, Ac mae'n ddyl - ed eu can - mawl; Ei ryfedd - odau rho'f a'r led, Ac mae'n ddyled eu can - mawl.

Di - - olch - af fi â chal - - on rwydd, Diolchaf fi â chalon rwydd, I'r Arglwydd bob am - ser - au; Ei foliant Ef,

*Gwan.**Cryf.*

Sy'n wastad yn fy ngenau,

Ei foliant Ef. a'i wir fawrhad, Sy'n wastad yn fy ngenau, Sy'n wastad yn fy ngenau, Sy'n wastad yn fy ngenau

*Bywiog.**Gwan.**Cryf.*

Mae'r gwaed a redodd ar y groes, O oes i oes i'w gofio, O oes i oes i'w gofio; Rhy fyr yw tragywyddoldeb llawn, I

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a style typical of early 20th-century hymnals, with various note values, rests, and dynamic markings like accents and slurs. The lyrics are written below the bottom staff.

ddweyd yn iawn am dano, Rhy fyr yw tragywyddoldeb llawn, I ddweyd yn iawn am dano, I ddweyd yn iawn am da - - no.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics continue below the bottom staff.

Araf.

I dŷ'r Arglwydd pan dd'wedent 'Awn,' Im' lla - - wen iawn oedd gwan - do; Sai'n

traed o fewn Caer - - sa - lem byrth, Sai'n traed o fewn Caer - - sa - lem byrth, Yr un ni syrth o - - - - ddiyno.

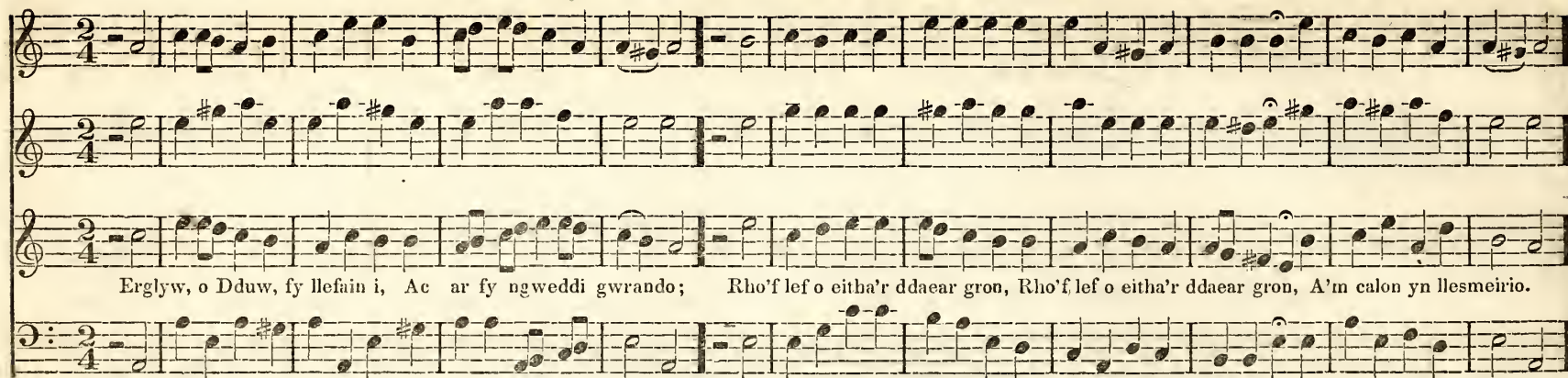
First system of musical notation, 2/4 time, key of B-flat. The melody is written on a treble clef staff, and the bass line is on a bass clef staff. The lyrics are written below the melody.

Mol - wch yr Arglwydd, can's da yw; Mol - - ien - wch Dduw ein Llyw - ydd; O - - blegid ei dru-

Second system of musical notation, 2/4 time, key of B-flat. The melody is written on a treble clef staff, and the bass line is on a bass clef staff. The lyrics are written below the melody. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the melody.

Gwan. *Cryf.*

gar - - edd fry - A bery yn dra - gywydd, A bery yn dragywydd, A be - ry yn dra - gy - wydd.

Erglyw, o Dduw, fy llefain i, Ac ar fy ngweddi gwrandu; Rho'f lef o eitha'r ddaear gron, Rho'f lef o eitha'r ddaear gron, A'm calon yn llesmeirio.

MAWREDD. M. C. C.

Cyfansoddwyd gan y TYWYSOG ALBERT.

Mi a'th fawr - ygaf di fy Nuw, Can's tydi yw fy Llywydd; Bendithio d'enw byth a wnaaf, Mi a'i molaf yn dra - gywydd.

Yr Arglwydd yw fy Mugail clau, Ni âd fyth eisiau arnaf; Mi gaf orwedd mewn porfa fras, Ar lan dwfr gloywlas araf, Ar lan dwfr gloywlas araf.

LLANBEBLIG. (JUDEA.) M. C. C.

J. LEACH.

Da yw yr Arglwydd i bob dyn, A'i nodd - - ed sy'n dyciannol; Ac ar ei holl weithredoedd ef, Daw nawdd o'r nef yn rasol.

Gwyn fyd y rhai dileaist eu bai, Eu peched a'u hanwiredd; Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, Gan roi 'ddynt nerth er cnawd a byd, I bara hyd y diwedd, I bara hyd y diwedd.

BRYN-Y-FFYNNON. M. C. C.

MORRIS DAVIES.

Gwan. Cryf.

Yr Arglwydd yw fy ngoleu' gyd, A'm hiechyd, rhag pwy'r ofnaf! Yr Arglwydd yw nerth f'oes, am hyn, Rhag pwy doidychryn arnaf, Rhag pwy doidychryn arnaf?

Bywiog.

Yr Arglwydd yw fy Mugail clau, Ni ad byth eisiau ar - - naf: Mi gaf or - - wedd mewn por - fa

This system contains the first two staves of music. The first staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). The second staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The tempo/mood is marked 'Bywiog'.

Gwan. Cryf.

fras, Ar lan dwfr gloyw - las a - - raf, Mi gaf or - wedd mewn par - fa fras, Ar lan dwfr gloywlas a - - raf.

This system contains the next two staves of music. The first staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). The second staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The music continues with eighth and sixteenth notes. The tempo/mood is marked 'Gwan.' and 'Cryf.'.

O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:
 O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:
 Dy babell di mor hyfryd yw, O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd: Mynych chwen-
 O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw, O Arglwydd Dduw y lluoedd:

Rhag mor dra thir - - - ion yd - - - - oedd, Rhag mo - - - r dra thirion ydoedd.
 Rhag mor dra thir - - ion ydoedd, Rhag mor dra thirion ydoedd.
 ychais wel - ed hon, Rhag mor dra thir - - ion ydoedd, Rhag mo - - - r, dra thirion ydoedd.
 Rhag mor dra thir - - ion yd - oedd, Rhag mor dra thirion ydoedd.

Cenwch i'r Arglwydd ne - - wydd gân, Ei waith fu lân ry - fedd - - od; Ei law ddeau, a'i fraich a

In' iach - - awd - wriaeth barod,

wnaeth, In' iachawd - - - wriaeth ba - - rod.

In' iachawd - - - wriaeth ba - - rod,

The first system of the musical score consists of three staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a melody with various note values including half notes, quarter notes, and eighth notes, with some notes beamed together. There are rests and dynamic markings throughout the system.

O Arglwydd ein Ior ni a'n nerth, Mor brydferth wyt trwy'r holl fyd! Mor brydferth wyt trwy'r holl fyd.

The second system of the musical score also consists of three staves in the same key signature and time signature as the first system. The melody continues across the staves, featuring similar note values and phrasing. The system concludes with a final note and a bar line.

Dy enw a'th barch a roist uwch ben, Daeac ac wybren hefyd, Dy enw a'th barch a roist uwch ben, Daeac ac wybren ho - fyd.

Musical score for "DYFROEDD SILOAH. M. C. C." in G major, common time. The score consists of three staves: a vocal melody, a piano accompaniment, and a bass line. The vocal melody is marked with "Gwan." (soft) and "Cryf." (strong). The lyrics are in Welsh.

Goruwch yr holl fynyddoedd sy, Bydd mynydd ty JE - - HO FAH; Yn ddyrchaf - ed - ig yn ddi - au, Goruwch y brynau ucha', Gor - - uwch y brynau ucha'.

BRYNHYFRYD. M. C. C.

Musical score for "BRYNHYFRYD. M. C. C." in G major, 2/4 time. The score consists of three staves: a vocal melody, a piano accompaniment, and a bass line. The lyrics are in Welsh.

Gobaith a nerth in' yw Duw hael, Mae nerth i'w gael mewn cyfwng; Daear, mynydd, aent hwy i'r môr Nid o — — — — — f'angor deilwng.

Cyduwnw bawb i foli Duw, Ei wyneb heddyw ceisiwn; Cydwleddwn gyda'i anwyl blant, A'i foliant a fynegwn.

EIDDUNED. M. C. C.

J. JONES.

Daionus a thosturiol iawn, A graslawn ydwyt Arglwydd; Dy rad drugaredd, y—n ddiau, Sydd yn parhau'n dragwydd, Sydd yn parhau'n dragwydd.

AFRICA. M. C. C. Dyblyg.

Datgan y nefoedd fawredd Duw, Yr unrhyw gwna'r ffurfafen; } Er nad oes ganddynt air nac iaith, Da dywed gwaith Duw Lywydd; Diau nad oes na mor na thir, Na chlywir eu lleferydd.
Y dydd i ddydd, y nos i nos, Sy'n daugos cwsr yr wybren; }

Dy glwyfau yw fy rhan, Fy nhirion Iesu da; Y rhai'n yw nerth fy enaid gwan, Y rhai'n a'm llwyr iachâ.

DUNBAR. M. B. (S. M.)

CORELLI.

Ai marw raid i mi, A rhoi fy nghorff i lawr? A raid i'm henaidd ofnus ffoi, I dragwyddoldeb mawr?

Gwan. *Cryf.*

Cydu[^]ned Sei - on lân, Mewn cân ber - eidd - ia[^]i blas, O faw[^]lam drugareddau[^]r Iox, O fawl am drugareddau[^]r Iox, Ei roddion Ef a[^]i ras.

GRAS. M. B. (S. M.)

HARWOOD.

Gras! O[^]r fath beraidd sain, I[^]m clust hy - fryd - lais yw; Hwn bair i[^]r nef ddadsein - io byth, A[^]r ddaear oll a glyw.

Ar ol, &c. Ar ol— 'Nawr— 'Nawr— 'Nawr—

Ar ol—

Wel deuwch tua'r wlad, Y ffordd a gaed yn rhydd; Ar ol rhyw noswaith dywell gaeth, Ar ol rhyw noswaith dywell gaeth, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd, 'Nawr gwawrio wnaeth y dydd.

HEOL-Y-CASTELL. M. B. (S. M.)

J. JONES.

Dy glwyfau yw fy rhan, Fy nhirion Ie - -su da; Y rhai'n yw nerth fy enaid gwan, Y rhai'n a'm llwyr wella, Y rhai'n a'm llwyr wella, Y rhai'n a'm llwyr wella.

Pan ddaeth yn ngrym ei gariad

Ai am fy meiau i Dyoddefodd Iesu mawr, Pan ddaeth yn ngrym ei gariad Ef, Pan ddaeth yn ngrym ei gariad Ef, O entrych nef i lawr, O entrych nef i lawr, O entrych nef i lawr.

PENDERLWYN. M. B. (S. M.)

R. EDWARDS.

Mi welaf noddfa glyd, Yn nghlwyfau Iesu gwiw, Yn nghlwyfau Iesu gwiw; Fy ninas gadarn yn y byd, Yw cariad pur fy Nuw, Yw cariad pur fy Nuw.

Gwan.

. Mi welaf noddfa glyd, Yn nghlwyfau Iesu gwiw; Fy ninas gadarn yn y byd, Fy ninas

Cryf.

Yw cariad pur fy Nuw, Yw ca—r - iad pur fy Nuw.

gadarn yn y byd, Yw cariad pur fy Nu—w, Yw ca—r - iad pur fy Nuw.

REUBEN. M. B. (S. M.)

Gwnaeth Iesu berffaith Iawn, Brydnawn ar Galfa - - ri, Brydnawn ar Galfa - ri; Yn ei gyflawnder pur di - lyth, Yn ei gyflawnder pur dilyth, Mae noddfa byth i ni.

Gwan. *Cryf.*

TALYWAEN. M. B. C. (S. M. P.)

J. WILLIAMS.

Trugaredd dod i mi, Duw o'th dda - - ioni ty - ner; ymaith tyn fy an - - wiredd mau, o'th drugareddau la - wer; O'th drugareddau la - wer.

Tru - gar - edd dod i mi; Duw o'th ddai - o - - ni ty - ner, Duw o'th ddai - o - - ni ty - ner. Ym-

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, with the lyrics 'Tru - gar - edd dod i mi; Duw o'th ddai - o - - ni ty - ner, Duw o'th ddai - o - - ni ty - ner. Ym-' written below it. The accompaniment is written on the other three staves.

aith tyn fy an - - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer, Ymaith tyn fy an - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer.

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, with the lyrics 'aith tyn fy an - - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer, Ymaith tyn fy an - wir - edd mau, O'th drugareddau lawer.' written below it. The accompaniment is written on the other three staves.

Daeth bore'r adar man, Ar dan i foli Duw, Mae'r haul a'r nefol hyfyd hin, Yn lloni'r werin wiw; Mae'r haul a'r nefol hyfyd hin, Yn lloni'r werin wiw;

Cawn fyn'd, &c. I seinio, &c.

Cawn fyn'd, &c. I seinio, &c.

Fe ddaeth, fe ddaeth y Jubil, Gwych yw ein bri a'n braint; Cawn fyn'd i dre ar fyr o dro, I seinio gyda'r saint; Cawn fyn'd i dre ar fyr o dro I seinio gyda'r saint, Cawn fyn'd i dre ar fyr o dro, I seinio gyda'r saint.

Mi gana' am waed yr Oen, Er maint yw mhoen a'm pla; Ni cheisiai'n wyneb calon ddû, Ond Iesu'r Meddyg da; Ond Iesu'r Meddyg da.

Fy mlino ge's gan hon, A'i throion chwerwon chwith, Ond dyma'm sail i am lanhad, Y cariad bery byth, Ond dyma'm sail i am lanhad, Y cariad bery byth.

Daeth bore'r adar mân Ar dân i foli Duw Yn awr mae'r haul a'r hyfryd hin, Ar rai o'r werin wiw: Fe ddaeth y Jubili, On'd

Gwan. *Cryf.*

braf yw'n bri a'n baint; Cawn fyned adref ar fyr dro, I seinio gyda'r saint, I seinio gyda'r saint, I seinio gyda'r saint.

*Hyf a chyflym.**Tyner ac araf.*

Blant fyddlon Seion dewch, A llawenhewch i gyd; Yn mlaen a chwi fel milwyr da, Yn llon er gwaetha'r lliid, Yn llon er gwaetha'r lliid: O hyfryd ddedwydd awr! Messia mawr a

Llon a Bywiog.

gaed; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad; Henffych i'r dydd a'r bore daeth Yr iachawdwriaeth rad, Yr iachawdwriaeth rad.

Ffar - wel bleser - au'r byd, A'i freulyd fr'i a'i fraw; Ni hedwn mwy fel adar mân, I'n trigfan treiglwn draw:

Cawn yno hyfryd hedd, A ryfedd roddion rhad,

Cawn yno hyfryd hedd, A rhyfedd roddion rhad; O de'wch, O de'wch ni awn yn hy', I'r wledd sy'n nhŷ ein Tad.

*Yn lled gyflym.**Araf.*

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It contains a melody with various note values including eighth and sixteenth notes, and rests. The middle staff is also in treble clef with the same key signature and time signature, providing a harmonic accompaniment. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature, providing a bass line. The lyrics are written below the middle staff.

Ti, Iesu, Frenin nef, F'an - wylid a fy Nuw, Yn eithaf pell o dŷ fy Nhad, Mewn anial wlad 'rwy'n byw; Mewn ofnau

*Cym.**Cyflym.**Mwy cyflym.**Araf.*

The second system of the musical score continues the melody and accompaniment from the first system. It follows the same musical notation conventions: treble and bass clefs, one sharp key signature, and common time. The lyrics are written below the middle staff.

'rwyf a braw, Bob llaw gelynyon sydd, O anwyl Iesu saf o'm rhan, O anwyl Iesu saf o'm rhan, A thyn y gwan yn rhydd.

Fy enaid dos yn mlaen, 'Dyw'r bryniau sydd ger - llaw, Un gronyn uwch, un gronyn mwy, Nâ hwy a

gwrddaist draw. Dy anghrediniaeth caeth, A'th ofnau maith y sydd; Dy anghrediniaeth caeth, A'th ofnau maith y

Gwan. *Cryf.*

Gwan. *Cryf.*

sydd Yn - peri i't feddwl rhwystrau ddaw, Yn fwy na rhwystrau fu, Yn peri i't feddwl rhwystrau ddaw, Yn fwy na rhwystrau fu.

GOGONIAINT. M. 50 Newydd. (10s. 6 lines.)

R. MILLS.

F'n henwau gwael, O Dduw, ni pherthyn clod; I'th enw mawr dy hun go - gon - edd dod; Dy nerth dy nawdd, dy

A four-part musical score (Soprano, Alto, Tenor, Bass) for the first system. The lyrics are written below the Tenor staff. The music is in G major, 2/4 time. The first staff has a treble clef, the second and third have treble clefs, and the fourth has a bass clef. The lyrics are: "A bair— A bair— A bair— wir, a'th iawnder maith, A bair dy foli, A bair dy foli, A bair dy foli mewn an - - farwol iaith. Goleua'r byd o'r nef, dy

A four-part musical score (Soprano, Alto, Tenor, Bass) for the second system. The lyrics are written below the Tenor staff. The music is in G major, 2/4 time. The first staff has a treble clef, the second and third have treble clefs, and the fourth has a bass clef. The lyrics are: "drigfan wiw, dy drigfan wiw, Na chaed ynfydion ddweyd, 'Pa le mae'ch Duw?' Na chaed yn - fydion ddweyd, 'Pa le mae'ch Duw?' The word "Gwan." is written above the second staff, and "Cryf." is written above the third staff.

Ar aden flydd es - - gyna, f'enaid cu, Gwel d'etif - eddiaeth uwch yr wybren fry: Ni ddeall dyn, ni ddichon tafod chwaith, Fyth draethu

This musical system consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef. The melody is written across the staves with various note values including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. The lyrics are written below the third staff.

maes ei phur ogoniant maith: Yno teyrn - as - a Iesu yn dra - gwyddol, Ar bechod, angen, uffern, yn fudd - ug - ol.

This musical system also consists of four staves, following the same format as the first system. The lyrics are written below the third staff.

Claf wyf a llesg, bron llwfrhau, Dy absenoldeb sy fawr iawn; Dy fod dicyhyd yn pellau, Sy'n gwneyd im' ruddfan fore a nawn, Sy'n gwneyd im' ruddfan fore a nawn;

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a variety of note values including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, as well as rests and accidentals. The lyrics are written below the staves, aligned with the corresponding musical phrases.

Rho wel'd dy wedd, fy Io - - - - - r, ar frys, Rho wel'd dy wedd fy Io - - - - - r, ar frys, Neu cymer fi' dy nefol lys.

The second system of the musical score also consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two flats and a common time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music continues with similar note values and structures as the first system. The lyrics are written below the staves, with some words like 'Io' and 'frys' followed by long horizontal lines indicating a sustained note or a specific melodic line.

Mi deithiais ran o'r anial maith, 'Dwyn deall pell - der pen fy nhaith; Mewn gwledydd sychion dwfr nid oedd:

Ond dysgwyl 'rwyf yn ddyfal iawn, O'r nefoedd ddwfr a sypiau grawn, Wna'm henaid egwan wrth ei fedd.

Ni welodd llygad dyn er - ioed, Ni chlywodd clust o dan y rhod, Am neb cy - ffel - yb iddo Ef.

O Rosyn Saron hardd ei liw! Pwy ddod i maes rin - - weddau'm Duw! E - - fe yw byw - yd nef y nef.

'Rwy'n cofio gair fy Iesu mawr, Y doi'r Dyddanydd ata'i lawr, Na chawn i farw o dristwch mwy, Na chawn i farw o dristwch mwy: O Dduw cyf-

lawna'th air i ben, Rho im' ar - weinydd is y nen, Ddangos - o'r ffordd iach - a - o 'nghlwy', Ddangoso'r ffordd iach - a - o 'nghlwy',

Chwi weision Duw, molwch yr Ion, Molwch ei enw a llafar dôn; Bendigaid fyddo'i enw ef: O godiad

Gwan. *Cryf.*

haul hyd fachlud dydd, Mawr enw'r Ion molian - nus fydd, Yn y byd hwn ac yn y nef, Yn y byd hwn ac yn y nef.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. All staves are in the key of D major (two sharps) and common time (C). The melody is written on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Gwnaed concwest ar Gal - faria fryn, Am dano canodd myrdd cyn hyn, Fe faeddwyd uffern faith i gyd; Fe brynwyd gwaelgoll-

The second system of the musical score consists of four staves, continuing from the first system. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. All staves are in the key of D major (two sharps) and common time (C). The melody continues on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

ed - ig ddyn Fe wnaed y ddwy - blaid ddig yn un, A gwaed lach - awd - wr mawr y byd.

Nis gall angylion pur y nef, Fynegu maint ei gariad Ef; Mae ang - eu'r groes yn drech na'u dawn, Yn drech na'u dawn.

Bydd canu uwch am Galfa - - ri, Nas clywodd yr ang - yl - ion fry, Pan ddelo Sal - em bur yn llawn, Pan ddelo Salem bur yn llawn.

A raid i gystudd garw'r groes, I ganlyn f'ysbryd ddydd a nos? Os rhaid, gwna fi yn foddlon iawn: Tangu gwna i mi fyn'dyn mlaen; Sefcanu yn y dwfr a'r tan, O foreu 'nywyd hyd brydnawn.

SOAR. M. 122. (S. P. M.)

Rho nerth i ddwyn y groes, Tra paro dyddiau f'oes, Tra paro dyddiau f'oes; Na âd im' ddi - gal - on - i mwy, Wrth wel'd gelynon
lu, Wrth wel'd gelynon lu, A'u saethau aml y sy', A'u saethau aml y sy', O cuddia fi o fewn dy glwy'.

Plant caethion Ba - - bi - lon, Ddont adre o don i don, Cant wleda'n llon mae'r dydd gerllaw, Cant wleda'n llon mae'r dydd gerllaw;

Yn ngwydd eu Harglwydd da, O swm y byd a'i bla; O ddedwydd haf! Pa bryd y daw? Pa bryd y daw? O ddedwydd haf! Pa bryd y daw!

Plant caethion Babilon, Ddont adre o dón i dón, Ddont adre o dòn i dòn; Cant wleda'n llon, mae'r dydd gerllaw, Yn ngwydd eu Harglwydd da, O sŵn y

Gwan a thynner. *Cryf.* Pa— Pa—
 byd a'i bla, O ddedwydd haf? Pa bryd y daw! O ddedwydd haf? Pa bryd y daw! O ddedwydd haf? Pa bryd y daw? Pa bry - - - d y daw? Pa bryd y daw?

Gwan. *Cryf.*

Am iachawdwriaeth lawn, Foreuddydd a phrydnawn, For - euddydd a phrydnawn, Moliannu gawn yr Iesu gwiw, Moliannu gawn yr Iesu gwiw.

Gwan. *Cryf.*

Dyoddefodd anguen loes, Yn ddiddig ar y groes, A'i ddoniau roes i ddynolryw, A'i ddoniau roes i ddynolryw, A'i ddoniau roes i ddynolryw.

DOLGELLAU. M. 148. (H. M.)

J. WILLIAMS.

Fy enaid at dy Dduw, Fel gwrthddrych mawr o' th gred, } Caf ynddo Ef gys - ur - on gwir, Fwy nag ar for - oedd nag ar dir, Fwy nag ar for - oedd nag ar dir.
Trwy gystudd o bob rhyw, A phob temtasiwn rhed; }

Cyflym.

Dys - gleir - ia fore wawr, 'Rol nos o faith barhad; Dat - gudd - ia i mi'n awr Ryw ran o'r hytryd wlad, Lle rhed afonydd dwyfol ryw, Lle

Llei. Gwan. Cryf.

rhed afonydd dwyfol ryw, Fel môr di - drai dros Seion wiw; Lle rhed afonydd dwyfol ryw, Fel môr di - drai dros Seion wiw.

Mae lluoedd maith yn mlaen, 'Nawr o'u carcharau'n rhydd, A gorfoleddu maent, Oll wedi cario'r dydd, A gor - fol - eddu'maent, Oll wedi cario'r dydd.

Gwan. *Cryf.*

I'r lan, I'r lan diangasant hwy, I'r lan, i'r lan diang - asant hwy, Yn ol eu traed y sangwn mwy, Yn ol eu traed y sangwn mwy.

Ymgrymed pawb i lawr, I enw'r addfwyn Oen; Yr enw mwyaf mawr, Erioed a glywyd son, Erioed a glywyd

son, Y clod, y mawl, y parch, a'r bri, Fo byth i enw'n Harglwydd ni, Fo byth i enw'n Harglwydd ni.

Gwan. *Cryf.*

Gwan *Cryf.*

Fy Nuw, rwy'n credu fod Gorphwysfa'n ol i mi, Gorphwysfa'n ol i mi, Lle caiff dy bri - od dd'od, Dros byth i'th foli di, dros fyth i'th foli di.

Gwan. *Cryf.*

Ni dde'wn, ni dde'wn, O'r anial dir, Ni dde'wn, ni dde'wn o'r anial dir, I'r Ganaan hyfryd cyn bo hir, I'r Ganaan hyfryd cyn bo hir.

Mae'r ffordd yn awr yn rhydd, Agorwyd hi o bob tu, O ddyfuder daear lawr, I uchder nefoedd fry; O dring, O dring, fy e - - naid mwy, Mae

nerth i'w gael mewn marwol glwy', Mae nerth i'w gael, Mae nerth i'w gael, Mae nerth i'w gael mewn marwol glwy', Mae nerth i'w gael, mewn marwol glwy'.

LENOX. M. 148. (H. M.)

O nefol addwyn Oen, Sy'n llawer gwell na'r byd, A lluoedd maith y nef, Yn boddi arno'u bryd; Mae'th ddawn, a'th ras, a'th gariad drud, Mae'th ddawn, a'th ras, a'th gariad drud, Yn llanw'r nef, yn llanw'r byd.

Mae lluoedd maith yn mlaen, 'Nawr o'u carcharau'n rhydd; A gorfol - - edd - u maent, oll wedi

cario'r dydd; I'r lan, I'r lan, diang - - as - ant hwy, Yn ôl eu traed y sangwn mwy.

Mae'r faner fawr yn mlaen, E - feng - yl nef yw hon; Mae uffern lawn o dân, Yn cry - nu ger ei bron;

Hi gwyp, hi gwyp er maint ei grym, er maint ei grym,
 Hi gwyp, hi gwyp er maint ei grym, Hi gwyp, hi gwyp er maint ei grym, O flaen, O flaen fy Iesu 'd yw hi ddim.

Pr lan a'r faner fawr, mae Dirwest wedi d'od, O lys y nef i lawr, Cawn Chwareu clychau clod.

Dewch, dewch—

Dewch, dewch—

O! dewch! O dewch mewn hyfryd hwyl, Dewch, dewch i gyd, Dewch, dewch i gyd i gadw gwyl.— gwyl.

Dewch, dewch—

Hyf.

Mae'r Brenin yn y blaen, 'Rym ninau oll yn hy'; Ni saif na dwr na than, O flaen fath arfog lu; Ni awn, ni awn dan

Merched.

ganu i'r lan, Ni awn, ni awn dan ganu i'r lan, Ni awn, ni awn dan ganu i'r lan, Cawn wel'd, Cawn wel'd Cawn wel'd ein concwest yn y man.

Hyf a gwrol.

Udgenwch weision Duw, Yr udgorn arian mawr; A chlywed dyn - - ol - ryw, Tros barthau daear lawr;

*Gwan.**Cryf.*

Udgorn y Ju - bi - li a ddaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth.

Udgenwch weision Duw, Yr ud - gorn arian mawr, A chlywed dynol ryw, Dros barthau daear lawr; Blwyddyn y Ju - bi-

li a ddaeth, Blwyddyn y Ju - bi - - - li a ddaeth, A rhyddid gwiw i'r rhai oedd gaeth, A rhydd - id gwiw i'r rhai oedd gaeth.

Go araf.

O mor werthfawr yw'r gair perffaith, Sydd yn dod o en - au Duw! Gwych a dirfawr iachawdwriaeth, Ynddo dardd i ddynolryw!

Araf a gwan. *Gwan.* *Cryf.*

Ni all miloedd o aur melyn, Na'r trysorau gorau sydd, Foddio'r didwyll wir gredadyn, Foddio'r didwyll wir gredadyn, Fel di - flu - ant air y fydd.

Yn dyner.

1. Dewch i loffa ie'nctyd dawnus, I gy - sur - us faes y gair; Y mae'r trysor ond ei feddu, 'N well na phwysa'r byd o aur:
 2. Dewch blant bychain, gwyh yw'ch gweled, Ar y drydedd awr o'r dydd; Dewch ieuentyd ar y chweched, Uchel alwad arnoch sydd:
 3. Pwy a welai'n d'od a gwisgoeddd Hardded a go - leuni'r wawr, Yn cusanu'r crwydryn eiddil, Ar ei wddf yn syrthio i lawr:

Sefwch arno heb ddifysio, Hyd nes elo'ch haul i lawr; Melys bwyta'r nefol ffrwythau, Yn y tragwydd - oldeb mawr.
 Dewch rai eraill ar y nawfed, Cyn y delo'r hwyr brydnawn; Dewch hên bobol cyn ddeuddegfed, Hi aeth yn ddi - - weddar iawn.
 Uwch ac uwch yn awr dych - afa Tanau'r nef eu sain yn nghyd; O! a ydyw'th werth di gymaint? F'enaid bach a wyt mor ddrud?

Mwyn.

Marchog Iesu yn llwyddiannus, Gwisg dy gleddyf ar dy glun; Mae dy en - w mor ar - dderchog,
 Nis gall dae - - ar dy wrth - sef - yll, Chwaith nac u - ffern fawr ei hun;

Hyf.

Pob rhyw elyn gilia draw, Mae rhywarswyd, Mae rhyw arswyd, Mae rhyw arswyd trwy'r gre'digaeth, Pan y byddych digerllaw, Pan y byddych di ger - llaw.

* Ar ddymuniad yr Awdwr, rhoddwyd y Cyfalaw, (*Air*,) yn uchaf yn y Dôn uchod.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The music is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes. There are some accidentals, including a natural sign and a sharp sign. The lyrics are written below the bottom staff.

Mae'r anialwch wedi 'mlino, chwant sydd arnaf wel'd y tir, Rhoddwyd i mi gan fy Arglwydd, cadarn mewn addewid wir; Gwlad oleuni heb dywyllwch, Gwlad o gariad

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The music continues from the first system. There are some accidentals, including a natural sign and a sharp sign. The lyrics are written below the bottom staff.

heb ddim trai, Gwlad heb hawddfyd na phleser - au, Ond yn unig dy fwynhau, Ond yn unig dy fwynhau, Ond yn un - ig dy fwyn - hau.

Gosod babell yn ngwlad Gosen, Tyred, Arglwydd, yno'ih hun;
 Gostwng o'r uch - elder goleu, Gwna dy drigfan gyda dyn; Tyr'd i Seion, aros yno, Lle mae'r llwythau'n d'od yn nghyd, Byth na 'mad oddiwrth dy bobol, Nes yn ulw'r elo'r byd.

DISMISSION. 8 & 7. Neillduol.

Arglwydd gollwng dan dy fendith, Rho dy heddwch dan ein bron; portha'n henaidd â'r gwir fanna, Cariad pur seraphaidd llon; Llanw'n calon â chysuron,

Atat ti dyrch - afwn lais Pan y delom adref atat, Yna rho'wn it' glod parhaus, Yna rho'wn it' glod par - haus. Dros fyth Hale-

The first system of the musical score consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span across multiple notes.

liwia i Dduw ac i'r Oen, I oesoedd di - derfyn y maith dragwyddol - deb; Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen, Amen.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the melody and harmony from the first system. The lyrics continue below the staves, ending with a double Amen. The musical notation includes various note values, rests, and bar lines.

Bywiog.

First system of musical notation. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). It contains several measures of music, including a melodic line with a fermata. The second staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a similar melodic line. The third staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line with a fermata. The fourth staff is a bass clef with the same key signature and time signature, containing a bass line. The lyrics are written below the staves.

Pwy sy'n cael ei galw ganddo?

Beth yw'r udgorn glywa'i'n seinio? Brenin Silo sydd yn gwa'dd: Pechaduriaid o bob gradd, Pechaduriaid o bob gradd; Adre', adre', blant afradlon,

Second system of musical notation. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature (C). It contains several measures of music. The second staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a similar melodic line. The third staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing a melodic line. The fourth staff is a bass clef with the same key signature and time signature, containing a bass line. The lyrics are written below the staves.

Gadewch gibau gweigion ffol; Clywaf lais y, Clywaf lais y Brenin heddyw, Clywaf lais y Brenin heddyw 'N para i alw ar eich ol.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves with various note values including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. The lyrics are written below the bottom staff.

Iesu, ti wyt ffynnon bywyd, Bywyd dedwydd i bar - hau; Pob cy - suron is y nefoedd, Ynot Ti dy hun y mae.

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves with various note values including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. The lyrics are written below the bottom staff. The first two staves of this system contain rests, indicating a pause in the melody.

Gwan. *Cryf.*

Nis gall croes, na gwae, na chystudd, Wneuthur ni - wed iddynt hwy, Gafodd nerth i wneyd eu noddia Yn dy ddwyfol farwol glwy'.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is common time (C). The melody is written on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Duw mawr! pa beth a welaf draw? Diwedd a braw i'r holl fyd; Mi wela'r Barnwr yn nes - - au, Ar glaer gy - mylau

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

tan - - llyd, Yr udgorn mawr yn sein - io sydd, A'r beddau'n rhoddi'r meirw'n rhydd, I wae, neu ddydd o wyn - - fyd.

Marchog Iesu, yn llwyddiannus, Gwisg dy gleddef ar dy glun;

Ni all daear dy wrthsefyll, Chwaith nac uffern fawr ei hun; Mae dy enw mor ardderchog, Pob rhyw elyn gilia draw, Mae rhyw arswyd trwy'r gre'digaeth, Pan y byddych di gerllaw.

LLAWENFLOEDD. 8 & 7.

CHARLES JONES.

O Iachawdwr pechadur - iaid, Sydd a'r gallu yn dy law, }
 Rho oleuni, hwyli'a'm henaid, dros y cefnfor garw draw: } Gad i'r wawr fod o fy wyneb, Rho fy enaid llesg yn rhydd;

Nes i'r haulwen ddysglaer godi, Tywys fi wrth y seren ddydd.

O llef - ara add - fwyn Iesu, Mae dy eiriau fel y gwin, Oll o'm mewri yn dwyn tangnefedd, Ag sydd o an - - feidrol rin;

Mae holl leisiau'r gre - edigaeth, Holl ddeniadau cnawd a byd, Wrth dy lais, wrth dy lais, wrth dy lais hyfrydaf tawel, Yn dys - tewi a myn'd yn fud.

Mae fy nghalon am e - hedeg, Unwaith êto fyny fry, I gael profi'r hen gymdeithas, Gynt fu rhyngof â thydi: Mi a

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a time signature of 2/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves with various note values including eighth and sixteenth notes, and rests. The lyrics are written below the bottom staff.

grwydrais anial garw, Heb un gradd o oleu'r dydd, Un wreichionen o dy gariad, Wna fy rhwymau oll yn rhydd, Wna fy rhwymau oll yn rhydd.

The second system of the musical score also consists of four staves in the same key signature and time signature as the first system. The melody continues across the staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Boed tangnefedd Duw a'i anedd, Yn ein llysbryd gwanaidd, trist, Fel y cadwer ein ca - - lonau, A'n meddyliau byth yn Nghrist;

Gwan ac araf. *Cryf a chystlym.*
Ffy pob gelyn ddaw i'n herbyn,
Yna maeddwn, feiau fyrddiwn, Beunydd neidiwn at y nôd; Ffy pob gelyn ddaw i'n herbyn, nes cael nef yn orsaf clod.

CYDGAN.

Haleliwia, Haleliwia,

Ac yna bydd canu i'r Iesu, Oen Duw, Trwy nefol drigfauau, Sain peraidd delynau, Haleliwia, Haleliwia, Amen, Amen, Amen, Amen.

TAL-Y-BONT. 8 & 7.

Byw ar— Byw ar—

O am nerth i dreulio'm dyddiau, Yn nghynteddau ty fy Nhad;

Byw yn nghanol y goleuni, T'w'llwch obry dan fy nhraed: Byw heb fachlud haul un amser, Byw heb gwmwl, byw heb boen,

Gwan. Cryf.

Byw ar gariad anorchfygol, Pur, y croeshoeliedig Oen.

DINIWEIDRWYDD. 8 & 7.

Musical score for 'DINIWEIDRWYDD. 8 & 7.' in C major, 4/4 time. The score consists of two staves, treble and bass. The melody is written in the treble staff, and the bass line is in the bass staff. The key signature has one flat (Bb). The time signature is 4/4. The melody features a series of eighth and sixteenth notes, with some measures containing beamed notes. There are repeat signs in the first and second systems. The lyrics are written below the first staff.

Tan fy maich yr wyf yn gruddfan, Dysgwyl amser o ryddhau, } Dysgwyl caf gasineb hollol, Caria f'addun - edau'r dydd, Eto finau yn y gadwyn, Ac yn methu myn'd yn rhydd,
Dysgwyl i'm pechodau dreulio, Eto 'mbechod yn parhau, }

FLORENCE. 8 & 7. 4 Minell.

ALAW EIDALAIDD.

Musical score for 'FLORENCE. 8 & 7. 4 Minell.' in D major, 2/4 time. The score consists of three staves, all in treble clef. The key signature has two sharps (F# and C#). The time signature is 2/4. The melody is written in the first staff, and the bass line is in the third staff. The second staff contains rests. The lyrics are written below the first staff. The score includes dynamic markings 'Gwan.' and 'Cryf.'.

Mae'n eu galw yn groesawus,

Gwan. *Cryf.*

Bugail Israel eydd o - fal - us, Am ei dyner anwyl wyn; Mae'n eu ga - lw yn groes - aw - us, Ac yn eu cof - leidio'n fwyn.

Deuwch, hil syrthiedig Adda, Daeth y Jubil fawr o hedd; Gwlad sydd ar bawb o'r enw, I fwynhau tragwyddol wledd: Bwrdd yn llawn, yma gawn, O foreuddydd hyd brydnawn, O foreuddydd hyd brydnawn.

The musical score consists of four staves. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The fourth staff is in bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The music is a hymn tune with a melody in the first staff and accompaniment in the other three staves. The lyrics are written below the fourth staff.

PRICILA. 8, 7 & 3.

N'ad fi adeil - adu'n ysgafu Ar un sylfaen is y ne', } Ti fy Nuw, tra f'wyf byw, Gaiff fod fy ngorphwysfa wiw, Gaiff fod fy ngorphwysfa wiw.
Na chymeryd craig i orphwys, Tu yma i angau yn dy le: }

The musical score consists of two staves. The first staff is in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C). The second staff is in bass clef with a key signature of one flat (Bb) and a common time signature (C). The music is a hymn tune with a melody in the first staff and accompaniment in the second staff. The lyrics are written below the first staff.

Wle, cawsom y Mes - si - ah, Cyfaill gwerth - fawr - oca' 'rioed; Darfu Moses a'r pro - phwydi,

This system consists of four staves of music. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The lyrics are written below the staves, with some words spanning across staves.

Ie - su yw gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwyr dyn - ol - ryw.

Ddweyd am dano cyn ei dd'od: Iesu yw Gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwyr dyn - ol - - ryw.

Ie - su yw Gwir Fab Duw, Ffrind a Phrynwyr dyn - ol - - ryw.

This system consists of four staves of music. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The lyrics are written below the staves, with some words spanning across staves.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The melody is written across the staves with various note values including eighth, sixteenth, and quarter notes. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

Doed yr Indiaid, doed Barbariaid, Doed y Negroes du yn llu, I ry - feddu'r ddwyfol gonewest, Uuwaith gaed ar

The second system of the musical score also consists of four staves in the same key and time signature as the first. It begins with a 'Gwan.' (piano) marking above the first staff and a 'Cryf.' (forte) marking above the second staff. The melody continues with similar note values. The lyrics are written below the staves.

Galfari; Swm y frwydyr, Swm y frwydyr, Dreiddio i gonglau pella'r byd, Dreiddio i gonglau pella'r byd, Dreiddio i gonglau pella'r byd.

Yn dra thynner.

Cyflym.

Llais tru - garedd glywa'i'n seinio, 'N uchel iawn o Gal - fa - ri; Rhwyga'r meini, cryna'r ddaear, Dua'r wybren ddysglar fry!

Detailed description: This system contains the first two staves of music. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The tempo/mood markings 'Yn dra thynner.' and 'Cyflym.' are placed above the staves.

Gwan ac araf.

Cryf a chyflym.

Gwan ac araf.

Cryf a chyflym.

Gair 'Gorphenwyd,' Gair 'Gorphenwyd,' Sy'n trosglwyddo'r rhyfryd sain, Gair 'Gorphenwyd,' Gair 'Gorphenwyd,' Gair &c., Sy'n trosglwyddo'r hyfryd sain.

Detailed description: This system contains the second two staves of music. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The music consists of eighth and sixteenth notes, with some rests. The tempo/mood markings 'Gwan ac araf.', 'Cryf a chyflym.', 'Gwan ac araf.', and 'Cryf a chyflym.' are placed above the staves.

Haul cyfiawnder,

Duw, teyrnasa ar y ddaear, O'r Gorllewin bell i'r De'; Cymer feddiant o'r ardaloedd Pellaf, t'w'll - af, is y ne'; Haul cyfiawnder,

Llanw'r— Llanw'r— Llanw'r—

Araf.

Llanw'r ddaear fawr a'th rās, Llanw'r ddaear fawr a'th rās, Llanw'r ddaear fawr a'th rā—s Llanw'r ddaear fawr a'th rās.

21

First system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is a bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the third staff.

Dyma'r dydd roed i ni i'w gofio Adgyfodiad Iesu gwiw, Wedi maeddu uffern greulon, Prynu dynion fyrdd i Ddaw:

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is a bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the third staff. The first staff has a *Gwan.* marking above it, and the second staff has a *Cryf.* marking above it.

Byth i'w enw an - wyl ef,

Haleliwia, Haleliwia, Byth i'w enw anwyl Ef, Byth i'w enw anwyl Ef, Byth i'w enw anwyl Ef.

GREENVILLE. 8, 7 & 4.

ROUSSEAU

163

Gwan. *Cym.* *Cryf.*

Iesu, Iesu, wyt yn ddigon, wyt yn llawer gwell na'r byd; Mwy trysorau sy'n dy enw, Na thrysorau'r India i gyd: Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw.

MARINER'S. 8, 7 & 4.

Boed fy mywyd oll yn ddiolch, Dim ond diolch yw fy lle;

Ni wna gwared - igaeth rag - or I gread - ur is y ne': Gall - u'r nefoedd, Gallu'r nefoedd, Oedd a'm daliodd i i'r lan.

First system of musical notation, consisting of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The music is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the bottom staff.

Dysgwyl 'rwyf ar hyd yr hinos, Dysgwyl am y bore ddydd; Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'd yn rhydd:

Second system of musical notation, consisting of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The music is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the bottom staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the third and fourth staves respectively.

Gwan. *Cryf.*

O na wawriai, O na - wawriai, Bore Hyfryd Ju - bi - - li, O na wawriai, O na wawriai, Bore hyfryd Jubi - li.

LITTLETON. 8, 7 & 4.

GREEN.

165

Arnat, Iesu, boed fy meddwl, Am dy gariad boed fy nghan; Dyged swndy ddyoddeffadau, Fy serchiad - au oll yn lan; Mae dy gariad, Mae dy gariad, Mae dy gariad, Uwch y clywodd neb erioed.

RHIWFELLEN. 8, 7 & 4.

J. ELLIS.

Dyma Geidwad i'r colledig, Meddyg i'r gwywedig rai; Dyma un sy'n caru maddeu, I bechad - ur - iaid mawr eu bai:

Cyflwm a bywiog.

Diolch iddo byth, Diolch iddo byth,
Diolch iddo, Diolch iddo byth, Diolch iddo byth am gofio llwch y llawr.
Diolch iddo, byth am gofio llwch y llawr, Diolch iddo byth,

First system of musical notation, 2/4 time. It consists of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The melody is written on the first staff, with lyrics underneath. The second staff provides harmonic support. The third staff continues the melody with lyrics. The fourth staff provides a bass line.

Iesu, Iesu, wyt yn ddigon, Wyt yn llawer mwy na'r byd; Mwy try - sorau sy'n dy enw, Na thry - - sorau'r

Second system of musical notation, 2/4 time. It consists of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The melody is written on the first staff, with lyrics underneath. The second staff provides harmonic support. The third staff continues the melody with lyrics. The fourth staff provides a bass line.

Oll— Oil— Ddaeth—

India i gyd; Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Oll yn gyfan, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw, Ddaeth i'm meddiant gyda'm Duw.

*Araf a thynner.**Gradd yn gyflymach.*

Dysgwyl 'rwyf ar hyd yr hirnôs, Dysgwyl am y boreu ddydd; Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'd yn rhydd: O na wawriai, O na wawriai,

*Gwan.**Cryf.*

Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Ju - bi - li, O na wawriai Bo - re hy - fryd Ju - bi - li.

Gwan.

Aed newyddion iachawdwriaeth, Ar adenydd dwyfol wawr, I'r ddwy India eang helaeth, I eithaf - oedd daear lawr: Brysied bore, Brysied bore,

Cryf. *Gwan.* *Cryf.*

Jubil ddydd efengyl gras, Jubil ddydd efengyl gras,

Jubil ddydd efengyl gras, Jubil ddydd efengyl gras, Jubil ddydd e - - feng - yl gra - - - - - s, Jubil ddydd e - - fengyl gras.

Araf.

Gwelir Iesu'n ogon - - eddus, Yn ei ail ddy - fod - iad glân, Gwelir miloedd iddo'n plygu, Na phlyg-

as - - ant iddo'r blaen; Gwelir hefyd, Gwelir hefyd, Fyrdd yn dechreu llawen - - hau.

Araf a phwysig.

Mae'n llon'd y nefoedd, llon'd y byd, Llôn'd uffern hefyd yw; Llôn'd tragwyddoldeb maith ei hun, Diderfyn ydyw Daw, Di - der - fyn ydyw Daw;

*Gwan.**Cryf.*

Mae'n llon'd y nefoedd yn ddigoll, Mae Oll yn oll a'i allu'n un; Anfeidrol, anherfynol FOD, A'i hanfod ynddo'i hun; Anfeidrol, anherfynol Fod, A'i hanfod ynddo'i hun.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a simple, melodic style with many rests. The lyrics are written below the bottom staff.

'Does neb, trwy'r nefoedd hawddgar, heb Ei bresen - ol - deb rhydd; Pob angel, seraph, a phob sant, A'i gwelant yn ddigudd:

The second system of the musical score also consists of four staves, with the same notation as the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

Mae pob un yno yn ei wydd, Yn canu'n llafar gyda llwydd; Ac yn mawrhau y siriol swydd O foli'r Arglwydd mawr, O foli'r Arglwydd mawr.

Pob llwyth ac iaith fydd yn gytun, Yr Iuddew fel y Cenedl - ddyn; } Clywch lais yr udgorn clir, Yn galw i Salem dir, Cawn, cawn, fedd-
 Fe glywir llais yn mhlith y llu, Am waith Oen Duw-ar Ethiop dû. }

iannu'r wlad, Or - - dein - iwyd i ni gan ein Tad; Cawn, cawn fedd - iannu'r wlad, Or - - dein - iwyd i ni gan ein Tad.

COLL GWYNFA. 8, 8 & 6.

J. MORGAN.

Yn Eden cofaf hyny byth, Bendithion gollais rify gwlith; Syrthiodd fy nghoron wïw; Ond buddugoliaeth Calfari, Ennillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra b'wyf byw.

Try - wanwyd, do, fy Mhrynwr rhad, Nes daeth o'i galon ddwfr a gwaed, Yn ffrwd fel afon bur; Oedd ar y

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 3/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves with various note values and rests. The lyrics are written below the bottom staff.

llawr i'w wel'd yn llyn, Yn ffrwd ar ben Calfar - - - ia fryn; O f'enaid cof - ia'i gur, O f'enaid cofia'i gur.

The second system of the musical score also consists of four staves in the same key signature and time signature. The melody continues across the staves. The lyrics are written below the bottom staff. Above the third staff, the tempo markings *Gwan.* and *Cryf.* are placed over specific measures of the melody.

Yn Eden cofaf hy - ny byth, Bendith - ion gollais rif y gwlyth, Syrthiodd fy nghoron wiw! Ond Buddugoliaeth

Calfa - - ri, En - nillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi grnaf tra f'wyf byw, Mi ganaf tra f'wyf byw.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several measures with repeat signs. The lyrics are written below the third staff.

Yn Gethseman a Chal - fa - ri, Dan faich oedd fawr bu'n Harglwydd ni, Yn dawel darfu'iddwyn; A'i waed yn llifo hyd y llawr, Mewn inga loes annhraethol fawr,

The second system of the musical score also consists of four staves, with the same key signature and time signature as the first system. The music continues with similar note values and rests. The lyrics are written below the third staff. Above the first staff, the words 'Gwan.' and 'Cryf.' are written, indicating dynamics or tempo changes.

Gwan. *Cryf.*

Mewn inga loes annhraethol fawr, Dyoddefodd er ein mwyn, er ein mwyn, er ein mwyn; Mewn inga loes annhraethol fawr, Dyoddefodd er ein mwyn.

First system of the musical score. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves with various musical notations including eighth and sixteenth notes, rests, and slurs. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

O pwy yw hon, O pwy yw ho—n sy'n dod yn hy, Yn lew i'r lan fel rhwng dau lu, O'r dywyll Aifftaidd wlad, O'r dy - wyll Aifftaidd wlad?

Second system of the musical score. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody continues across the staves. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

Gan rodd - i pwys ei hen - - aid pur, Ar Iesu gwiw'r Messia gwir, Ei Ffrind a'i Phrynwr rhad, Ei Ffrind a'i Phrynwr rhad?

PERERINDOD. 8, 8 & 6.

R. LOWE. 177

The first system of the musical score consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat (Bb) and a time signature of 3/4. It contains a melody with various note values including eighth and sixteenth notes, and rests. The second staff is also in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, featuring a simpler melody with mostly quarter notes. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, containing a melody with many beamed sixteenth notes. Below this staff is the Welsh lyrics: "Pe - re - rin wyf i'r Ganaan fry, I gynhes gôl fy Iesu cu, Lle 'caf dragwyddol nyth; Yn mhell uwch". The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, providing a bass line with quarter and eighth notes.

The second system of the musical score also consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, featuring a melody with many beamed sixteenth notes. Above this staff are the markings "Gwan." and "Cryf." indicating dynamics. The second staff is in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, featuring a melody with mostly quarter notes and some rests. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, containing a melody with many beamed sixteenth notes. Below this staff is the Welsh lyrics: "sŵn y ddraig a'i saeth, Na gel - yn mwy i'm gwneyd yn gaeth, Caf dawel orphwys byth, Caf daw - el orphwys byth." The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat and a time signature of 3/4, providing a bass line with quarter and eighth notes.

Dwys a thyner.

Ai Iesu, cyfaill dynolryw, A welaf fry a'i gnawd yn ffrw, A'i waed yn lliw'r lle; Fel gwr dibris yn rhwym ar bren, A'r gwaed yn dorthau ar ei ben? Ie f'enaid, dyma 'fe

BARNFIELD. 8, 8, 8 & 6.

WM. ROBERTS.

Duw, os wyt am ddibenu'r byd, Cyflawna'n gynta'th air i gyd, Dy ethol - - ed - ig galw'n nghyd, O gwmpas daear lawr.

Aed sain d'efngyl drwy bob gwlad, A golch fyddiynau yn dy waed, A dyro iddynt wir iach - ad, Ac y - na tyr'd i lawr, Ac yna tyr'd i lawr.

Dy gariad, Iesu, sydd yn awr, Yn curo pob cariadau i lawr, Yn llyncu enwau gwael y llawr, Oll yn ei enw ei hun, Oll yn ei enw ei hun.

This system contains four staves of music. The first three staves are vocal parts (Soprano, Alto, and Tenor) and the fourth is the bass line. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The melody is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes.

Gwan. *Cryf.*

Rhyw fflam angherddol gadarn gref, O dân enynodd yn y nef, Tragwyddol gariad, Tra - gwyddol gariad, Tragwyddol gariad ydyw ef, Wnaeth Duw a minnau'n un.

This system contains four staves of music. The first three staves are vocal parts and the fourth is the bass line. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The tempo markings 'Gwan.' (soft) and 'Cryf.' (strong) are placed above the first and second staves respectively. The melody continues with similar folk-like characteristics.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Fy enaid i hir - aeth - au mae, Am fod yn mhlith y duwiol rai, Lle mae llawenydd yn par - hau, Heb ofid byth yn bod:

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

I gyd yn seinio'i glod, I gyd yn seinio'i glod.

Cawn y - no wel'd yr hwn a fu Yndyoddef draw ar Galfa - ri, Yn nghyda'r dorf o seintiau sy', I gyd yn seinio'i glo - - - - - d, I gyd yn seinio'i glod.

First system of musical notation, 2/4 time. It consists of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The melody is written in the first staff, with lyrics underneath. The second staff contains a piano accompaniment. The third staff has dynamic markings 'Gwan' and 'Cryf' above it. The fourth staff continues the piano accompaniment.

Nid yw y ddaear fawr i gyd, Ddim teilwng o fy serch a'm bryd, Nac unrhyw wrthddrych yn y byd, 'Rwy'n caru gwrthddrych mwy;

Second system of musical notation, 2/4 time. It consists of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The melody is written in the first staff, with lyrics underneath. The second staff contains a piano accompaniment. The third staff has dynamic markings 'Gwan.' and 'Cryf.' above it. The fourth staff continues the piano accompaniment.

Nid llai y sawl 'rwy'n garu yw, Na pherffaith ddyn a pherffaith Dduw, Dyoddefodd trosaf farwol friw, O werthfawrocaf glwy'.

Gwan. *Cryf.*

Pan ymddattodo'r ty o bridd, A'm henaidd i ddiengi'n rhydd, O'r holl gadwynau cryfion sydd Yn dal yn awr yn dyn,

Gwan. *Cryf.*

Caf deimlo pleser uwch y rhod, Na ddaeth i galon dyn erioed, I feddwl nac i gredu fod Y fath fwyndad a hyn.

EUNICE. 9 & 8.

Rhyfeddol weithredoedd trugaredd, Sef prif briodoledd ein Duw, }
 Trugaredd a garodd dros iesur, Bechadur llwyr amhurb ei ryw; } Trugaredd o'i blaid sydd yn eiriol, Trugaredd anfeidrrol sydd fwyn; Pan lefo yn ngolwg ei waeledd, Fe wrendy trugaredd ei gwyn.

Daw miloedd ar ddarford am danynt, O hen wlad Assyria cyn hir;
 Preswylwr yr Aipht ac Ethiopia, At Grist, y Gwaredwr yu wir: Cyslawair y prophwydoliaethau, Daw'r holl addewidion i ben, Fe dynir myrddynau at Iesu, Dderchafwyd rhwng daear a nen.

BETHEL. 9 & 8.

Gwan.

O agor fy llygaid i weled Dir - gel - wech dy arfaeth a'th air; }
 Mae'n well i mi gyfraith dy enau, Na mil - - oedd o arian nac aur; } Y ddae - ar â'n dân a'i thrys - orau, Ond
 geir - iau fy Naw fydd yr un; Y byw - yd tra - gwydd - ol yw 'na - bod, Fy Mhrynwr yn Dduw ac yn ddyn.

First system of musical notation. It consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the staves.

Gwan. *Cryf.*

Dad - seiniwn o — r - fol - eddus glod, I'n Prynwr, Duw a dyn, I'n Prynwr, Duw a dyn; Gwar - ed - wr yw Ef, Ei

Second system of musical notation. It consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. The music is in 3/4 time. The lyrics are written below the staves.

Gwan. *Cryf.*

fraich sydd yn gref, D'oddefodd ein haeddiant ei hun, D'odd - efodd ein haedd - iant ei hun, D'odd - efodd ein haeddiant ei hun.

Dwys ac araf.

Llawn o o - fid, llawn o wae, A llawn eu - - ogrwydd du, Byth a fyddaf yn par - hau Heb gael dy

*Byw.**Cym.*

gwmni cu: Golwg unwaith ar dy wedd, A'm cwyd i'r lan o'r pydew mawr: O fy Nuw, nac oeda'n hwy, Rho'r olwg i mi'n awr.

AMSTERDAM. 7, 6 & 8.

*Gwan.**Cryf.*

Iesu, dirmygedig un, Dyoddefodd angeni loes, Can ryw ddiennyddwyr llym, Yn wirion ar y groes; Y gruddfanau ro'dd i maes, Ddaeth a'r trueiniaid oll yn rhydd; Bellach holl ganiadau'r nef, Fyth am Galfaria fydd.

GWALIA. 6 & 4.

O tyred, Arglwydd mawr, Dyhidla o'r nef i lawr, Gawodydd pur; Fel byddo i'r egin grawn, For - euddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn O'r aniel dir.

First system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody is written on the first staff, with the lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic accompaniment. The fourth staff is a bass line.

O dyred Ar - glwydd mawr, Dyhidla o'r nef i lawr, Ga - - wod - ydd pur; Fel byddo'r egin grawn,

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody is written on the first staff, with the lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic accompaniment. The fourth staff is a bass line.

Foreuddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn o'r anial dir; I darddu'n beraidd iawn, I darddu'n beraidd iawn, I darddu'n beraidd iawn o'r anial dir.

Gwan. *Cryf.*

Bywiog.

Clywch, clywch, sobreiddion clyd Clywch, clywch, holl feddwon clywch, Clywch, clywch, holl feddwon byd Ca'dd medd'dod glwy': Mae bwyell sobrwydd 'nawr, Ar wreiddyn

Gwan.

medd'dod mawr, Ar fyr fe ddaw i lawr, Dirwestwyr mwy, Di - - - - rwestwyr mwy, Dir - westwyr, Dir - westwyr

Cryf.

mwy, mae bwyell sybrwydd 'nawr, ar wreiddyn medd'dod mawr, Ar fyr fe ddaw i lawr, Dirwestwyr mwy.

GOBAITH. 6 & 4.

189

O tyred, Arglwydd mawr, Dyhidla o'r nefi lawr, gawodydd pur; Fel byddo i'r egin grawn, Foreuddydd a phrydnawn, I darddu'n beraidd iawn, O'r anial dir.

JEMIMA. 6 & 4.

O dyred Awdwr hedd, Rho i mi brawf o'th wedd Dragwyddol rad; 'Does yma ddim ond trai, Cystuddiau poen a gwae, I'r diwedd yn parhau, Mewn anial wlad.

LOIS. 6, 8 & 6.

Yr Arglwydd ar fy nhaith, A'm daliodd lawer gwaith, Yn nyfuder loes, tan faich a chroes, A gorthrymderau maith; Yn un heb nerth, ar greigiau serth, Caffyw trwy
 werth y gwaed; A'r gras a fu yn rhad o'm tu, Mae etto'n gry', i fwrw llu Gelynyon tan fy nhraed, Gelynyon tad fy rhraed.

Mi deithia'r anial trwy, Y rhinwedd sy'n ei glwy'; Fy nghadarn sail yw Adda'r ail, Gwnaf f'adail arno mwy: Tragwyddol graig yw

Hâd y wraig, Rhag drygnu'r ddraig a'i llid; Mae'n feddyg da fe'm llwyr wellâ, O'm dyfnaf bla a'm canu wna, Fy Nghyfaill goreu' gyd, Fy Nghyfaill goreu' gyd.

LLANTRISANT. 8 & 8.

'Nawr 'rwyn gwel'd yr ardal hyfryd, Hen gartreflâ fy an-wyl-yd; Gwlad lle mae pob rhyw gysuron, Gwlad lle mae pob rhyw gysuron, yn llifeirio fel yr afon.

The first system of the musical score consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The second staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The third staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The fourth staff is a bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the third staff.

Caned pech - ad - - ur - iaid mawrion, Fe gaed noddfa i lofrudd - ion, Fe gaed nodd - fa i lof - ruddion; Noddfa

The second system of the musical score consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The second staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The third staff is a treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The fourth staff is a bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the third staff.

glyd rhag llid di - - al - ydd, Noddfa glyd rhag llid di - - - al - - ydd, Noddfa rad yn ngwlad y cys - tudd.

First system of musical notation for 'BABEL. 7 & 6.' The system consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the third staff.

Mae'n bryd i gaethion Babel I ganu, daeth y dydd, I ganu, daeth y dydd; Y gadarn rwyd a dorwyd, A'r adar aeth yn

Second system of musical notation for 'BABEL. 7 & 6.' The system consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the third staff.

rhudd: Daw'r hen— Daw'r hen delynnau adref, Fu'n segur ar y coed, I ganu i'r hwn fu farw, 'N fwy melus nag er - ioed.

Ang - el - ion doent yn gyson, Rifedi gwlith y wawr; Rhoent eu coronau euraidd O flaen y faine i lawr; Chwareuent eu tel-

Gwan. *Cryf.*

ynau, Yn nghyda'r saint yn un; Byth, byth ni chanant ddigon, Am Dduwdod yn y dyn.

Byth, byth ni chanant ddigon, Byth, byth ni chanant ddigon,

25

DEUAWD. *Araf.*

O Greenland oer fy - nydd - ig, O draethau India fawr, Lle treigla dyfroedd A - frig Eu tywod aur i lawr;

O lawer afon hyred, O ddolydd y palmwydd i'r, Hwyl galwant idd eu gwared, O gadwyn trawsedd hir, O gadwyn trawsedd hir.

CYDGAN. *Yn gyflym.*

Achubiaeth! O ach - ubiaeth, Dat - genwch dros y llawr, Datgenwch dros y llawr, Dat - genwch dros y llawr, Nes dysgo pob cen-

edlaeth Ad - nabod Iesu mawr, Ad - na - bod Ie - su mawr, Adnabod Ie - su mawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Adnabod Iesu mawr, Datgenwch dros y llawr, Dat-

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 2/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a style typical of early 20th-century hymnals, with many beamed sixteenth and thirty-second notes. The lyrics are written below the third staff.

genwch dros y llawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Ad - nabod Iesu mawr, Datgenwch dros y llawr, Datgenwch dros y llawr, Nes dysgo pob cenedlaeth Ad - nabod Iesu mawr.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics continue below the third staff, ending with a final period.

O Iachawdwriaeth gadarn, O Iachawdwriaeth glir! Fu dyfais o'i chy - ffel - yb er - ioed ar fôr na thir? Fe roes ei fywyd

Gwan. *Cryf.*

trosom, beth all Ef ballu mwy? Mae myrdd o drugareddau, Mae myrdd o drugareddau, Mae myrdd o drugareddau di - fesur yn ei glwy'.

*Araf.**Gwan.*

The first system of the musical score consists of four staves. The top two staves are for the vocal melody, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody begins with a half rest, followed by a series of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the piano staves.

Fy enaid gwel fath noddfa Ddi - - ys - gog gadarn yw,
Yn mhob rhyw gyfyng derau, Tra - - gwydd - ol ras fy Nuw: Ac yma boed fy nhrigfan, A fy nhaw - elaf nyth, Yn

Cryf.

The second system of the musical score consists of four staves. The top two staves are for the vocal melody, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody begins with a half rest, followed by a series of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the piano staves.

nyfnder cyfyng - - derau, Yn nyfnder cyfyng - - derau, Yn nyfnder cyfyng - - derau, Sef tan dy aden byth.

Wyf yma dan y tonau, Yn gruddfan lawer awr; } Ar fyr daw dydd caf nofo I mewn i'w dawel hedd, Na cholli' i' ngolwg arno, Yr ochor draw i'r bedd.
Yn methu cadw 'ngolwg Ar y Messi - - a mawr; }

JABES. 7 & 6.

Wel, dyna oed - fa newydd, O Arglwydd dyro rym, } Mae llawer mil o bethau, Am gael fy mhen i lawr;
I ymladd â phla calon, A llyd gel - yn - ion llym; }

Nid oes a'm ceidw'n unig, Ond gallu'r Meddyg mawr.

MEIRIONYDD. 7 & 6.

Pwy ddryr im' falm o Gilead, Maddeuant pur a hedd, } A dianc ar wasgfeun, Eu - ogrwydd creulon cry; Does neb ond ef a hoeliwyd, Ar synydd Calfari.
Nes gwneyd i'm henaid edrych, Heb ofni ar y bedd; }

Daeth i mi iachawdwriaeth, Drwy eithaf chwyys a gwaed;

Mae'n codi pechaduriaid, O'r dyfnder ar eu traed: 'Dai byth i 'mofyn haeddiant, Trwy nefnadaear lawr, Ond haeddiant pen Calfaria, Rhinweddau'r aberth mawr.

GORPHWYSFA. 7, 6 & 5.

R. MILLS.

Araf.

Bywiog.

Mi gysgaf hân yn daw - el, Dros enyd yn y grafel, Nes dat - - - tod trefu y rhod; Ac yna mewn

hedd, Y codaf o'm bedd, Y codaf o'm bedd, Ar ddysglaer wedd fy Mhriod, Ar ddysglaer wedd fy Mhriod.

Henffych i'r bo - re hy - fryd, 'Ddaw gelyn byth nac ad - fyd, I dir y byw - yd fry! Y seintiau ddaw

'nghyd, Bob wyneb i'r byd, Y seintiau ddaw 'nghyd, Bob wyn - eb i'r byd, Yn unfryd yno i ganu.

O llanwed iachawdwriaeth, Fel môr didrai yn helaeth; A doed ynysodd pell y byd, I gyd gael meddyg - in - iaeth: Mae'r Brenin ar ei

Gwan. *Cryf.*

orsedd, Yn cynnyg o'i drugaredd, I bechaduriaid tlodion gwael, I bechaduriaid tlodion gwael, I bechaduriaid tlodion gwael, Dd'od ato i gael ymgel - edd.

Ho - sanna, Hale - - liwia, I'r Oen fu ar Gal - faria; Gorphenodd iachawdwriaeth dyn, Efe ei hun yw'r noddfa: Tragwyddol ddiolch

iddo, Am faddeu a thos - tur - io; An - feidrol fraina i lwch y llawr, Anfeidrol fraint i lwch y llawr, Fod croesaw 'nawr dd'od a - - - to.

Guan.

Pa gyn - hwrf a pha ruddfan, sydd trwy holl feusydd Soan? Pa dorf yw hon sy'n myn'd i maes, Heb ynddi neb yn egwan? Duw

Cryf.

Abram sydd yn gwared, Ei blant o'u blinfyd caléd, A'u dwyn y mae gan ddryllio'r Aipht, O'u haiarn bairgaethiwed, A'u dwyn y mae gan ddryllio'r Aipht, O'u haiarn bairgaethiwed

Mae udgorn Ju - bi - li, am haeddiant Calfari, Yn seinio'n llon newyddion goreu i ni; Gwir lawen - hà fy enaid

The first system of the musical score consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is common time (C). The melody is written across the staves with various note values and rests. The lyrics are written below the staves, aligned with the notes.

*Gwan.**Cryf.*

prudd, Ennillodd Iesu mawr y dydd, Daw carcharorion anghen, o'u rhwymau oll yn rhydd, Daw carcharorion anghen, o'u rhwymau oll yn rhydd,

The second system of the musical score also consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is common time (C). The melody continues from the first system. The lyrics are written below the staves, aligned with the notes. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the staves.

Mae llais y durtur fwyn, Ei chan yn nghyd a'i chwyn, Yn seinio'n bêr, nes ennill llawer llwyn: Welo y gauaf heibio aeth

Mae'r adar yn ym - byncio,

Ac ar y ddaear blodau ddaeth, Mae'r adar yn ymbyncio Eu mawl, nid cwyno caeth, Eu mawl nid cwyno caeth.

Mae'n bryd i lawen - hau, Daeth Iesu'r Oen difai, O'r nef - oedd fry, I'n cadw ni rhag gwae: Rhy - foddwn gariad

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is in common time (C). The melody is written on the top staff, with the lyrics underneath. The accompaniment is written on the other three staves. The lyrics are: Mae'n bryd i lawen - hau, Daeth Iesu'r Oen difai, O'r nef - oedd fry, I'n cadw ni rhag gwae: Rhy - foddwn gariad.

mawr Mab Duw, At blant colledig dynol - ryw, Fe aeth o'i fodd i'r lladdfa, Fel gallem ni gael byw, Fel gallem ni gael byw.

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is in common time (C). The melody is written on the top staff, with the lyrics underneath. The accompaniment is written on the other three staves. The lyrics are: mawr Mab Duw, At blant colledig dynol - ryw, Fe aeth o'i fodd i'r lladdfa, Fel gallem ni gael byw, Fel gallem ni gael byw.

O dewch o fawr i fân, Cyn delo'r dylif tân, I'r arch mewn pryd, Fe lysg y byd yn lân, Fe lysg y byd yn lân,

Gwan. *Cryf.*
Oddinas dystryw brysiwch, ffowch, ar y gwastadedd nac ymdrowch, I santaidd fynydd Seion, I santaidd fynydd Seion, O ddynion pa'm na dde'wch, O ddynion, &c.

Teg wawriodd arnom ddydd, A welwyd gynt trwy ffydd, Gan rai sy'n awr, O'r cystudd mawr yn rhydd; O'r eys - tudd mawr yn rhydd;

Ac os oedd dyled

Ac os oedd dyled—

Ac os oedd dyled—

Ac os oedd dyled arnynt hwy, Foliannu'r Oen, a'i- far - wol glwy', Mae'n dyled ni genedloedd, Fil miloedd foli mwy, Fil miloedd foli mwy.

Mae ffynnon loyw lawn, Yn ffrydio o ddwyfol ddawn, Yn awr i ni, Ein golchi ynddi gawn; Mae yn y nef ryw

This system consists of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The music is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the third staff.

dorf yn awr, A ganwyd yn - ddi fel y wawr, A miloedd yn cael trwyddi Eu llon - i ar y llawr.

This system also consists of four staves, with the same key signature and time signature as the first system. The lyrics are written below the third staff. The musical notation continues the melody and accompaniment from the first system.

Caned nef a daear lawr, Fe gaed ffyn-non; } Yn y ffynnon gyda hwy, Mi ymolchaf, Ac a ganaf byth tra b'wyf, Hale - liw - ia.
 I olchi pechaduriaid mawr, Yn glaer wynion; }

SEAHORN. 7 & 4.

Gwyn ag wridog hawddgar iawn, Yw f'an - wyl - yd; } Daear faith ac uchder nef, Fyth ni wela, Arall debyg iddo ef, Ha - le - liw - ia.
 Doniau'r nef sydd ynddo'n llawn, Peraidd hyfryd; }

GWYLIADWRIAETH. 7 & 4.

Mae gelynyon cas yn llu, I'n gwrthnebu, } Dal fi f'r lan er gwaetha'r ddraig A'i holl luoedd; Minau molaf Had y wraig, Yn oes oesoedd.
 Saf, attolwg, Saf o'm tu, Arglwydd Iesu; }

Y mae heddyw nef - ol wawr, Yn lle - wyrchu; Ac yn chwalu'r t'w'llwch mawr, Fel y fagddu; Er - nes yw o

foreu llawn, O'r uchelder; Ymddysgleiria, Ymddysgleiria, Ymddysgleiria'n hyfryd iawn, Haul Cyfiawnder.

First system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody is written on the first staff, with lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic accompaniment. The fourth staff is a bass line.

Rhy - - fedd - - - a hyd a lled, Fy enaid trist, Uchder a dyfnder maith, Mar - - - wol - aeth Crist,

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody continues on the first staff, with lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic accompaniment. The fourth staff is a bass line.

Pan gym'rodd ag - wedd gwas, A phechod cas ei blant, Trwy farw yn ddigwyn, I'w dwyn i bant.

Wrth orphwys ar yr Iawn, Ni gawn i gyd, Ni gawn i gyd, Felysion ffrwythau'r groes, Drwy'n hoes o hyd ; Mae yma hyfryd win, I flin, o beraidd flas, Maddeuant pur a hedd, O ryfedd ras, O ryfedd ryfedd ras, O ryfedd ras.

CLAUDIA. 6, 4 & 6.

Nis gallodd angeu du, Ddal Iesu'n gaeth, Ddim hwy na'r trydydd dydd, Yn rhydd y daeth: Ni ddeir un o'i blant, Er myn'd i bant y bedd, Fe'u gwelir ger ei fron, Yn llon eu gwedd.

Bydd, bydd, Rhyw ganu peraidd iawn rhyw ddydd, Pan ddelo'r caethion oll yn rhydd: Fe droir eu ffydd yn olwg fry; Cyd-

This musical system consists of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is a bass clef. The music is in common time (C). The melody is written in the first treble staff, with the lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic support. The bottom staff provides a bass line. The lyrics are in Welsh and English.

Gwan. *Cryf.*

unant fyth heb dewi a son, Cydunant fyth heb dewi a son, I foli'r Oen, I foli'r Oen, I foli'r Oen, fu ar Galfa - - ri.

This musical system consists of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is a bass clef. The music is in common time (C). The melody is written in the first treble staff, with the lyrics underneath. The second and third staves provide harmonic support. The bottom staff provides a bass line. The lyrics are in Welsh and English. The tempo markings *Gwan.* and *Cryf.* are placed above the first and second staves respectively.

O tyn, Y gorchudd yn y mynydd hyn; Llewyrched Haul Cyflawnder gwya, O ben y bryn bu'r addfwyn Oen, Yn dyoddef dan yr hoelion dur, O gariad pur, O gariad pur i mi mewn poen.

CYMDEITHAS. 2 & 8.

MORRIS DAVIES.

Nid oes, Ni fu, ni ddaw mewn unrhyw oes, O gymaint gwerth a gwaed y groes, Y ddwyfol loes ga'dd brenin nef, O gariad mawr! diderfyn 'stor, Sy fel y mor, Sy fel y mor fyth ynddo Ef.

Musical score for the first system of 'PROPER. 2 & 8.' The system consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody is written in a simple, folk-like style with many half and quarter notes. The lyrics are written below the bottom staff.

Mae, mae, Yr amser hyfryd yn nes - au, Pan gaffo'm henaidd ei rydd - hau, O'm tŷ o glai 'fyn'd

Musical score for the second system of 'PROPER. 2 & 8.' The system consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The time signature is common time (C). The melody continues from the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

tua'm gwlad: Nid yma mae'm gor - - phwysfa i, Mae hono fry, Mae hono fry yn nhŷ fy Nhad.

Araf.

Mae, mae, yr amser hyfryd yn nes - au, Pan gaffo'm henaid ei ryddhau: O'm tŷ o glai fyn'd tu a'm gwlad; Nid

Gwan. yma mae ngor - - phwysfa i, *Cryf.* Mae hono fry yn nhŷ fy Nhad, Mae ho - no fry yn nhŷ fy Nhad.

Pob natur doed, a'u nerthoedd oll yn awr, I ddaigan clod Dduw, en Creawdwr mawr; Yr awyr glir, a'r cyfan dan y rhod, Y mor ar tir, rhoent ei ryglyddawl glod.

BIRMINGHAM. 10au.

Mao eglwys Dduw trwy'r ddae'r a'r nef yn un, Y meirw a'r byw a'u cydsain yn gytun; 'Teilwng yw'w Oen,' medd seintiau yn y nef, 'Teilwng yw'r Oen,' yw'n llafar ninnau a'n llef.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The bottom staff is in bass clef with the same key signature. The music is written in common time (C). The lyrics are written below the bottom staff.

Gwna fi fel pren plan - ed - ig O fy Nuw, Yn ir ar lan af - - - - on - - ydd dyfroedd byw, Yn

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

gwreiddio ar led, a'i ddail heb wywo mwy, Yn ffrwythio dan, Yn ffrwythio dan ga - - wod - ydd dwyfol glwy.

Rhowch foliant i'r Tad, Trigolion y llawr, Cyhoeddwch ar led ei gariad bob awr; Gogoniant y Ceidwad, tellynglod y groes, A doniau'r Glan Ysbryd, datgenwch trwy'ch oes.

JOANNA. 11au.

Gwan. *Cryf.*

Rhyfeddod, rhyfeddod, i Brynwr y byd, }
 Roi'i enaid yn aberth yn daliad mor drud, } I godi pech - adur o ddyfnder ei wae, A'i ddwyn i o - goniant byth, byth i bar - hau.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The music is in common time (C). The melody is written in the first treble staff, with accompaniment in the second and third treble staves and the bass staff. The lyrics are written below the first treble staff.

Mae enw f'an - wyld mor anwyl, mor fawr, Hyf - rydweh y nefoedd, hyf - - rydweh y llawr; Ni dderfydd ei

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics are written below the first treble staff.

garu, ni dderfydd ei glod, Tra bo nef y nefoedd, Tra bo hef y nefoedd a bydoedd yn bod.

Er maint yw fy ngh'ledfyd, fy nghlefyd a nghlwyf, Tu yma i'r ga - gen - dor yw'r ochor yr wyf: Yn nghyraedd e - fengyl fwyn

Gwan. *Cryf.*
an - wyl fy Nuw, Mae gobaith am dan - af, Mae go - bath am dan - af y byddaf fi byw.

Mae'r Jubil dragwyddol yn awr wrth y drws, 'E gododd yr haulwen, ni gawsom y tlws; Daw gogledd a dwyrain, gorllewin a de', Yn lluoedd i

Gwan. *Cryf.*

foli Tywys - og y ne', Daw gogledd a dwyrain, gorllewin a de', Yn lluoedd i foli Tywysog y ne', Yn lluoedd i foli Tywysog y ne'.

Nis gall yr holl foroedd byth olchi fy mriw, Na gwaed y cread - - ur - iaid, er aml - ed eu rhyw;

Gwan. Ond gwaed y Mes - - si - a a'i gwell - a'n ddi - boen, *Cryf.* Rhy - feddol yw rhinwedd mar - wol - aeth yr Oen.

Yr Ysgol Sabbathol, rhagor - ol yw hon; Fel mammaeth fwyn odiaeth mae laeth yn ei bron; Ili feithrin a'i moethau, di - feiau ei maeth, Didral ei iawnderau, didwyll yw ei laeth. O dewch cbwen-
Chwi gewch eich hy-

ychwch ddiwyll laeth y gair, Arhwn wrth ymborthi cynyddu a wnair, Am hyn de'wch yn unfryd holl ie'netid y wlad, I'r ysgol, mae'n rheidiol, cewch addysg yn rhad, I'rysgol, mae'n rheidiol, cewch addysg yn rhad.
ffordd i ddysgu gair Duw, Rhyfeddol, a bywiol, a nerthol iawn yw, Y gair sy'n cyf'rwyddo i deithio tua'r nef, Am fendith i'w ganlyn cyfodwn ein llef, Am fendith i'w ganlyn cyf - odwn ein llef.

Cymedrol.

Yr a - fon a lifodd rhwng nefoedd a llawr, Yw sail fy ngor - fol - edd, a'm cysur yn awr; Ar fynydd Calfar - ia, y

O gyfoeth—

tarddodd yr heddd, A'm Priod sy'n cadw a - - gor - iad y bedd. O gyfoeth di - derfyn o ras ac o ddawn, A redodd fel

afon lif - eiriol yn llawn! Mae'n llifo trwy'r ddaear yn ddysglaer a llon, Fe nof - ia myrdd - ynau i'r bywyd yn hon.

HEDDWCH. 11au.

W. J. WHITE.

O gariad, O gariad anfeidrol ei faint, Fod llwch mor annheilwng yn cael y fath frain; Cael heddych cydwybod, a'i chanu trwy'r gwaed, A chorff y farwolaeth, sef llygredd dan draed.

Yr afon a lifodd rhwng nefoedd a llawr, Yw gwraidd fy ngorfoledd a'm cysur yn awr: Ar fynydd Calfar - ia y tarddodd yr heddi, A'm Priod sy'n cadw ag - oriad y bedd.

The musical score for 'PEN-CALFARIA. 11au.' consists of four staves. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The fourth staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the first three staves, and the bass line is on the fourth staff. The lyrics are written below the first three staves.

THRIPOW. 11au.

Llais hyfryd rhad ras sydd yn gwaeddi, diang - fa; Yn nghlwyfau Mab Duw idd yr euog mae noddfa: Fe redodd ci waed ef yn ffrydiau iach -
usol, I olchi af - lendid a phechod yn hollol: Hale - liwia i'r Oen, a bwrcasodd ein pardwn, 'Nol croesi'r Iorddonen drachefu ni a'i molwn.

The musical score for 'THRIPOW. 11au.' consists of four staves. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The fourth staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the first three staves, and the bass line is on the fourth staff. The lyrics are written below the first three staves.

Tyner.

Llais hyfryd rhad rās sydd yn gwaeddi, Diangfa; Yn nghlwyfau Mab Duwidd yreuog mae noddfa; Fe redodd ei waed ef yn ffrydiau iach - us - ol, I olchi af-

CYDGAN. Bywiog.

lendid a phechod yn hollol. Hale - liw - ia i'r Oen a bwr - casodd ein pardwn, 'Nol croesi'r Iorddonen dra - - - chefn ni a'i mol - wn.

First system of musical notation for 'Bethlehem'. It consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The melody is written on the top staff, with lyrics underneath. The bottom staff provides a bass line. The tempo/mood is indicated as 'Gwan.' (Gentle).

Gwan.

Mae'r Ef - eng - yl werthfawr lawn, Yn cy - hoeddi'n eg - lur iawn, An - chwil - iad - wy ol - ud Crist,

Second system of musical notation for 'Bethlehem'. It consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The melody continues on the top staff, with lyrics underneath. The bottom staff provides a bass line. The tempo/mood is indicated as 'Cryf.' (Strong).

Cryf.

I bech - - adur egwan trist, An - chwil - iad - wy ol - ud Crist, I bech - ad - ur egwan trist.

Four staves of music in G major (one sharp) and common time. The melody is written on the first staff, with accompaniment on the second and third staves. The fourth staff is a bass line. The music is in 4/4 time and consists of 16 measures. The lyrics are written below the third staff.

Fry esgynodd Mab y dyn, Trwy ei werthfawr waed ei hun; Dwyn tystiolaeth wnaeth y nef, I fawr werth, I fawr werth, I fawr werth ei aberth ef, I fawr werth ei aberth ef.

ASIA. 7au. 4 llinell.

[Cenadol.]

Four staves of music in G major (one sharp) and common time. The melody is written on the first staff, with accompaniment on the second and third staves. The fourth staff is a bass line. The music is in 4/4 time and consists of 16 measures. The lyrics are written below the third staff.

Y mae'r dydd yn d'od i ben, Y dyrchefir Brenin nen; Y cy-hoeddir anguen drud, I ar-daloedd, I ar-daloedd, I ar-dal-oedd pella'r byd.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The melody is written on the top staff, with lyrics underneath. The accompaniment is written on the other three staves.

Wle'r dydd yn gwawrio draw, Am - ser hy - - fryd sy ger - llaw; Daw'r cen - edloedd yn gy - tun,

The second system of the musical score consists of four staves, continuing from the first system. The notation and key signature remain the same. The melody continues on the top staff, with lyrics underneath. The accompaniment continues on the other three staves.

I ddyrch - af - u, I ddyrch - af - u, I ddyrch - - - af - - - u Mab y dyn.

Wela anghu llym ei gledd, Wela a - gor - iadau'r bedd, Wela nef a dae - ar lawr, Dan awdurdod Ie - su mawr, Dan awdurdod Iesu mawr.

WASHINGTON. 7au. 6 llinell.

Ti dy hunan Ie - su mawr, Yw fy noddfa ar y llawr; Ni ddaw fyth, ni fu er - ioed, Dy gy - fel - yb is y rhod:

Dere'n glau, 'does is y ne', Arall un a leinw'th le; Dere'n glau, 'does is y ne', Arall un a leinw'th le.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The bottom staff is in bass clef with the same key signature. The music is written in a common time signature (C). The melody is primarily in the treble staves, with some accompaniment in the bass staff. The lyrics are written below the bottom staff.

Dacw'r ffynnon fawr a gaed, Dwfw'r gloyw pur a gwaed, Dwfw'r gloyw pur a gwaed, Darddodd allan ar y bryn,

The second system of the musical score also consists of four staves, following the same notation as the first system. The melody continues across the staves. There are two dynamic markings, 'Gwan.' and 'Cryf.', placed above the second and third staves respectively. The lyrics continue below the bottom staff.

Gwan. Cryf.

Ylch fy enaid oll yn wyn; Dyma'm nerth i fyn'd yn mlaen, Dyma sylfaen bur fy nghân, Dyma syl - faen bur fy nghân.

Hyfryd lais e - - fengyl hedd, Sydd yn - ga - lw pawb i'r wledd; Mae gwahoddiad llawn at Grist, Oes, i'r

tlawd, ne - - wynog, trist; Pob cyf - - lawn - der yn ddo gewch, Dewch, dewch, dewch, Dewch, a chroesaw, dlodion, dewch,

Musical score for the first system, featuring four staves (treble and bass clefs) in G major (one sharp) and common time. The melody is written in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are written below the staves.

Ti dy hun - an Ie - su mawr, Yw fy noddfa ar y llawr; Ni ddaw fyth ni fu er - ioed Dy gy - ffelyb

Musical score for the second system, continuing the melody and bass line from the first system. The lyrics are written below the staves.

is y rhod; Dere'n glau, does is y ne' Ar - all un a lei - nw'th le, Ar - all un a leinw'th le.

Cym.

Ser y nos yn lluaws mawr, Yn dy - frith - o'r wybren sydd; Un er hyny a rydd wawr, I bech - ad - ur ofnus prudd:

CYDGAN. Bywiog.

Er y seinia clodydd Duw, Gan bob lluaws, gan bob gem, Un sy'n dangos Ceidwad byw, Hon yw Se - ren Bethlehem.

Dacw gariad nefodd wên, Yn dysgleirio ar y pren; Dacw dale - digaeth lawn, I ofynion trymion iawn; Iesu gollodd ddwyfol waed,

Gwan. *Cryf.*

Minau gafodd wir iach - âd; Wele'r llwybr heddyw'n glir Tu - a Cha - naan, hyfryd dir, Tu - a Chanaan, hyfryd dir.

Gwan.

Ymaith a'm hanngfrediniaeth mawr, Ymaith a'm hanngfrediniaeth mawr, Fy ofnau'n llwyr a gwymp i'r llawr, Mae fy Ngwaredwr we - di d'od, A'm

Cryf.

holl e - - lyn - ion dan ei draed; Caf fyned adref cyn bo hir, I fyw ar deg - weh nefol dir.

Pa feddwl, pa 'madrodd, pa ddawn, Pa dafod all osod i maes, Mor felus, mor helaeth, mor llawn, Mor gryfed ei gariad a'i rās? Afonydd sy'n

rhedeg mor gryf, Nas dichon i bechod a bai, Wrthsefyll yn erbyn eu llif, A'u llanw ardderchog di - drai, A'u llanw ardderchog di - drai.

Cym. *Gwan ac araf.*

Fy enaid sych - ed - ig i sydd, Wrth deithio dros fryniau mor faith,

Yn dysgwyl yn dawel bob dydd, I gwrddyd â diwedd fy nhaith; Fel darffo fy ngofid a'm gwae, Fy

Cym. Cryf.

nhrallod, fy mlinder a 'mhoen, A dechreu'm gor - - fol - edd di - - drai, Can - - iad - au tra - - gwydd - ol i'r Oen.

Gwan.

Pwy welaf o Edom yn d'od, Mil harddach na thoriad y wawr;

Yn sathru dan wadn ei droed, El - ynon yn lluedd i'r llawr? Ei wisg wedi ei lliwio gan

Detailed description: This block contains the first system of a musical score. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The second staff is also a treble clef with the same key signature and time signature, and it includes the tempo marking 'Gwan.' above it. The third staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing the first line of Welsh lyrics. The fourth staff is a bass clef with the same key signature and time signature, containing the second line of Welsh lyrics. The music is written in a simple, folk-like style with many beamed eighth and sixteenth notes.

Cryf.

waed, Ei saethau a'i gleddyf yn llym; Ei harddwch yn llanw'r holl wlad, Yn ymdaith yn amllder ei rym.

Detailed description: This block contains the second system of the musical score. It also consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps and a 2/4 time signature, and it includes the tempo marking 'Cryf.' above it. The second staff is also a treble clef with the same key signature and time signature. The third staff is a treble clef with the same key signature and time signature, containing the third line of Welsh lyrics. The fourth staff is a bass clef with the same key signature and time signature. The musical notation continues in the same style as the first system.

Mi wn fod fy Mhrynwr yn fyw, A'm prynodd â thaliad mor ddrud; Fe saif ar y ddaear gwir yw, Yn niwedd holl oesoedd y byd:

Er ised, er gwaelod fy ngwedd, Teyrnasu mae 'Mhrynwr a 'Mrawd, Ac er fy malurio'n y bedd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd.

Mi wn fod fy Mhrynwr yn fyw, A'm prynodd â thaliad mor ddrud; Fe saif ar y ddaear, gwir yw, Yn niwedd holl oesoedd y byd, Yn

Gwan *Cryf.* *Gwan.* *Cyn.* *Cryf.*

niwedd holl oesoedd y byd; Er ised er gwaeled fy ngwedd, Teyrnasu mae 'Mhrynwra' Mrawd, Ac er fy malurio'n y bedd, Caf weled Duw eto'n fy nghnawd, Caf &c.

Caed fflannon o ddwfr ac o waed, I olchi rhai duon eu lliw;

Fe redodd ei dyfroedd yn rhad, I'r ardal lle'r oeddwn yn byw; Er cymaint o rwystrau ga'dd hon, Grym arfaeth a'i gyrodd yn mlaen, I olchi ty Dafydd o'r bron, Jerusalem hefyd ddaw'n lan.

BRON-Y-GLYN. 8 & 3.

T. WATKINS.

Iesu 'Mrenin mawr a 'Mhriod, Iesu 'Mrenin mawr a 'Mhriod: 'N erbyn llu, bydd o'm tu, I orchfygu pechod, I orchfygu pechod.

Bywiog.

Deffro, f'enaidd deffro'n ufydd; C'od yn awr, gyda'r wawr, Seinia ganiad new - ydd.

CONCWEST. 8 & 4.

Yn mlaen, yn mlaen, chwi filwyr Duw, O'ch blaen mae buddugoliaeth wiw; Cewch ddwyn eich palmwydd yn eich llaw, A gwisgo'r hyfryd goron draw, A bloeddio'r gonewest ddydd a ddaw yn nheyrnas nef.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is in common time (C). The melody is written on the top staff, with the lyrics 'Medd'dod oedd yn gwneyd ga-lan-as, Ar hyd y wlad; A chryfhau yr oedd ei deyrnas, Ar hyd y wlad:' written below it. The accompaniment is written on the other three staves.

Medd'dod oedd yn gwneyd ga-lan-as, Ar hyd y wlad; A chryfhau yr oedd ei deyrnas, Ar hyd y wlad:

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is in common time (C). The melody is written on the top staff, with the lyrics 'Ond cyfod-odd brenin newydd, Hwn sy'n trechu medd'dod beunydd, Dirwest yw, a gwiw ei gynydd, Ar hyd y wlad.' written below it. The accompaniment is written on the other three staves.

Ond cyfod-odd brenin newydd, Hwn sy'n trechu medd'dod beunydd, Dirwest yw, a gwiw ei gynydd, Ar hyd y wlad.

First system of the musical score. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 3/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, and the accompaniment is split between the middle and bottom staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Mae'r dydd yn nes - âu, Ceir gweled yn glau, Daw Ba - bi - lon ga - darn i lawr, Daw Ba - bi - lon gadarn i lawr; Mae'r

Second system of the musical score. It consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The lyrics continue below the bottom staff.

taliad mor ddrud, Teyrn - asoedd y byd A'n eiddo Emman - u - el ma - - - - - wr, A'n eiddo Em - manuel mawr.

First system of musical notation, consisting of four staves (two treble and two bass). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The melody is written in the first treble staff, with accompaniment in the other three staves. The lyrics are written below the second bass staff.

Pob Seraph, pob Sant, Hen - afgangwr a phlant, Go - goniant a ddodant i Dduw, Fel tyrfa gytun, Yn beraidd bob un, Fel

Second system of musical notation, continuing from the first system. It also consists of four staves (two treble and two bass) with the same key and time signatures. The lyrics continue below the second bass staff.

tyrfa gy - tun, Yn beraidd bob un, Fel tyrfa gytun, Yn beraidd bob un, Am Geidwad o forwyn yn fyw, Am Geidwad o forwyn yn fyw.

First system of musical notation for 'TY DDEWI. 5 & 8.' The system consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody is written on the top staff, and the accompaniment is split between the second and third staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Ef - eng - yl - yr Oen, a'm da - ni bydd son, Trwy'r brôydd a'r bryniau o'r bron; Hen Je - ri - cho fawr, Yn llwyr ddaw i'r

Second system of musical notation for 'TY DDEWI. 5 & 8.' The system consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody continues on the top staff, and the accompaniment continues on the second and third staves. The lyrics are written below the bottom staff.

llawr, Mae'r udgyrn yn bloeddio wrth hon, Yn bloeddio wrth hon, Yn bloeddio wrth hon, Mae'r udgyrn yn bloeddio wrth hon.

De'wch canwn yn awr, Yn fach ac yn fawr, Mae achos i foli, gwir yw, Mae achos i foli, gwir yw: Mes - sia a gaed, Fe'n

The first system of the musical score consists of three staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a simple, folk-like style with many eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the staves, aligned with the notes.

Bendithiwn ein Duw,

prynodd a'i waed. Bendithiwn, bendithiwn ein Duw, bendithiwn ein Duw, Bendithiwn ein Duw, bendithiwn, bendithiwn ein Duw.

The second system of the musical score also consists of three staves in the same key signature and time signature. The lyrics continue below the staves. The music features some rests and a variety of note values, maintaining the simple, folk-like character of the first system.

Rhyw afon a gaed, 'O ddwfr ac o waed, O'r orsedd ddysgleirdeg mae'n rhedeg yn rhad; I wella fy mriw, Fy meiau 'bob rhyw, a chanu fy enaid er du - ed ei liw.

ANGOR. 5 & 6.

'Rwy'n gweled bob dydd, Mai gwerthfawr yw fydd, Pan elwy' borth angau, Pan elwy' borth angau, Pan elwy' borth angau, Pan elwy, borth angau, Fy angor a fydd.

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is in treble clef, the middle in treble clef, and the bottom in bass clef. All three staves are in the key of D major (two sharps) and 3/4 time. The melody is primarily in the upper staves, with the bottom staff providing a harmonic accompaniment. The lyrics are written below the middle staff.

Gwan.

Y cysur i gyd, Sy'n llanw fy mryd, Fod genyf drys - or - au uwch gwybod y byd: Ac er bod hwy 'nghudd, Nas

The second system of the musical score continues the melody and accompaniment from the first system. It also consists of three staves in the same key and time signature. The lyrics continue below the middle staff.

Cryf.

gwel hwynt ond ffydd, Cair eglur ddat - gudd - iad o honynt ryw ddydd, Cair eglur ddat - guddiad o honynt ryw ddydd.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, with lyrics underneath. The accompaniment is written on the other three staves.

Ti, Arglwydd, yw fy rhan, A'm trysor mawr, di - - drai, A noddfa gadarn f'enaid gwan, Yn mhob rhyw wae;

The second system of the musical score consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The notation and key signature remain the same.

Ac atat 'rwyf yn ffoi, Dy fynwes yw fy nyth, Pan fo gel - ynon yn crynhoi, Pan fo gelynon yn crynhoi, Ri - fed - i'r gwllith.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody is written on the top staff, with the lyrics underneath. The music is in 6/8 time, as indicated by the '6' in the title. The lyrics are: "Am fod fy Iesu'n fyw, Byw hefyd fydd ei saint; Er gorfod goddef poen a briw, Mawr yw eu baint;"

Am fod fy Iesu'n fyw, Byw hefyd fydd ei saint; Er gorfod goddef poen a briw, Mawr yw eu baint;

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one sharp (F#). The melody continues on the top staff, with the lyrics underneath. The music is in 6/8 time. The lyrics are: "Bydd melus glanio draw, 'Nol bod o dón i dón; Ac mi ro'f ffarwel maes o law, Ac mi ro'f ffarwel, maes o law, I'r ddaear hon."

Bydd melus glanio draw, 'Nol bod o dón i dón; Ac mi ro'f ffarwel maes o law, Ac mi ro'f ffarwel, maes o law, I'r ddaear hon.

Jehofah ddaeth i lawr, O blith angylaid lu! Rhyfeddwn ninau oll yn fawr, Ei gariad eu! Henfych i'r dedwydd ddydd, Emmanuel a gaed! Caiff pechaduriaid fyn'd yn rhydd, Trwy werthfawr waed.

MOLAWD. 5. & 11.

R. MILLS.

Fy Iesu gaiff byth y clod yn ddilyth, Y clod yn ddilyth, Trwy'r ddaear a'r nef; Fe roes ei hun drosof, Fy mywyd yw Ef, Fe roes ei hun drosof, Fy mywyd yw Ef.

First system of musical notation, consisting of four staves (treble and bass clefs). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The melody is written in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. The lyrics are written below the staves.

O rhedwn bawb yr yrfa, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! I'r bywyd am y cynta,' Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Aeth gwlaw a'r gauaf heibio, Mae'r dddear yn blod-

Second system of musical notation, consisting of four staves. The tempo markings *Gwan.*, *Cryf.*, and *Araf.* are placed above the staves. The lyrics continue below the staves.

Gwan. Mae'r durtur fwyn yn seinio,
Cryf.
Araf.
 euo, Mae'r adar yn ymbynio, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Mae'r durtur fwyn yn sein - - io, Mae'r durtur fwyn yn seinio, Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Dyma'r dydd! Dyma'r dydd!

*Mysgalaw. Bywiog.**Tyner.*

Canol-llais.

Mae 'fengyl gras yn t'wynu, Mawr yw'r fraint, Mawr yw'r fraint, I gasglu llafur Iesu, Mawr yw'r fraint; Mae lluoedd maith yn barod, Yn

Cryf.

y Gaersalem uchod, A thyrfa fawr yn dyfod, Mawr yw'r fraint, Mawr yw'r fraint, Dan faner Iesu isod, Mawr yw'r fraint.

Bywiog.

Awn yn llon dan faner Dirwest, Awn yn llon dan faner Dirwest, Awn yn llon dan faner Dirwest, Ac ymdrechwn am y goncwest, Buddugoliaeth sydd o'n tu,

Rhoddwn floedd o eigion calon, Nes bo gwersyll y gelynion,

Buddugoliaeth sydd o'n tu, Rhoddwn flo.....edd, Oll yn ffoi mewn dychryn du; Er mor gryf yw ad - eil - ad - au,

*Cym.**Cryf.*

Jericho a nerth ei chaerau, Syrthio wnant i'r llawr yn ddiau, O flaen nerthoedd Duw y duwiau, Awn, mae Brenin nef o'n tu, Awn, mae Brenin nef o'n tu.

TRIAWD. *Araf.*

1.—Mol - ianwn yr Arglwydd am lwyddo'n ein gwlad, Yr Ys - gol Sabbothol i'n dysgu yn rhâd, Yn ngair y gwir-

. ion - edd, gair dwyfol y Tad, Y mae bywyd a heddwch yn hw.....n, Y mae bywyd a heddwch yn hwn.

2 Tywysog tangnefedd deyrnaso'n ei rym,
 A chleddyf ei Ysbryd a fyddo yn llym,
 A theyrnas y t'w'llwch a ddelo i'r dim,
 O flaen nerth a dysgleirdeb y wawr;
 Yn myddin yr Iesu dymunwn gael bod,
 Ymdrechwn yn ffyddlawn i gyraedd y nôd,
 Ac yna i'w enw dadseiniwn y clod,
 Trwy holl éang derfynau y llawr.

3 Wrth chwilio'r Ysgrythyr y denir fy mryd,
 Ar drysor rhagorach na'r ddaear i gyd,
 Ar drysor a bery pan dderfydd y byd—
 Sef y trysor sy'n angau y groes;
 Gan hyny mor werthfawr yw meddiant yn awr,
 O'r Gair sydd yn dangos trysorau mor fawr,
 Eheda fy enaid i'w meddu ryw awr,
 Pan orphenwyf fyr ddyddiau fy oes.—D. EVANS.

CYDGAN. *Bywiog.*

Ymdrechwn yn ddyfal tra pery ein hoes, I feddu sylweddol drys-orau y groes, Ddaeth i ni trwy'r Iesu, ei ang-au a'i
Unseiniau. Cynghanedd.

Na'r holl fyd yn grwn,
loes, Sydd fwy gwerthfawr na'r holl fyd yn grw.....n, Sydd fwy gwerthfawr na'r holl fyd yn grwn.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 6/8. The music is written in a style typical of 19th-century hymnals, with many beamed eighth and sixteenth notes. The lyrics are written below the bottom staff.

Dyrchafwn ein llef mewn clodforedd i'r nef, Canys ganwyd in' Brynwr a Brawd, Canys ganwyd in' Brynwr a Brawd, Wele'i gariad oedd fawr pan y

The second system of the musical score also consists of four staves, with the same key signature and time signature as the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

daeth yma i lawr, Hale - liwia am Dduw yn y cnawd, Haleliwia am Dduw yn y cnawd, Haleliwia am Dduw yn y cnawd, Hale - liwia am Dduw yn y cnawd.

Fe gwypir muriau Babel fawr, Fe'i gwneir yn wastad gyda'r llawr; Cydlawenhewch anwyliad nef, Cydlawenhewch anwyliad nef, Cydlawenhewch an-

Cym.

wyliad nef Duw a wrandawodd ar eich llef, Duw a wrandawodd ar eich llef. Hi gwyp, hi

I lawr, i lawr, i'r di - al - edd-for mawr:

CWYMP BABEL—Parhad.

Hyf.

The first system of the musical score consists of four staves. The top two staves are treble clefs, and the bottom two are bass clefs. The key signature has two flats (Bb and Eb). The time signature is common time (C). The music features various note values including quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests. There are several dynamic markings, including accents and slurs. The lyrics are written below the staves.

gwymp, mewn mynyd awr; Rhyw ddychrynadwy foddion fydd i ddym - chwel hon; Ac mwyach bydd yn brudd ei bron, yn

*Llei.**Llon a bywiog.*

The second system of the musical score consists of four staves, continuing from the first system. It maintains the same key signature and time signature. The lyrics are written below the staves.

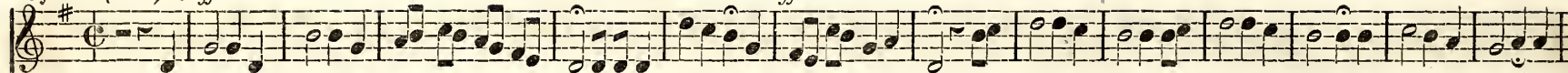
brudd ei bron, Ac mwyach bydd yn brudd ei bron. O ddedwydd awr tra mawr gor - - fol - - edd fydd, Pan welir meibion

Seion oll yn rhydd, Pryd hyn y dedwydd fyd âg uchel gân, Ddad - seinia foliant, Ddadseinia foliant, Ddadseinia foliant y Gwared-

This musical system consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The bottom two staves are in bass clef with the same key signature. The melody is written across all staves, with lyrics placed below the third staff.

1af. 2il.
wr glân. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - - men.

This musical system also consists of four staves in the same key signature and clefs as the first system. It includes a first ending ('1af.') and a second ending ('2il.') marked above the first staff. The lyrics are placed below the third staff.

Cyfalaw (*Air.*) *Cryf.**Gwan.**Cryf.**Gwan.*Mysgalaw (*Alto.*)

E - heda e - - heda, ef - eng - yl dragwyddol, Ar adenydd y wawr, yn gyflym, yn nerthol, Cyhoedda trwy'r holl fyd, fod cymod a'r nefoedd, Darostwng yn rasol gyn-

Canol-llais (*Tenor.*)Isalaw (*Bass.*)*Cryf.**Araf iawn.*

dynwydd y bobloedd; O! d'wed, d'wed, d'wed am yr Iawn, sy'n elirio'r eu - oe - a'; A'r fflannion wna'r Ethioip yn wyn, yn wyn fel yr ei - - ra.

D. S.—Y llais arwiniol, neu y Cyfalaw, sydd i'w ganu gan ddynion a merched yn nghyd. Y mysgalaw, gan ferched neu lanciau. Y Canol-llais, gan ddynion, ac nid merched.

Merched. *Gwan.*

Dirgelion y nefoedd, ddatguddia yn helaeth, Fod Crewr y byd yn gwisgo dyn - oliaeth, Er arbed yr euog, i'r Iesu Jehofa, offrymu ei hun, ar fynydd Calfar - ia O!

Cryf. *Gwan.* *Cryf.*

d'wed, d'wed, d'wed am yr iawn, sy'n clirio'r eu - - oc - a'; d'wed, d'wed, d'wed am y ffynnon, d'wed am y ffynnon, wna'r Ethioip yn wyn, yn

Araf.

wyn fel yr ei - ra. *Mwynnaidd.* Cy - hoedda fadd-

Gwna'r gwylltiaid yn araf, A'r creulon yn dirion, A chymod y nef, gwna heddwch rhwng dynion,

tywys y crwydriaid, tywys

euant i'r euog hel - bul - us, A thywys y crwydriaid yn ol i bar - adwys, A thywys y crwydriaid, tywys y crwydriaid, y crwydriaid yn

ol, i ba - ra - dwys: O d'wed, d'wed am yr Iawn, d'wed am yr Iawn, O d'wed, d'wed, d'wed, d'wed, d'wed am yr
d'wed, d'wed am yr Iawn, d'wed am yr Iawn,

Araf iawn.

Iawn, sy'n clirio'r eu - oca', A'r fflynnon wna'r Ethiop yn wyn, yr Ethiop yn wyn, yn wyn fel yr ei - - ra.

Gwan. *Cryf.*

O plygweh oll y gliniau'n nghyd, O plygweh oll y gliniau'n nghyd, O plygweh oll y gliniau'n nghyd, Mae Duw yn d'od, Mae Duw yn d'od,

Hysf.

Mae Duw yn d'od i barthau'r byd; Dys - gleirdeb ei ddy - - fodiad mawr, A daf - - la Babel gref i lawr, Dys - gleirdeb ei ddy - fod - iad mawr, A

The first system of the musical score consists of four staves. The top two staves are for the vocal melody, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature has one sharp (F#). The tempo/mood is marked 'Tynner.' (soft) and 'Cryf.' (strong). The lyrics are written below the vocal staves.

Tynner. *Cryf.*

dafla Babel gref i lawr: Wele'n dyfod Ior y nefoedd, I orchfygu'r ddraig a'i lluoedd, Ac i ddifa duwiau'r oesoedd, Yn ei nerthoedd, yn ei nerthoedd,

The second system of the musical score consists of four staves. The top two staves are for the vocal melody, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature has one sharp (F#). The lyrics are written below the vocal staves.

Ha-le-liw-ia, Amen. Yn ei nerthoedd, Yn ei nerthoedd, Ha-le-liw-ia, Amen. Hale-liw-ia, Hale-liwia, Hale-liwia, Amen.

First system of the musical score. It consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The music is written in a simple, folk-like style with many ties and rests. The lyrics are written below the bottom two staves.

Araf a thyner. *Gwan.* *Cryf.*

Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw ar y ddaear, Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw ar y

Second system of the musical score. It consists of four staves, continuing the melody and bass line from the first system. The lyrics continue below the bottom two staves.

ddae - ar Ai gwir yw, Ai gwir yw y preswylia Duw, y preswylia Duw ar y ddaear, ar y ddae - ar.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di. Wele nefoedd y

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di.

Go araf.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di. Wele nefoedd y nefoedd ni

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys, dy gynwys di. Wele

nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

Wele nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

Araf iawn.

allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di. ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

nefoedd y nefoedd ni allant dy gynwys di, ni allant dy gynwys, dy gynwys di, ni allant dy gynwys di, dy gynwys di.

'TEILWNG YW'R OEN.'

HAWKINS.

Teilwng yw'r Oen a laddwyd i dderbyn gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, go - goniant, a bendith.

Teilwng yw'r Oen, yw'r Oen a laddwyd i—

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen a laddwyd i dderbyn gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, go - goniant, a bendith.

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen a laddwyd i—

Canya ti wyt deilwng O Dduw, I gymeryd gallu, a chyfoeth, doethineb, anrhydedd, gogoniant, a bendith. Can's

Teilwng yw'r Oen, Teilwng yw'r Oen.

lladdwyd di, a thi a'n prynaist ni i Dduw, trwy dy waed, Bendigedig fyddo Duw. Teilwng yw'r Oen.

The first system of the musical score is written on four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music consists of a melody in the upper staves and a bass line in the lower staff. The lyrics are written below the staves, with some words appearing above the top staff.

Bendith, anrhydedd, gogoniant, a gallu, i'r hwn sydd ar yr orseddfainge, ac idd yr Oen byth bythoedd. Ac idd yr Oen byth bythoedd.

The second system of the musical score continues the melody and bass line from the first system. It is also written on four staves with the same key signature and time signature. The lyrics continue below the staves.

First system of the musical score. It consists of three staves: a treble staff, a vocal staff, and a bass staff. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The lyrics are written below the vocal staff.

Teyrn - - as - - a ein Iesu mawr, Dros y ddaear lawr; Bydd mynydd ty ein Harglwydd ni, Yn fawr ei fri Uwch mynyddau'r llawr,

Second system of the musical score. It consists of three staves: a treble staff, a vocal staff, and a bass staff. The lyrics are written below the vocal staff.

Pan ddel nefol wawr: Daw pobloedd lawer o bob gwlad, Daw pobloedd lawer o bob gwlad, At oi draod, Am ryddhad, a iachad: Fe fydd ryfedd

Third system of the musical score. It consists of three staves: a treble staff, a vocal staff, and a bass staff. The lyrics are written below the vocal staff.

Fe fydd rhyfedd wiw orfoledd, swm clodforedd hyfryd iawn; wiw orfol - edd, Swm clodforedd hyfryd iawn, hyfryd iawn; Sain Hosanna, Ha - le - liwla, Fydd yn uchel am Galfar - ia, Pan ddel Jubil iawn.

Go araf.

Gras— Gras— Gras—

Gras— Gras—

Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad Duw, Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad Duw, Gras ein Harglwydd Iesu Grist a chariad

Gras— Gras— Gras—

chariad Duw. a—

Gras ein Harglwydd Iesu Grist a—

Duw, a chariad Duw, a chymdeithas yr Ysbyrd Glân a fyddo gyda chiwi oll, A - men. A - men. A - men.

Iesu Grist a chariad Duw a—

Gwan a thynyr.

Hark! from the tomb a doleful sound, My ears, My ears attend attend the cry; 'Ye living men, Come view, come view the ground, Where you, Where

Clywch! pa ryw lais o'r bedd sy'n d'od, Fy nghlust, Fy nghlust O gwrando gwrando'r wys; 'Chwi ddynion byw, O trowch, O trowch i wel'd Y fan, Y fan, Y

you must shortly lie. Princes, this clay, this clay must be your bed, In spite, In spite of all, of all your tow'rs; The tall, the wise, the wise, the rev'rend head, Must lie, Must

fan lle dowch ar frys. Fonedd, y clai, y clai eich gwely fydd, Yn lle, yn lle, Yn lle'ch palasau gwych; Y cryf, Y doeth, y doeth, y parchus wr, A ddont, A ddont, A

Cryf.
Gwan.

lie as low as ours? Great God! Great God! is this our certain doom? And are we still secure, are we still secure! Still walking downwards, downwards to our tomb, And yet, and yet prepare, prepare no more!

ddont yn wael eu drych? Duw mawr! Duw mawr! a'n terfyn ydyw hyn? O boed in' o unfryd, boed in' o unfryd, Tra'n teithio beunydd, beunydd tua'r bedd, Ymbaratoi, Ym - baro - toi o hyd!

Cryf.

Grant us the pow'r, the pow'r of quick'ning grace, To fit our souls, to fit our souls to fly; Then, when we drop this dying, dying flesh, We'll rise above, We'll rise above the sky.

Rho in' o'th ras, o'th ras santeiddiol pur, Fel gallom oll, Fel gallom oll mewn hedd, 'Nol rhodd'r marwol, marwol gorff i lawr, E - hedeg uwch, Ehedeg uwchlaw'r bedd.

CAROL NADOLIG.

1.—Wel dyma ddydd llawenydd llawn Yr Iachawdwriaeth ucha'i dawn, Rhag diafi a'i lu y dwyfol Oen Gymerai'n ddwys ein pwys a'n poen; Y gwir Iachawdwr

Anfeidrol fraint i'r.

Rhoddwr rhad, A ddaeth i'n dyddio gyda'i Dad, I ni gael llwyddiant a gwellad. Ar groes, goddefodd farwol loes, I'r ufydd ef a roes, Hir einioes a mawrhad.

saint y sydd, Er goddef gwres neu des y dydd, Cu dirion ffon yw cadarn ffydd. Daw'r pryd, i ado'r boen a'r byd, A'r gwae sydd ynddo i gyd, Ceir treiddio'r bywyd rhydd.

2.—Rhyfeddod ar ryfeddod yw,
Gwel' Duw yn ddy'n dyn yn Dduw;
Gwel'd Iesu yn marw yn ein lle,
Tragwyddol foliant iddo fe,
Iachawdwr gwych pechadur gwael,
Nid oedd ond gofid iddo i'w gael,
Er rhanu'n hael ei ddiwael dduwn:
Rhoi'r caeth yn rhydd yn nydd a wnaeth;
I'r lan o'r dyfudded daeth,
(Er lld gelyniion llawn.)
Ystyriwch oll—tosturi a chur
Fu'n pwyso ar ein Iesu pur,

Dan hoelion dur a dolur dwys;
Mab rhad, wrth dalu iawn i'w Dad,
A brofodd lid a brad,
Nes myn'd i'r gauad gwys.

3.—Yr Iesu hael o'i ras a'i hedd,
Sydd wedi perarogli'r bedd;
Llychwinio'i wisg mewn gwaed a wnaeth,
Dan bwysau'r dydd o Bozra daeth;
Mae wedi d'od o Edom dir,
Yn llawn prydferthwch harddwch hir—

Yn wir fe'i molir am ei waith,
Ei wedd, dawn hyfryd sy'n dwyn hedd,
Gan guro ofn y bedd,
Cyn diwedd marwol daith.
Mae cariad rhad fel môr didrai,
O gylch y byd yn golchi bai,
Nid yw ei rinwedd ronyn llai:
I'r lan daw pob credadyn gwan,
O! rhyfedd byth fod rhan
Yn Nghrist i'r egwan rai!

DAFYDD DDU ERYI.

Gwan. *Cryf.*

Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion; Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion; Mawl a'th erys di, Mawl a'th erys di, Mawl a'th erys di, O Dduw, yn Seion.

DIOLCH AM YR EFENGYL.

Diolch i ti yr Hollalluog Dduw, Am yr efengyl, Am yr efengyl, Am yr efengyl santaidd: Haleliuia, Haleliuia, Haleliuia, Amen.
 To thee we offer, kind and bounteous Lord, Praise for the gospel, Praise for the gospel, Praise for the gospel, ever: Halelujah, Halelujah, Halelujah, Amen.

Pan oeddwn ni mewn carchar tywyll du, Rho'i st ini oleuni, Rho'i st ini oleuni; Rho'i st ini oleuni neol: Haleliuia, Haleliuia, Haleliuia, Amen.
 To us who in moral darkness sat, Light hath arisen, Light hath arisen, Light hath arisen freely: Halelujah, Halelujah, Halelujah, Amen.

Mwyn a thyner.

1.—Pwy hoffai wel'd dewr hy'? Doed yma'n ufydd, Un yma'n wastad sy'; Doed gwynt, doed tywydd;
 2.—Pan amgylchynant ef, Ag erchyll, chwedlau, Gwradwyddo hunain wnant, E'n fwy ym - - nerthai,
 2.—Nis gall gelyniau nef, Lwfr - hau ei ysbryd, Can's gwyr mai' ddiwedd ef, Fydd meddu bywyd,

Cryf. *Llei.* *Tyner.* *Cryf.* *Gwan.* *Gwan iawn.*
 Nid oes dim rhwystrau syth. A'i gwna yn ddifai byth, O'i fwriad pur dirith, Bod yn bererin, O'i fwriad pur dirith, Bod yn bererin.
 Nid ofnai lew na'i lid, Mae'n drech na chawri'r byd, Ond medda hawl o hyd, Bod yn bererin, Ond medda hawl o hyd, Bod yn bererin.
 'Hed fwrdd ddych'mygon prudd, Gair dyn nid ofni bydd, Llafuria nos a dydd, Bod yn bererin, Llafuria nos a dydd, Bod yn bererin.

CYFEILLGARWCH. Cylch.—Tri mewn un.

Mor dda mor ddy - - mun - ol i frod - yr fyw 'nghyd, Mewn rhwymau tang - nefedd yn blant o un fryd;
 Mor felus mor hyfryd fawl Crist y Mab rhad, Ei ddawn sy'n llawn o nefawl les - - âd;
 Clod, Clod, rho'wn glod tra f'om byw, mewn moliant gwir, go - goniant gwir, i'r Arglwydd ein Duw.

Y cyfiawn drig yn y nef gyda Duw a'r Oen, Yn rhoddi'r clod, Yn rhoddi'r clod Yn rhoddi'r clod i Dduw am ei ras a'i

fawr gariad rhad. Maent wedi cyrhaedd pen eu taith, pen eu taith, pen eu taith, pen eu taith,

gyda'r seintiau canant geinciau nefol odlau mawl i Dduw, Am eu cadw, cadw, cadw, Am eu cadw, cadw'n fyw, Am eu cadw'n fyw.

This musical score is for a hymn titled 'A N T H E M.---Parhad.' It consists of four staves. The first three staves are for vocal parts, and the fourth is for a basso continuo. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 3/2. The lyrics are written below the vocal staves.

A N T H E M . 'Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw.' Salm 72.

R. MILLS.

Bywiog.

Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Duw Isra - el; Yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur rhyfeddodau;

This musical score is for a hymn titled 'A N T H E M . 'Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw.' Salm 72.' It consists of four staves. The first three staves are for vocal parts, and the fourth is for a basso continuo. The key signature has two sharps (F# and C#), and the time signature is C (common time). The lyrics are written below the vocal staves.

Bywiog a chyflym.

Bendigedig—

Go araf.

Bendigedig, Bendigedig, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Duw Israel; Bendigedig, Bendigedig fyddo yr Arglwydd Dduw, Yr hwn yn unig sydd yn gwneuthur

Cym.

Bendigedig,—

rhyfedd - - odau, Bendigedig hefyd fyddo ei enw gogoneddus ef, Bendigedig hefyd fyddo ei enw gogoneddus, ef, yn dragywydd;

Cryf.

Araf a thyner.

Ar holl ddaear a lanwer o'i o - goniant, o'i o - gon - iant, o'i o - goniant, o'i o - goniant, o'i o - gon - iant.

Cyflym. *Cym.* *Araf.*

A'r holl ddaear a lanwer o'i o - goniant, o'i o - gon - - iant, o'i o - gon - iant: A - - - - - men, A - - men.

CYDGAN. *Cryf a bywiog.*TRIAWD. *Gwan.*

1. Seiniwch y dympan dros for yr Aipht hrudd,
Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea,
Jehofa orchfygodd, mae Israel yn rhydd!
Jehovah has triumph'd, his people are free!

2. Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth;
Praise to the conqueror, O praise to the Lord;
Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffyn oedd ein saeth.
His word was our arrow, his breath was our sword.

Seiniwch y dympan dros for yr Aipht hrudd,
Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea,
Jehofa orchfygodd, mae Israel yn rhydd!
Jehovah has triumph'd, his people are free;

Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth;
Praise to the conqueror, O praise to the Lord;
Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffyn oedd ein saeth.
His word was our arrow, his breath was our sword.

TRIAWD.

Cenwch fe ddrylliwyd gorfalchedd y gelyn, Cerbydau, marchogion, a chedyrn o'r bron; Bu'n ofer eu hymffrost, yr Ion a'i orchymyn A
Sing for the pride of the tyrant is broken, His chariots and horsemen, all splendid and brave; How vain was their boasting, the Lord hath but spoken, And

Pwy geir i adrodd i'r Aipht y flin helynt, Trychineb eu dewrion, llu - os - og eu rhif? O'i golofn ogon - awl edrych - odd Duw arnynt, A
Who shall return to tell Egypt the story, Of those she sent forth in the hour of her pride? For the Lord has look'd out from his pillar of glory, And

*Araf.**Cym. Gwan.*

gladdai'r holl fyddin yn nyfnder y dôn. Seiniwch y dympen dros fôr yr Aipht brudd, Je - ho - fa orchfygodd, mae Israel yn rhydd.
 chariots and horsemen are sunk in the wave. Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Je - ho - vah has triumph'd, his people are free.

soddai'r beilch filwyr yn eig-ion y môr. Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth, Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffyn oedd ein saeth.
 all her brave thousands are dash'd in the wave. Praise to the conqueror, O praise to the Lord, His word was our arrow, his breath was our sword.

CYDDGAN. *Cryf a bywiog.*

Seiniwch y dympen dros fôr yr Aipht brudd, Je - ho - fa orchfygodd, mae Israel yn rhydd, Israel yn rhydd, mae Israel yn rhydd, mae Israel yn rhydd.
 Sound the loud timbrel o'er Egypt's dark sea, Je - ho - vah has triumph'd, his people are free, people are free, his people are free, his people are free.

Clod i'r gorchfygwr, ardderchog y gwnaeth, Ei air oedd ein cleddyf, a'i ffyn oedd ein saeth, ffyn oedd ein saeth, a'i ffyn oedd ein saeth, a'i ffyn oedd ein saeth.
 Praise to the conqueror, O praise to the Lord, His word was our arrow, his breath was our sword, breath was our sword, his breath was our sword, his breath was our sword.

Tyner. *Cryf.* *Bywiog.*

Nid i ni,

Nid i ni,

I bwy y perthyn mawl? Nid i ni, Nid i ni, Nid i ni, O Arglwydd, Nid i ni, Ond i'th enw dy hun, Ond i'th enw dy

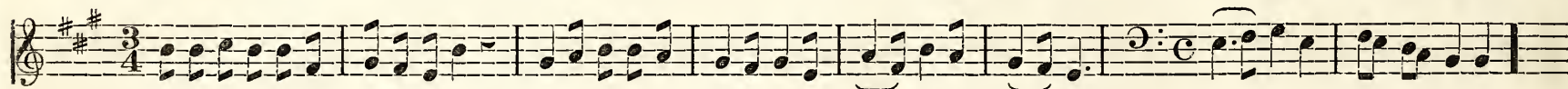
Ond i'th—

Ond i'th—

hun, Ond i'th enw dy hun dod ogoniant, dod ogoniant, dod ogoniant, Ond i'th enw dy hun dod ogoniant. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Amen.

*Cym.**Araf.*

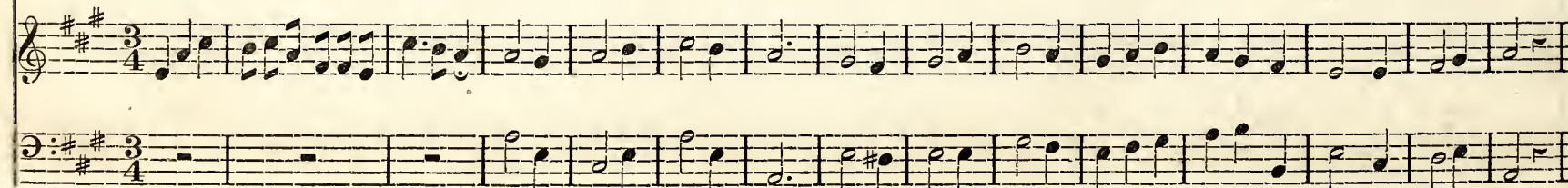
Ac yr oedd yn y wlad hon - o fu - geillaid yn aros yn y maes, ac yn gwylied eu praid liw nos: Ac wele,

Angel yr Arglwydd a safodd gerllaw, a gogoniant yr Arglwydd a ddysgleiriodd o'u hamgylch, ac ofni'n ddifawr a wnaethant.

A'r angel a ddywedodd wrthynt, Nac ofnwch, canys wele yr wyf fi, Canys wele yr wyf fi yn mynegu i chwi newyddion da;

Bywiog.

Canys wele yr wyf fi yn mynegu i chwi newyddion da o la - - wen - ydd mawr, newyddion da, newyddion da, newyddion da,

newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bobol, i'r holl bobol; newyddion da o lawenydd mawr, yr hwn a fydd i'r holl bob - ol,

Cryf a chyflym.

i'r holl bob - - ol. Canys ganwyd i chwi heddyw Geidwad; canys ganwyd i chwi heddyw Geidwad yn ninaſ Dafydd, yr hwn yw Crist,

yr hwn yw Crist, yr hwn yw Crist yr Arglwydd. Ac yr oedd lluaſ o lu nefol yn moliannu Duw, yn moliannu Duw,

yn moliannu Duw, yn moliannu Duw, ac yn dy - wed - yd, Gogoniant yn y goruchaf i Dduw, ac ar y ddaear tangnefedd,

Gwan.

Cryf. *Yn fwy.*

Gogoniant yn y gor - uch - af i Dduw, ac ar y ddaear tangnef - edd, tangnef - edd, tangnef - edd.

Ar y ddaear tangnefedd, tangnefedd, ar y ddaear tangnefedd, tangnefedd, ar y ddaear tangnef - - edd, i ddynion e - wyllys da.

The first system of the musical score consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The second staff is an alto clef with a key signature of two sharps. The third staff is a treble clef with a key signature of two sharps. The fourth staff is a bass clef with a key signature of two sharps. The music is written in a 4/4 time signature. The lyrics are written below the third staff.

Araf.

Haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, haleliwia, byth A - men, A - men, A - - men.

The second system of the musical score consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of two sharps. The second staff is an alto clef with a key signature of two sharps. The third staff is a treble clef with a key signature of two sharps. The fourth staff is a bass clef with a key signature of two sharps. The music is written in a 4/4 time signature. The lyrics are written below the third staff. The word 'Araf.' is written above the top staff.

O Dduw, gwared Israel, gwared Israel o'i holl gyfyng - der - au,

O Dduw, gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au,

O Dduw, gwared Is - - rael, gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au,

O Dduw, gwared Israel, gwared Israel, O gwared Israel o'i holl gy - fyng - der - au

O gwared Is - - rael,

gwared Is - - rael o'i holl gyfyng - - - - der - - au. A - - - men, A - - - men.

Cym. *Hyf.*

Eithr yn awr Crist a gyfodwyd, ac a wnaed yn flaenffrwyth y rhai a hunasant; Eithr yn awr Crist a gyfodwyd, ac a wnaed yn flaenffrwyth y rhai a hunasant;

Yn brudd. *Llon a bywiog.* *Araf.*

Cany s gan fod marwolaeth trwy ddy n, trwy ddy n hefyd y daeth adgyfodiad y meirw, y daeth adgyfodiad y meirw, trwy ddy n hefyd y daeth adgyfodiad y meirw, trwy ddy n hefyd y

Araf a thyner. *Llon a bywiog.* *Cyflym.*

daeth adgyfodiad y meirw; oblēgid megys yn Adda y mae pawb yn meirw, felly hefyd yn Nghrist y byw - heir pawb, felly hefyd yn Nghrist,

Araf.

felly hefyd yn Nghrist, felly hefyd yn Nghrist y bywheir, y bywheir pawb, felly hefyd yn Nghrist y bywheir pawb, y byw - - heir pawb.

38

First system of the musical score. It consists of four staves. The top two staves are for the vocal parts, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The music begins with a series of rests in the vocal parts, followed by a melodic line in the piano. The lyrics are written below the bottom staff.

Tyner.

Duw, Duw sydd noddfa a nerth i ni, Sydd noddfa a nerth i ni, Sydd noddfa, Sydd noddfa a nerth i ni, Cymhorth hawdde i gael mewn cyf-

Second system of the musical score. It consists of four staves. The top two staves are for the vocal parts, and the bottom two are for the piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The music continues from the first system. The lyrics are written below the bottom staff.

Hyf.

ygder, mewn cyfyngder, mewn cyfyngder, Am hyn y nid ofnwn pe symu - - - - - dai y ddaear, a phe trei - - - - - glid y mynyddoedd i

CYDGAN.

Araf. *Bywiog.*

ganol y môr: Er rho a ther - - fy - - - - - sgu o'i ddyfroedd, a chry - - nu o'r mynyddoedd gan ei ymchwydd ef. Y mae afon, Y mae afon, a'i

fry - - - - diau a lawenhant, a la - - - - - wenhant ddinas Duw; Cysegr preswylfeydd y Goruchaf, y Goruch - - af.

Araf. *Araf iawn.*

Molwch yr Arglwydd, Molwch yr Arglwydd, Yr holl genedloedd, clodforwch ef yr holl bobloedd: O herwydd ei dru - garedd ef tuag atom ni sydd

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are treble clefs, and the bottom staff is a bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The music features a variety of note values including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, as well as rests. There are repeat signs at the end of the first and second staves. The lyrics are written below the bottom staff, aligned with the notes.

fawr, O herwydd ei drugaredd ef, tuag atom ni sydd fawr, a gwirionedd yr Arglwydd a bery yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd,

The second system of the musical score also consists of four staves (three treble, one bass). It continues the melody and accompaniment from the first system. The lyrics 'fawr, O herwydd ei drugaredd ef, tuag atom ni sydd fawr, a gwirionedd yr Arglwydd a bery yn dragywydd. Molwch yr Arglwydd,' are written below the bottom staff. The musical notation includes various note values and rests, with repeat signs at the end of the first and second staves.

Molwch yr Arglwydd, Molwch yr Ar - glwydd. Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, Haleliwia, A - men.

'T'REWCH Y SYMBAL.'

Y geiriau gan y Parch. James Hughes.

Cydgan.
Chwyrn y taflwyd—
T'rewch y Symbal bêr a'r Tymbal, Chwythwch yn yr udgorn mawr, Chwyrn y taflwyd, rhagddo dygwyd, Pen Goliah falch i lawr.

Cydgan.

First system of musical notation. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody is written across the staves, with lyrics underneath the third staff.

Cerig afon, nid eirf y dewrion, Mynai gwron Ju - dah i gyd; Baner codwch, mawl dyrchefwch, Duw sydd ben rhyfelwr byd.

Second system of musical notation. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody continues from the first system, with lyrics underneath the third staff.

Gwel yn nesu, a dawns a chanu, Merched Israel yn fynteiodd, Seiniwch fryniau a dyffirynoedd, Baner codwch, mawl dyrchefwch, Duw sydd ben rhyfelwr byd.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody is written on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Duw'r taranau rwyg yn ddarnau, Nerth a grym Phil - - istia gref. Beth yw dynion i Dduw Seicn? Duw y lluoedd ydyw ef.

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with a 2/4 time signature. The melody is written on the top staff, with accompaniment on the other three staves. The lyrics are written below the bottom staff.

Beth yw mawredd dyn yn awr, o flaen Duw hwy ddônt i lawr, Nerth a balchder, trawsder trwch, Duw a'u dyg i'r llawr a'r llwch; Molwch, Molwch gen-

edloedd molwch ef, Molwch, Molwch genedloedd, molwch ef, Ho - sa - na, Ho - sa - na hyd y drydedd nef, Ho - sa -

na, Ho - - sa - - na hyd y drydedd nef, Ho - - sa - - na, Ho - - sa - - na, Ho - - sa - - - - na.

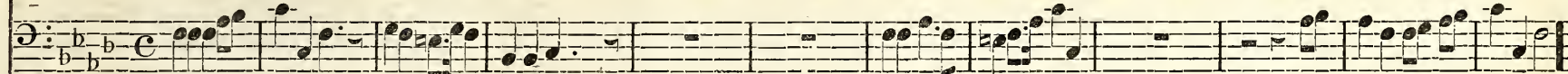
Cryf iawn.

Vital spark of heavenly flame, Quit, Oh quit this mortal frame: Trembling, hoping, ling'ring, flying, Oh the pain, the bliss of dying! Cease, fond nature, cease thy strife, And let me languish unto life.

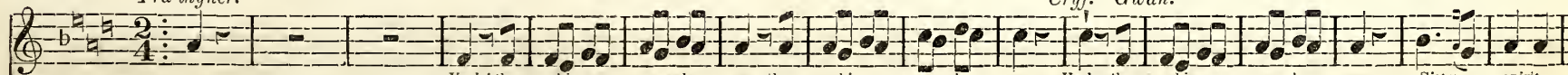

Bur wreichionen oddi fry, Gad, O gad dy farwol dy: Braw a gobaith, ing a hiraeth, Poen ac elw yw marwolaeth! Paid hoff natur, paid a'th gur, Gad im' lesgau i'r bywyd pur.

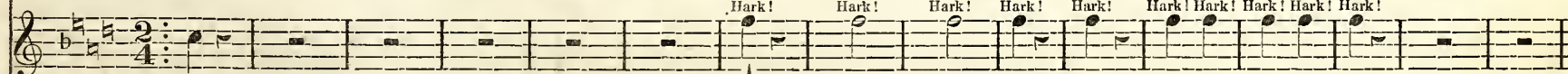

Tra thynner.

Cryf. Gwan.

Hark! they whisper; angels say, they whisper; angels say; Hark; they whisper; angels say, Sister spirit

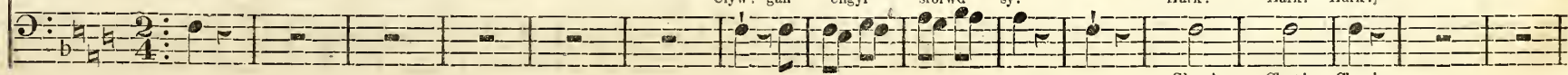
Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark! Hark!

Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw! Clyw!

Hark! they whisper! angels say,

Clyw! gan engyl sibwrw sy: gan engyl sibwrw sy: Clyw! Clyw! gan engyl sibwrw sy: Tyr'd ein chwaer ys-

Clyw! gan engyl sibwrw sy: Hark! Hark! Hark!

Clyw! Clyw! Clyw!

Cryf. *Gwan.* *Cyn.*

come a - - way; Sister spirit come a - way. What is this absorbs me quite, Steals my senses, shuts my sight, Drowns my spirit, -

bydol fry; Tyr'd ein chwaer ysbryd - ol fry. Beth yw hyn sy'n dwyn fy mryd, Can fy ngolwg ar y byd, Boddi'm hysbryd,

Detailed description: This is the first system of a musical score. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains the melody for the first part, marked 'Cryf.' (strong). The second staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing the melody for the second part, marked 'Gwan.' (soft). The third staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing the melody for the third part, marked 'Cyn.' (faint). The fourth staff is a bass clef with a key signature of one flat, containing the bass line. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span across measures.

Gwan. *Cyn.* *Cryf.* *Araf.* *Gwan ac araf.* *Cyn.*

draws my breath, Tell me my soul can this be death? Tell me my soul, can this be death? The world recedes, it disap - pears, Heaven opens

dwyn fy nghlyw, Fy enaid d'wed, Ai angeu yw? Fy enaid d'wed, Ai angeu yw? Mae'r byd yn ffôi, mae'n cilio draw, Mae'r nef yn

Detailed description: This is the second system of the musical score. It also consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat, marked 'Gwan.' (soft). The second staff is a treble clef with a key signature of one flat, marked 'Cyn.' (faint). The third staff is a treble clef with a key signature of one flat, marked 'Cryf.' (strong). The fourth staff is a bass clef with a key signature of one flat, marked 'Araf.' (very soft). The fifth staff is a treble clef with a key signature of one flat, marked 'Gwan ac araf.' (soft and very soft). The sixth staff is a treble clef with a key signature of one flat, marked 'Cyn.' (faint). The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span across measures. The time signature changes to 3/4 in the fifth staff.

Cryf. Lei. Cyn. Cryf a bywiog.

On my eyes, my ears, With sounds se - - ra - phic ring. Lend, lend your wings, I mount, I fly! O Grave where is thy victory? O

agor ar bob llaw, A sain se - - raphaidd lu. Rhowch, rhowch im' hwyl e - hedaf fry! O Angeu p'le mae'th golyn llym, O

Detailed description: This block contains the first system of a musical score. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). It contains the melody for the first part of the song, with lyrics written below it. The second staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing a second melody line. The third staff is a treble clef with a key signature of one flat, containing a third melody line. The fourth staff is a bass clef with a key signature of one flat, containing a fourth melody line. The lyrics are written in Welsh and English. The tempo/mood is indicated by 'Cryf. Lei. Cyn. Cryf a bywiog.' above the first staff.

Gwan.

Grave where is thy victory? O Death where is thy sting? O Grave where is thy victory, O Death where is thy sting? Lend, lend your wings, I mount, I fly; O

Angeu p'le mae'th golyn llym, A'th rym o uffern fawr? O Angeu p'le mae'th golyn llym, a'th rym o uffern fawr? Rhowch, rhowch im' hwyl, e - hed - - af fry! O

Detailed description: This block contains the second system of the musical score. It consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat and a common time signature, continuing the melody from the first system. The second staff is a treble clef with a key signature of one flat, continuing the second melody line. The third staff is a treble clef with a key signature of one flat, continuing the third melody line. The fourth staff is a bass clef with a key signature of one flat, continuing the fourth melody line. The lyrics are written in Welsh and English. The tempo/mood is indicated by 'Gwan.' above the first staff.

Grave where is thy vic - to - ry, thy victory? O Grave where is thy vic - to - ry, thy vic - to - ry? O Death where is thy sting? O Death where is thy sting!

Angau p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, O Angau p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, A'th rym, O Uffern fawr? A'th rym, O Uffern fawr?

This musical system consists of four staves. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The second and third staves are also treble clefs with a key signature of one flat. The bottom staff is a bass clef with a key signature of one flat. The music is written in a style typical of early 20th-century hymnals, with a mix of eighth and sixteenth notes, and some rests. The lyrics are written below the staves, with hyphens indicating syllables that span across multiple notes.

Cryf.

Lend, lend your wings, I mount, I fly; O Grave where is thy victory, thy victory? O Death, O Death, where is thy sting?

Rhowch, rhowch im' hwyl, E - - - hed - - - af fry! O Angau p'le mae'th golyn llym, mae'th golyn llym, A'th rym, A'th rym, O Uffern fawr.

This musical system also consists of four staves, following the same format as the first system. The lyrics continue the hymn, with a more dramatic tone indicated by the 'Cryf.' (Cry) marking. The musical notation includes some triplets and longer note values, such as a half note in the final phrase 'O Uffern fawr'.

HALELIWIA. 8 & 8.

R. MILLS.

309

Clywaf dorf ddi - rif o seintiau, 'Nawr yn can - u eu te - - lyn - au, 'Nawr yn can - u eu te - lynau;

Gwan. *Cryf.*

Ac yn seinio Hale - liwia, Haleliwia, Haleliwia, Dechreu anthem, Dechreu anthem pen Calfaria, Dechreu anthem pen Calfaria.

LLANDDEWI. M. C. D.

Fe welir Seion fel y wawr, Er saled yw ei gwedd, } Heb glaf na chlyfus yn eu plith, Yn ddysglaer fel yr haul, Yn y cyflawnder dwyfol byth, A wnaed gan Adda'r ail.
Yn d'od i'r lan o'r cystudd mawr 'Nol agor pyrrh y bedd, }

Gwan. *Cryf.*

Boed gwir dangnefedd Duw, Sydd uwch na deall dyn, Sydd uwch na deall dyn, I gadw ein ca - lon - au byth, I ga - dw ein calonau byth, Wrth achos Iesu

Gwan. *Cryf.* *Gwan.* *Cryf.* *Bywiog.* *Araf.*

'nglŷn, Wrth achos Iesu 'nglŷn Wrth achos Iesu 'nglŷn: Molwch yr Oen, Haeliwiia, Molwch yr Oen, Haeliwiia, Haeliwiia, Haeliwiia, Haeliwiia, Molwch yr Oen.

Gwaith hyfryd iawn a melus yw, Moliannu'th enw di o Dduw; Sôn am dy gariad fo - reu glas, A'r nos am wirioneddau'th rās.

BAMPTON. M. H. (L. M.)

'Roi— 'Roi—
'Roi— 'Roi—
'Rym yndy erfyn Arglwydd mawr, Ddisgyn o entrych nef i lawr, Hyd ysgol faith Jehofa'nddyu, 'Roi bendith Jacob i bob un, 'Roi bendith Jacob i bob un.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves, with lyrics placed below the bottom staff.

A welsoch chwi Ef! A welsoch chwi Ef! Iesu, fy Mhrynwr a'm Duw? Iesu, fy Mhrynwr a'm Duw?

The second system of the musical score also consists of four staves, following the same notation as the first system. The melody continues across the staves, with lyrics placed below the bottom staff.

Dros droseddwy'r fel myfi, Rhoes ei hun ar Galfari, Trwy gyfiawnder fy Meichiau caf fyw, caf fyw, caffyw, Trwy gyfiawnder fy Meichiau caffyw.

Duw pwy a saif yn d'wyneb di, Os creffi ar an - wiredd, Os cre - - ffi ar anwir - edd, Ond fel y'th ofn - - er

di yn iawn, Yr wyt— Yr wyt yn llawn trugar - edd, Yr wyt yn llawn tru - gar - edd, Yr wyt yn llawn tru - - gar - - edd.

40

Ar fin Ior - ddonen ddofn, 'Rwy'n oedi'n nychlyd, Mewn blys myn'd trwy, ac ofn Ei stormydd enbyd; O na fai

modd i mi, - Osgoi ei hymchwyyd hi, A hedeg uwch ei lli', I'r Ganaan hyfryd, I'r Ganaan hyfryd.

HYFRYD. 7 & 6.

Yma cur a blinder cawn, Yma cwrdd i 'madael wnawn; Nid felly yn y nef: O hyn fydd yn hyfryd, Hyfryd, hyfryd, hyfryd, O hyn fydd yn hyfryd, Cwrdd heb byth ymadael mwy.

Yn Eden cofaf hyny byth, Ben - dithion gollais rif y gwlith: Syrthiodd fy nghoron wiw! Ond

Unseiniau.

Mi gan - af ganaf tra f'wyf byw.

Mi ganaf, gan - af tra f'wyf byw.

buddugoliaeth Calfari, Ennillodd hon yn ol i mi, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi ganaf tra f'wyf byw, Mi gan - - - af tra f'wyf byw.

Dwys ac araf.

Sydd lawn,

Gradd yn gyflymach. Sydd law - - - n, *Araf.* *Arafiawn.*

Sant, Sant, Sant yw Arglwydd y lluoedd, yw Arglwydd y lluoedd! Yr holl ddaear sydd lawn, sydd law - - - n o'i ogoniant, o'i ogoniant, o'i ogoniant.

Sydd lawn, sydd - lawn,

UPNOR. 7, 6 & 8.

Llawn o o - fid, llawn o wae, A llawn enogrwydd du, } Golwg unwaith ar dy wedd, A'm cwyd i'r lan o'r pydew mawr: O fy Nuw, nac oeda'n hwy, Rho'r olwg i mi'n awr.

Byth a fyddaf yu parhau Heb gael dy gwmni cu: }

Unsoiniau.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The melody is written across the staves with various note values and rests. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

O de'wch, O de'wch o fawr i fân, Cyn delo'r dylif tân; I'r arch mewn pryd, fo lysg y byd yn lân: O ddinas dystryw

The second system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The melody continues from the first system. Below the staves, the lyrics are written in Welsh. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the staves.

Gwan. *Cryf.*
brysiwch fflowch, Ar y gwastadedd nac ymdrowch, I santaidd fynydd Seion, I santaidd fynydd Seion, O ddynion pa'm na dde'wch, O ddy - - - nion pa'm na dde'wch?

Yn araf.

Gwan.

Clywch, Clywch, Clywch y rhy - fedd - od a bery'n ddi - ddar - fod, Fod Duw tra - gwyddoldeb mewn undeb â chnawd!

Unseiniau.

Yn fawreddus.

Yn dyner iawn.

Cryf.

Jehofah anfarwol, anfeidrol ei hanfod, Wnaeth ostwng mor isel nes d'od i ni'n frawd! Jehofah an - farwol an - feidrol ei hanfod, Wnaeth ostwng mor

* 5au dylynol, yn ol dewisiad yr awdwr.

*Araf a thra mawreddus.**Tyner.**Cryf ac araf iawn.*

isel nes d'od i ni'n frawd! Je - ho - fah an - farwol, an - feidrol ei han - fod, Wnaeth ostwng mor isel a d'od i ni'n frawd!

ERFYNIAD. 8, 7 & 4.

EDWARD J. LEWIS.

*Gwan.**Cryf.*

Dysgwyl'rwyfar hyd yr hinos, Dysgwyl am y bore ddydd;
Dysgwyl clywed pyrth yn agor, A chadwynau'n myn'dynrhydd: } O na wawriai, O na wawriai, Bore hyfryd Ju - bi - li, Bore hyfryd Jubili.

Wrth gofio'r Je - ru - salem fry, Y ddinas preswyl - fa fy Nuw, }
 Y saint a'r angel - ion y sy' Yn canu can - iadau 'bob rhyw; } Am yno mae 'nhrysor i gyd, 'Nghy-

feillion a'm brod - yr o'r bron, Fy nghalon sy'n brefu o hyd, Yn fuan am fyned i hon.

First system of musical notation, consisting of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 3/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a simple, folk-like style with eighth and quarter notes.

Wrth gofio'i riddfanau'n yr ardd, Ei chwys yn ddefnau o waed, Ar - edig ar gefn mor hardd, Ei daraw a chleddyf ei Dad,

Second system of musical notation, consisting of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 3/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music continues from the first system.

Ei arwain i Galfari fryn, A'i hoelio ar groesbren o'i fodd, Pa dafod all dewi' all dewi am hyn! Pa galon mor galed na thodd!

Gwan. *Cryf.*

O Ardaloedd Nefol hyfryd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd; Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion, Wedi dianc o'u trallodion:

This musical system consists of four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom two staves are in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written on the top staff, with lyrics underneath. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the first and second measures of the melody respectively. The lyrics are: 'O Ardaloedd Nefol hyfryd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd; Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion, Wedi dianc o'u trallodion:'.

Gwan. *Cryf.*

Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion; Nid oes lludded, chwaith na blino, Ar y per - er - in - ion yno;

This musical system also consists of four staves in the same key signature and time signature as the first system. The melody continues on the top staff. The tempo markings 'Gwan.' and 'Cryf.' are placed above the first and second measures of the melody respectively. The lyrics are: 'Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion; Nid oes lludded, chwaith na blino, Ar y per - er - in - ion yno:'.

*Gwan.**Cryf.*

Gyda'u Ner, uwch y ser, Heb flinder na thrallod Heb flinder na thrallod, A'u cadwynau wedi datod, A'u cadwynau wedi datod, Yn

*Gwan.**Cryf.**Cryf iawn.*

rhydd, Yn rhydd, Yn rhydd, Yn rhydd, Yn rhy - dd i oesoedd maith diddarfod. Amen, Amen, Amen, Amen.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 2/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music features a melody in the upper staves and a supporting bass line. The lyrics are written below the staves.

O ardaloedd nefol hyfryd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd, Draw'r Iorddonen tir y bywyd; } Nid oes lludded, chwaith na blino, Ar y pererinion yno;
 Gwlad lle mae fy hen gyfeillion, Wedi dianc o'u trallodion, Wedi dianc o'u trallodion: }

The second system of the musical score continues the melody and bass line from the first system. It also consists of four staves in treble and bass clef with a key signature of one flat and a time signature of 2/4. The lyrics are written below the staves.

Gyda'u Ner, uwch y ser, Heb flinder na thrallod, A'u cadwynau wedi datod, 'N rhydd i oesoedd maith diddarfod, 'N rhydd i oesoedd maith diddarfod.

Mae eto n'ghroth yr arfaeth, Bron yn yr enedigaeth, Ryw dorfa welir cyn b'o hir Ar dir yr iechyd wriaeth; Yn moddion gras yn bena' Mae drysau'r esgoreddfa, Caiff Duw pan

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a traditional Welsh hymn style, featuring a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. The lyrics are written below the staves, aligned with the corresponding musical phrases.

ddygo hyn i ben, Ryw lawen Ha - - le - liwia, Caiff Duw pan ddygo hyn i ben, Ryw lawen Haleliwia, Ryw lawen Hale - - - liw - - ia.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the melody and accompaniment from the first system. The notation and key signature remain consistent. The lyrics continue below the staves, with some words like 'Ha - - le - liwia' and 'Haleliwia' indicating a longer note value or a specific melodic line. The system concludes with a final cadence on the fourth staff.

First system of the musical score, consisting of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The melody is written across the staves with various note values and rests.

Pob llwyth ac iaith fydd yn gyttun, Yr Iuddew fel y Cenedl ddyn, Yr Iuddew fel y Cenedl ddyn; Fe glywir llais yn mhlith y llu, Am waith Oen Duwar Ethiop du, Am waith Oen Duwar

Second system of the musical score, consisting of four staves. The top three staves are treble clef, and the bottom staff is bass clef. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 6/8. The melody continues from the first system.

Gwan. *Cryf.*

Clywch lais, &c. Ordeiniwyd, &c.

Ethiop du: Clywch lais yr udgorn clir, Yn galw i Salem dir; Cawn, cawn, cawn, Cawn feddiannu'r wlad, Ordeiniwyd i ni gan ein Tad, Ordeiniwyd i ni gan ein Tad.

Megis defaid y crwydrasom, Ar gyfeiliorn bawb yr aethom, Troisom bawb i'w ffordd ei hun; Daeth y Meichiau

Unseiniau.

Detailed description: This block contains the first system of a musical score. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the staves, aligned with the notes. The first line of lyrics is 'Megis defaid y crwydrasom, Ar gyfeiliorn bawb yr aethom, Troisom bawb i'w ffordd ei hun; Daeth y Meichiau'. The second line of lyrics is 'Unseiniau.'.

i'n gwaredu, Daeth yr Oen i'r pren i'n prynu, Daeth i dalu dyled dyn, Daeth i dalu dyled dyn.

Detailed description: This block contains the second system of a musical score. It consists of four staves. The top three staves are in treble clef, and the bottom staff is in bass clef. The music is written in a key with one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are written below the staves, aligned with the notes. The first line of lyrics is 'i'n gwaredu, Daeth yr Oen i'r pren i'n prynu, Daeth i dalu dyled dyn, Daeth i dalu dyled dyn.'.

Go araf.

O Dduw ein tad - au clyw, Yr hwn yn oesoedd gynt, Mewn awr o berygl byw, Gerydd - aist fôr a gwynt;

*Gwan.**Cyn.**Gwan iawn.*

Pan goda'i dôn - au dû, Yn gen - llif dros y båd, Gan rym dy gerydd di, Ta - wel - wch mawr a gaed.

First system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is a bass clef. The key signature is two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The melody is written across the staves with various note values and rests. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

Golch fi oddiwrth fy meiau aml eu rhi', Yn afon waedlyd Calfari, Sydd heddyw'n llif o

Second system of musical notation, consisting of four staves. The first three staves are treble clef, and the fourth is a bass clef. The key signature is two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is common time (C). The melody continues from the first system. Below the staves, the lyrics are written in Welsh.

haeddiant llawn, Dim trai ni welir arni mwy, Hi bery'n hwy na bore a nawn. Hi bery'n hwy na bore a nawn.

Gwan.

Y mae un uwchlaw pawb eraill, Drwy'r gre'digaeth fawr i gyd, } Brawd a anwyd i ni yw, Erbyn c'ledi
 Sydd yn haeddu'i alw yn gyfaill, Ac a bery'r un o hyd; }

Cryf.

o bob rhyw, Brawd a anwyd i ni yw, Erbyn c'ledi o bob rhyw, Erbyn c'ledi o bob rhyw.

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 3/4. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the staves, with lyrics placed below the third staff.

O fryniau Caersalem ceir gweled, Holl daith yr anialwch i gyd, Pryd hyn y daw troion yr yrfa, Yn felus i lanw ein bryd.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the melody from the first system. The notation and key signature remain consistent. The lyrics are placed below the third staff.

Cawn edrych ar 'stormydd ac ofnau, Ac angu dychrynlyd a'r bedd, A ninau'u ddiangol o'u cyraedd, Yn nofio mewn cariad a hedd.

*Tyner.**Pwysig.**Chwyddedig.*

Mawr, mawr yw'r ofnau sy' arnaf bob rhyw awr, Rhag suddo yn'r Iorrdonen fawr, Wrth weled fod ei thonau'n faith; O na chawn ddringo'r bryniau'n rhad lle gwelodd Moses

The first system of the musical score consists of four staves. The top three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The music is written in a style typical of 19th-century hymnals, with various note values, rests, and phrasing slurs. The lyrics are written below the staves, aligned with the corresponding musical phrases.

gyrau'r wlad, A chraig yr oesoedd dan fy nhraed, Nid ofnwn mwy'r Iorrdonen ddû, Awn trwyddi'n lân, Awn trwyddi'n lân i'r Ganaan fry.

The second system of the musical score also consists of four staves, continuing the same musical notation and key signature as the first system. The lyrics continue across the staves, with the final phrase 'Awn trwyddi'n lân i'r Ganaan fry.' appearing at the end of the system.

Nis gall angelion nef y nef, Fynegi maint ei gariad Ef; Mae angau'r groes yn drech na'u dawn; Bydd canu

uwch am Galfa - - - ri, Nag glywodd yr angel - ion fry, Pan ddelo Salem bur yn llawn.

*Araf a thynner iawn.**Gwan.*

Mae angeu yn awr a'i finiog oer gledd, Yn tor - ri i lawr ryw lu - oedd i'r bedd; Heb arbed nac oedran, na

This musical system consists of four staves. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The fourth staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody is written across the first three staves, and the lyrics are placed below the fourth staff. The tempo/mood is indicated as 'Araf a thynner iawn.' (Slow and thin) and 'Gwan.' (Soft).

Gwan iawn.

rhyw, nac ystad, Henafgwr, na bab - an, na mamaeth, na thad, Henaf - gwr, na bab - an, na mamaeth, na thad.

This musical system also consists of four staves, with the first three in treble clef and the fourth in bass clef, all with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The melody continues from the first system. The tempo/mood is indicated as 'Gwan iawn.' (Soft and slow).

O Dduw rho im' dy hedd, A go - lwg ar dy wedd, A maddeu'n awr fy meiau mawr, Cyn 'relwyf lawr i'r bedd, Cyn 'relwyf lawr i'r bedd;

Ond im' gael hyn, nid ofna'r glyn, Na cholyn angau'n hwy; Dof yn dy law i'r ochr draw, Heb friw na braw, ryw ddydd addaw, Uwchlaw pob lo - - es a chlwy'.

Tydi, fy Nuw, ty - di i gyd, Yw'r cwbl a feddaf yn y byd; Yr wyt yn well, yr wyt yn well, Na'r India bell a'i pherlau drud.

GREIG. 7 & 6.

R. WILLIAMS.

O mor hardd yw traed y rhai Sydd yn cyhoeddi heddi; Sei - on gorfol - - eddu mae Wrth iddi wel'd eu gwedd, Wrth iddi wel'd eu gwedd.

Arglwydd, anfon dy le - - fer - ydd, Heddyw yn ei rwysg a'i rym; Dangos fod dy lais yn gryfach

This system contains the first four staves of the musical score. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The fourth staff is in bass clef with the same key signature. The lyrics are written below the third staff.

Nas gall dyn wrth - - sef - yll dim; Cerdd yn mlaen, nefol dân, Cymmer yma feddiant glân.

This system contains the next four staves of the musical score. The first three staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The fourth staff is in bass clef with the same key signature. The lyrics are written below the third staff.

Plant caethion Babilon, Dônt adre o dôn i dôn, Cant wleda'n llon, mae'r dydd gerllaw, Cant wleda'n llon, mae'r dydd gerllaw,

Yn ngwydd eu Harglwydd da, O swm y byd a'i bla; O ddedwydd haf! pa bryd y daw? O ddedwydd haf! pa bryd y daw?

Go - gon - iant a mawredd an - feidrol, O amgylch gorseddfaine y ne', Ac ar - ni yr eistedd Gwared - wr, Yn
 Bel - - ydr - a rhyw lewyrch tan - beidiol, I ddysglaer ol - eu - o y lle,

*Gwan.**Cryf.*

llywydd galluog y byd, Dynoliaeth prydferthaf y Prynwr, Yw harddwch y nefoedd i gyd, Yw harddwch y nefoedd i gyd.

Arglwydd, clyw fy ngweddi, clyw, clyw, clyw fy ngweddi, a del - ed fy llef attat. Na chudd dy wyneb oddi - wrthyf yn nydd fy nghyfyngder,

Ggstwng dy glust at - taf; Yn y dydd y galwyf, brysia, gwrاندaw fi, gwrاندaw fi, gwrاندaw fi, brysia, gwrاندaw fi.

MYNEGAI I'R MESURAU.

M. H. (L. M.)	Ymadawiad (1af.)	52	M. C. D. (C. M. D.)	Heol-y-castell	105	Majesty	132	Ffyddlondeb, (8, 7 & 7.)	330
	Ymadawiad (2il.)	53		Llithrigfa	106	Middlesex	131	Greenville	163
	Y Salm Gyntaf	54		Penderlwyn	106	Moliant	133	Hiraeth	167
Arweiniad				Reuben	108	Neuaddlwyd	137	Littleton	165
Bamton	311	M. H. D. (L. M. D.)		Waterloo	107	St. John	138	Llynlleifiad	164
Bodfari	28	Aberafon	56	Tangnefedd	310	Trumpet	139	Mariners	163
Bostock	30	Berlin	58	Talywaen, (Cymreig)	108	Udgnorn	140	Rhiwfelen	165
Can y Pererin	26	Creddigaeth	57	Trugaredd, (eto)	109	Udgnaniad	141	St. James	166
Cascob	31							Triumphant Advent	168
Cwbl y Cristion	31	M. C. (C. M.)		Abermâd	88	M. B. D. (C. M. D.)	8 & 7.	Yr Ail Ddyfodiad	169
Cymbelliad		Arabia	59	Africa, (Deublyg)	102				
Dedwyddle		Anrhydedd Seion	313					8 & 6.	
Deisyfiad y Pererin	33	Awyr Caernarfon	73	Caerfallwch	116	Arundel	142		
Diwygiad	34	Canterbury	60	Coffadwriaeth	110	Boreuddydd	143		
Drefnewydd	32	Cleaton	61	Cyfaddefiad	111	Bremhill	144	Abernant	170
Dymuniad	55	Cofia Fi	62	Jubili	112	Dismission	146	Dadseiniad, (8, 6 & 5.)	184
Emlyn	35	Devizes	68	Lonsdale	114	Diniweidrwydd	156	Gwlad yr Addewid	324
Foundling	45	Duwioledeb	61	Llawenydd	113	Dysgwyliad	145	Milffwyddiant	172
Galwad ar Ieuencid	38	Ebeaezer	63	Monmouth	333	Edinburgh	146	Nefol Ardaloedd	322
Gibraltar	27	Eiriolaeth	64	Y Wlad Bell	115	Eliseus	148	Pwysfawrogrwydd	171
Gorphwysfa	29	Elias	81			Florence	156	Sardis	326
Gorphenwyd	40	Gabriel	65	Addoliad	121	Hyder	149	8, 8 & 6.	
Holl Saint	41	Gwahoddiad	73	Caersalem	122	Luther, (7 llin.)	150		
Iachawdwriaeth	47	Hiraeth	66	Dydddanwch	123	Llawenfloedd	151	Archolliad, (8, 8 & 7.)	327
Job	41	Hull	67	Llangoedmor	127	Llundain	151	Bosra	173
Libanus	42	Immanuel	68	Molawd	124	Queenborough	152	Coll Gwynfa	172
Liston	43	Inspiration	70	Rhosyn Saron	125	Tabernacle	153	Croeshoeliad	178
Llanrhwydrus	44	Lansdown	72	Salem	126	Tal-y-bont	155	Dirwest, (8, 8 & 7.)	259
Llantryddyd	44	Latakoo	77			Undeb	154	Glenville	174
Mawrhydi	46	Lingham	76	M. 122. (S. P. M.)				Gwaredigaeth	175
Peru	55	Lydia	69	Adferiad	128		8, 7 & 3.	Penmaesglâs	176
Racine	336	Milford	75	Glanhafren	130	Bethlehem	337	Pererindod	177
Rwssia	49	New Troy	71	Gollyngdod	129	Pricilia	157	Remsen	315
Sabbath	311	Samaria	74	Soar	127	Wyddgrug	158	8, 8, 8 & 6.	
Salem Newydd	48	Sproweston	80	Turin	338	Canâ Galilea	157		
Savoy	25			M. 148. (H. M.)				Barnsfield	178
Tan-y-bwlch	48	Stephens	79				8, 7 & 4.	Cariad	179
Trallwm	50	St. Mary	80	Abertawy	135	Brwydr y Groes	159	Hiraeth y Cristion	180
Undeb	51	St. Sior	71	Canaan	134	Calfari	160	Maen Llwyd	182
		Sylfaen Safadwy	79	Dolgellau	130	Calcutta	161	Rhôs	181
		Twyford	78	Gwladus	136	Erfyniad	319	9 & 8.	
				Lenox	135	Esgyniad	162	Bethel	183

Bryniau Caersalem	331	7. & 8.	10au.	Derbrynaiad	240
Elliot	183	Dymuniad	201	Dysgwyliad	241
Gogoniant	339	Hosana	202	Edom	242
Eunice	282	Maesydd Soan	203	Ffydd y Cristion	243
7, 6 & 8.		Swn tyrfa yn dyfod	325	Gruddfaniad, (6 llin.)	120
Amsterdam	186			Hyder	244
Deisyfiad	185	6, 4, 8 & 7.		Salome	245
Upnor	316	Buddugoliaeth	204	Tangnefedd	320
6 & 4.		Cydgordiad	208	8 & 3.	
Eliasaph	187	Latakoo Newydd	205	Bron-y-glyn	245
Gobaith	189	Lyon's Falls	317	Defffroad Boreuol	246
Glan yr Iorddonen		Mynydd Seion	207	8 & 4.	
(6 & 5.)	314	Prynedigaeth	206	Concwest	246
Gwalia	186	Trefdeyrn	209	Trefcastell	247
Hyfrydgan	188			5 & 8.	
Jemima, (6 & 6.)	189	7 & 4.		Can Seion	248
Yr oesoedd gynt	328	Elam	210	Cwmp Babel	249
(6, 8 & 6.)		Gwyliaidwriaeth	210	Cynarawd	251
Adeilad	190	Mela	211	Diolch am yr Efengyl	256
Hiraeth Cymro	335	Seaborn	210	Duw sydd Noddfa	250
Lois	189			Eheda, Eheda	252
8 & 8.		7, 6 & 5.		Gweryd	252
Haleliwia	309	Gogonedd	200	Marwolaeth y Sant	252
Llantrisant	190	Gorphwysfa	199	Mercurial	253
Noddfa	191			Molwch yr Arglwydd	252
7 & 6.		6, 4 & 6.		Sant	255
Babel	192	Bethel Newydd	213	Teilwng yw'r Oen	255
Caerllyngod	198	Claudia	213	T'rewch y Symbal	254
Dunkirk	193	Ephrata	212	Y Pererin	256
Greenland	194				
Greig, (4llin.)	336	2 & 8.			
Hyfryd	314	Caerludd	214		
India	196	Cymdeithas	215		
Jabes	198	Dorcas	215		
Meirionydd	198	Proper	216		
Rhyddid	199	Rhyddid	217		
Trugaredd	197	Trawsfynydd	329		
		Yr Iorddonen Fawr			
		(8 llin.)	332		

ANTHEMAU A DARNAU GOSODEDIG.

Abrec	-	-	-	-	-	270
Ai gwir yw y preswylia Duw ar y ddaear	-	-	-	-	-	273
Anthem ar enedigaeth Crist	-	-	-	-	-	290
Anthem ar adgyfodiad Crist	-	-	-	-	-	296
Anthem o'r 72fed Salm	-	-	-	-	-	284
Anthem, I bwy y perthyn mawl	-	-	-	-	-	289
Anthem, Y cyfiawn drig yn y nef	-	-	-	-	-	283
Anthem, Arglwydd clyw fy ngweddi	-	-	-	-	-	340
Anthem, O Dduw gwared Israel	-	-	-	-	-	295
Bendithiad	-	-	-	-	-	277
Cân Miriam	-	-	-	-	-	287
Carol Nadolig	-	-	-	-	-	280
Cyfeillgarwch	-	-	-	-	-	282
Cwmp Babel	-	-	-	-	-	263
Cynarawd	-	-	-	-	-	281
Diolch am yr Efengyl	-	-	-	-	-	281
Duw sydd Noddfa	-	-	-	-	-	298
Eheda, Eheda	-	-	-	-	-	266
Gweryd	-	-	-	-	-	278
Marwolaeth y Sant	-	-	-	-	-	305
Mercurial	-	-	-	-	-	276
Molwch yr Arglwydd	-	-	-	-	-	300
Sant	-	-	-	-	-	316
Teilwng yw'r Oen	-	-	-	-	-	274
T'rewch y Symbal	-	-	-	-	-	301
Y Pererin	-	-	-	-	-	282

GWELLIANT GWALLAU

Yn *Erfyniad*, tudalen 319, y nodyn cyntaf o'r prif-lais a ddylai fod ar *C.*—Mewn rhai copïau mae'r gwall.
Yn *Tangnefedd*, tudalen 320, tyner y llonnod yn y 13 ban, a'r naturiol yn y 15fed ban.
Yn *Sant*, tudalen 316, yn yr 11eg ban, o'r meinlais, *B*, ac nid *D* a ddylai fod.

MYNEGAI I'R TONAU.

A.	Bosra	173	Concwest	246	E.	Gollyngdod	127	I.		
<i>Tudal.</i>	Bostock	30	Crëedigaeth	57	Ebenezer	63	Gorphenwyd	40	Iachawdwriaeth	47
Aberafon	Bozrah	321	Crëoshoeliad	178	Edom	242	Gorphwysfa (1af)	20	Immanuel	68
Abermâd	Bremhill	144	Cwbl y Cristion	31	Edinburgh	146	Gorphwysfa (2il)	199	India	196
Abernant	Bron-y-glyn	245	Cydgordiod	206	Eglon	234	Gras	104	Inspiration	70
Aberhonddu	Brynhyfryd	101	Cyfaddefiad	111	Eidduned	102	Greenland	194	Iorddonen	82
Abertawy	Bryn-y-frynnon	96	Cyfammod	224	Eiriolaeth	64	Greenville	163	J.	
Adeilad	Bryn-Ifor	96	Cymdeithas	215	Elam	210	Greig	336		
Adferiad	Bryniau Caersalem	331	Cymhelliad	33	Eliseus	148	Grongar	105	Jabes	198
Addoliad	Brwydr y Groes	159	Cysur	253	Eliasaph	187	Gruddfaniad	120	Jemima	189
Affrica	Buddugoliaeth	204			Elias	81	Gwalfania	186	Jerusalem	249
Ambrose	Buddug	229	D.		Eliot	183	Gwahoddiad	73	Joanna	220
Amsterdam			Dadseiniad	184	Emlyn	26	Gweddigaeath	175	Job	41
Angor	C.		Dedwyddle	33	Ephrata	212	Gwedi	94	Jubili	112
Anrhyded Seion	Caerfallwch	116	Dedwyddwch	262	Erfyniad	319	Gweledigaeth	238	L.	
Annogaeth	Caergybi	90	Dedwyddwch y Cristion	239	Esgyniad	162	Gwladys	136	Lansdown	72
Arabia	Caerludd	214	Defrawd Boreuol	246	Eunice	182	Gwyliadwriaeth	210	Latakoo	77
Arundel	Caerllynggoed	198	Deisyfiad	185	F.				Latakoo Newydd	205
Arweiniad	Caersalem (1af)	92	Deisyfiad y Pererin	34	Florence	156	Haleliwia	309	Lenox	135
Asia	Caersalem (2il)	122	Derbyniad	240	Foundling	45	Hanover (1af)	220	Libanus	42
Awdurdod	Calfari	160	Devizes	68	Ffydd y Cristion	243	Hanover (2il)	223	Liston	43
Awyr Caernarfon	Calcutta	161	Diniweidrydd	156	Ffyddlondeb	330	Houton	252	Lingham	76
Archolliad	Callestr	221	Diolchgarwch	255	G.		Heddwch	227	Littleton	165
	Cana Galilea	157	Dirwest	259	Gabriel	65	Heol-y-castell	105	Lois	189
B.	Canaan	134	Dismission	146	Galwedigaeth	235	Heol-y-nant	231	Lonsdale	114
Babel	Cân y Pererin	26	Divygiad	32	Galwad ar Ieuenctid	38	Hiraeth (1af)	66	Luther	150
Bampton	Canterbury	60	Dolgellau	130	Germany	103	Hiraeth (2il)	167	Lydia	69
Barnsfield	Cariad	179	Drefnewydd	56	Gibraltar	37	Hiraeth y Cristion	180	Lyon's Falls	317
Berlin	Cascob	31	Dunbar	103	Glanbran	104	Hiraeth Cymro	336	LL.	
Bethel	Cedron	226	Dunkirk	123	Glanhafren	130	Holl Saint	41	Llanbeblig	95
Bethel Newydd	Claudia	213	Duwioldeb	61	Glan yr Iorddonen	314	Hosana	202	Llangoedmor	127
Bethelsdorp	Claddedigaeth	334	Dyddanwlch	123	Glenvale	174	Hull	67	Llanrhwydrus	44
Bethlehem (1af)	Cleaton	61	Dyfroedd Siloah	218	Gobaith (1af)	189	Hyder (1af)	149	Llantrisant	190
Bethlehem (2il)	Clod	218	Dymuniad (1af)	201	Gobaith (2il)	222	Hyder (2il)	244	Llantryddydd	44
Bettws	Clodforëdd	93	Dymuniad (2il)	35	Gogoniant	117	Hyfryd	314	Llanddewi	309
Birmingham	Cofia Fi	62	Dysgwylad (1af)	145	Gogoniant	339	Hyfrydgan	188	Llawenydd	113
Bodfari	Coffadwriaeth	110	Dysgwylad (2il)	241	Gogoneddiad	200	Hyfrydwch	91	Llawenfloedd	157
Boreuddydd	Coll Gwynfa	172								

Llithrigfa.....	106	Mynydd Seion.....	207	Q.	Salome.....	245	Tan-y-bwlch.....	48	W.		
Llundain.....	151				Samaria.....	74	Trallwm.....	50	Washington.....	233	
Llynlleifiad.....	164	N.	Queenborough.....	152	Savoy.....	25	Trawsfynydd.....	329	Waterloo.....	107	
M.		Nefol Ardaloedd.....	322	R.	Seahorn.....	210	Trefcastell.....	247	Wellington.....	85	
Maenllwyd.....	182	Neuaddlwyd.....	137	Racine.....	336	Seren Bethlehem.....	237	Trefdeyrn.....	209	Westmoreland.....	236
Maesydd Soan.....	203	New Troy.....	71	Remsen.....	315	Soar.....	127	Triplow.....	228	Wyddgrug.....	158
Majesty.....	132	Noddfa.....	191	Reuben.....	108	Sprowston.....	80	Triumphant Advent.....	168		
Mariners.....	163			Rhedegfa.....	257	Staltzburg.....	85	Trumpet.....	139	Y.	
Mawredd.....	94	P.	Rhinwedd.....	232	Stephens.....	79	Trugaredd (1af).....	197	Y Babell.....	98	
Mawrhydi.....	46	Pen Calfaria.....	228	Rhiwfelen.....	165	St. Ellen.....	219	Trugaredd (2il).....	109	Y Bugail Da.....	97
Meirionydd.....	198	Penderlwyn.....	106	Rhós.....	181	St. James.....	166	Trysor y Cristion.....	254	Ymadawiad (1af).....	52
Mela.....	211	Pen-y-maes-glas.....	176	Rhosyn Saron.....	125	St. John.....	138	Turin.....	338	Ymadawiad (2il).....	53
Messia.....	251	Pererindod.....	177	Rhyddid (1af).....	199	St. Mary.....	80	Twyford.....	78	Ymddibyniad.....	256
Middlesex.....	131	Peru.....	55	Rhyddid (2il).....	217	St. Sior.....	71	Tŷ Ddewi.....	250	Y Pererin.....	282
Milford.....	75	Pricila.....	157	Rwssia.....	49	Sŵn tyrfa yn dyfod.....	325	Tywyniad.....	258	Y Salm Gyntaf.....	54
Milflwyddiant.....	172	Proper.....	216	S.		T.				Y Sylfaen Safadwy.....	79
Molawd (1af).....	124	Prospect.....	83	Sabbath (1af).....	102	Tabernacl.....	153	U.		Y Wlad Bell.....	115
Molawd (2il).....	256	Prydnawngwaith.....	260	Sabbath (2il).....	311	Talybont.....	155	Udganiad.....	141	Yr Ail Ddyfodiad.....	169
Moliant.....	133	Prydferthwch.....	100	Sardis.....	326	Talywaen.....	108	Udgorn.....	140	Yr Hen 50ain.....	119
Monmouth.....	333	Prynedigaeth.....	206	Salem.....	126	Tangnefedd.....	310	Undeb (1af).....	51	Yr Iorddonen Fawr.....	333
Mynydd Carmel.....	99	Pwysfawrogrwydd.....	171	Salem Newydd.....	48	Tangnefedd.....	320	Undeb (2il).....	154	Yr Oesoedd Gynt.....	328
										Yr Ysgol Sabbothol.....	225

